
Handlings- og økonomiplan for 2024 — 2027 og årsbudsjett 2024

Gausdal kommune

Formannskapetets innstilling

Innholdsfortegnelse

Forord	7
Innledning.....	8
Formannskapetets innstilling	10
Grunnlagsdokument.....	22
Innovasjon	23
Politiske arbeidsutvalg - valg av tema for 2024	23
Status og rammebetingelser	26
Hovedtrekk i utviklingen i økonomien fra økonomiplanen for 2023-2026 til 2024-2027	26
Budsjettpremisser	26
Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett.....	27
Hovedtall	28
Renteforutsetninger	30
Inntekter fra kraftsektoren.....	30
Utvikling i kommunale gebyrer	31
Vann- og avløpsgebyrer.....	31
Foreldrebetaling barnehage.....	32
Foreldrebetaling skolefritidsordning (SFO)	32
Eiendomsskatt	32
Årsverk	33
Økonomisk utvikling i planperioden	33
Handlingsregler	33
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter.....	34
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene.....	35
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	37
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån)	37
Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak	38
Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd	38
Obligatoriske budsjettkommentarer til bevilgningsoversikt drift.....	39
1. Grunnlag for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevning.	39
2. Andre forventede fiskale inntekter.	39
3. Forventede statstilskudd.....	39
4. Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.....	40
5. Ubundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.	41
6. Budsjettreserver.....	41

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd	42
Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd	43
2B Bevilgningsoversikt - investering.....	44
1. Investeringer i varige driftsmidler	44
2. Tilskudd til andres investeringer	44
3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	45
4. Utlån av egne midler	45
Økonomisk oversikt drift etter § 5-6.....	46
Kommunens planområder	47
Administrative fellestjenester	47
Næring og miljø	55
Skole	60
Barnehage	65
Kultur og fritid	69
Teknisk drift.....	74
Bygg/eiendom/areal.....	81
Interkommunale samarbeid.....	91
Barn og familie	95
Sosiale tjenester og sysselsetting.....	98
Helse	101
Omsorg	106
Generelle utgifter og inntekter	116
Kommunal planstrategi.....	118
Befolkningsutvikling	121
Investeringer i økonomiplanen	127
Investeringstabell for kommunen samlet	127
Ikke-avgiftsfinansierte investeringer.....	127
Avgiftsfinansierte investeringer	129
Ikke-avgiftsfinansierte investeringer.....	130
Avgiftsfinansierte investeringer	135
Oversikt Investering og finansiering.....	136
Gebyrliste	138
Tobakksgebyr	138
Barnehage	138
Skolefritidsordning	139

Bibliotek.....	139
Kulturskole.....	139
Leie av lokaler.....	139
Gausdallhallen, innenbygds	140
Gausdallhallen, utenbygds	140
Gausdal Arena, innenbygds.....	140
Gausdal Arena, utenbygds	141
Linflåa kunstgressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private.....	141
Linflåa stadion m/gressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private.....	142
Kulturhuset, innenbygds lag og foreninger	142
Kulturhuset, utenbygds lag og foreninger	142
Kulturhuset, private næringsdrivende og privatpersoner	142
Kommunestyresalen, innenbygds lag og foreninger	143
Kommunestyresalen, utenbygds lag og foreninger	143
Kommunestyresalen, private næringsdrivende og privatpersoner	143
Skoleanlegg.....	143
Landbruk.....	143
Utleie- og omsorgsboliger	144
Pleie- og omsorg.....	144
Pleie og omsorg	144
Rehabilitering	146
Omsorgslønn	146
Vann, avløp, slam, renovasjon, feiing	146
Vann.....	146
Avløp.....	146
Slam	146
Renovasjon	147
Feiing	148
Byggesaksbehandling	148
Pkt 1 Tiltak § 20-1 og 4, tiltaksklasse 1.....	148
Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 2	148
Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 3	148
Pkt 2 Reduksjon på grunn av tiltak/sakstype	148
Pkt 3 Tillegg	149
Pkt 4 Varige konstruksjoner og anlegg.....	149

Pkt 5 Tekniske installasjoner	149
Pkt 6 Riving	149
Pkt 6 Andre tiltak	149
Pkt 7 Dispensasjon/unntak/oversendelse.....	149
Pkt 8 Søknad om ansvarsrett.....	150
Pkt 9 Ferdigstilling.....	150
Pkt 10 Fradeling.....	150
Pkt 11 Seksjonering	150
Pkt 12 Utslippstillatelse	150
Pkt 13 Fradrag	151
Arealplanlegging.....	151
Unntak fra arealberegningen - Følgende reguleringsformål unntas fra beregninger av gebyr:.....	151
Skjenkebevilling.....	152
Kart- og oppmålingsgebyrer	152
Satsingsområder.....	157
Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.....	157
Hovedmål for kommunen	157
Mål for kommunen.....	157
Oppdrag for å nå mål	157
Sammen om bærekraftig arealbruk.....	158
Hovedmål for kommunen	158
Mål for kommunen.....	158
Oppdrag for å nå mål	158
Sammen for Lillehammer-regionen	158
Hovedmål for kommunen	158
Mål for kommunen.....	159
Oppdrag for å nå mål	159
En organisasjon som samskaper	159
Hovedmål for kommunen	159
Mål for kommunen.....	159
Oppdrag for å nå mål	160
Sammen om gode hverdagsliv	160
Hovedmål for kommunen	160
Mål for kommunen.....	160
Oppdrag for å nå mål	161

Sammen om en grønnere kommune	162
Hovedmål for kommunen	162
Mål for kommunen.....	162
Oppdrag for å nå mål	164
Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap	164
Hovedmål for kommunen	164
Mål for kommunen.....	164
Oppdrag for å nå mål	165
Bærekraftig økonomi.....	165
Hovedmål for kommunen	165
Mål for kommunen.....	165
Oppdrag for å nå mål	165

Forord

Vi må være modige!

Vi må i alle ledd – ansatte, ledere og folkevalgte – ha mot til å snakke om at utfordringer må møtes med nye løsninger. Og, vi må ta innbyggerne med i prosessen. Det oppleves kanskje som vanskelig, men det er utrolig viktig for å sikre forståelse for utviklingen og oppslutning om valg og prioriteringer.

Antallet eldre vil øke framover, og det blir færre i yrkesaktiv alder. Det blir knapphet på arbeidskraft i hele arbeidslivet. Den demografiske utviklingen, med færre i arbeidsfør alder og flere eldre, svekker den økonomiske bærekraften. Flere eldre gjør at behovet for kommunale helse- og omsorgstjenester vil øke. Det har over tid vært en økning i ressurskrevende helsepleie- og omsorgstjenester, særlig til yngre tjenestemottakere. Behovet innenfor den psykiske helsetjenesten er også økende. Dette må vi løse, og samtidig må det settes inn (flere) tiltak for å redusere behovet for helse- og omsorgstjenester, gjennom for eksempel styrket folkehelsearbeid og nye boformer.

Hva bør prioriteres i den kommende perioden, 2024-2027?

Kommunene får i prinsippet tilskudd fra staten som er tilpasset de behov vi har i befolkningen. Realiteten i mange distriktskommuner, også i Gausdal, er at behovene i de yngste aldersgruppene blir mindre, mens behovene i de eldste aldersgruppene øker. Det er i hovedsak de demografiske endringene som styrer dette, men også andre faktorer.

Gausdal skal være et godt sted å vokse opp. Demografiutviklingen gjør at vi må flytte flere ressurser fra de yngste aldersgruppene til de eldste. Dette må og kan gjøres, samtidig som barn og unge gis best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet. Det viktige er kvaliteten i tjenestene, ikke hvor de gis.

Gausdal som aldersvennlig kommune. Den enkelte vil alltid ha et ansvar for eget liv, men kommunen kan, sammen med organisasjonslivet, bidra til aktiviteter som kan gi økt livskvalitet for eldre. Kommunen kan legge til rette for en aldersvennlig boligbygging, med flere boliger som har god tilgjengelighet, og som gjør det tryggere for flere eldre å bo hjemme. Kommunens tjenester rettet mot eldre og hjelpetrequende må omstilles, noe som også vil omfatte nye måter å utføre arbeidet på, teknologi og ny oppgavefordeling mellom yrkesgrupper.

Gausdal må være en attraktiv arbeidsplass. Vi må planlegge for at tilgangen på arbeidskraft og kompetanse blir mer og mer begrenset. Dette innebærer blant annet i større grad å utnytte potensialet hos medarbeiderne vi allerede har: å beholde, mobilisere og utvikle ansatte.

Gausdal må jobbe systematisk med innovasjon. Kommunestyret har vedtatt en innovasjonsstrategi. En handlingsplan vil foreligge tidlig i 2024, og det vil bli igangsatt innovasjonsprosjekter. Dette arbeidet krever mot. Vi har behov for store endringer i måten tjenestene utformes og leveres på. Vi må være nysgjerrige, ta høyere risiko, og våge å prøve og feile. For å lykkes må kulturen gjennomsyre hele organisasjonen, også på politisk nivå. Innovasjon er per definisjon beheftet med usikkerhet og risiko, og de folkevalgtes rolle som pådrivere og støttespillere for innovasjon er helt avgjørende.

Gausdal kommune og det interkommunale samarbeidet. Kommunene i Lillehammer-regionen - Gausdal, Lillehammer og Øyer er en felles bo- og arbeidsmarkedsregion og har samarbeidet tett gjennom mange år. Et godt samarbeid er avhengig av en kultur basert på tillit og vilje til å løse oppgaver i fellesskap. Dette er krevende. Kommunene bør innta en offensiv og raus holdning, og se på hvordan en

kan utvikle tjenestene sammen, og derigjennom også legge grunnlaget for å beholde og rekruttere dyktige medarbeidere.

Innledning

Kommuneplanen samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument. Gausdal kommunes ble vedtatt i kommunestyret 21. februar 2021. Handlings- og økonomiplanen er kommuneplanens handlingsdel for kommende fireårsperiode. Her inngår også budsjettforslaget for det første året i planperioden, der mål blir konkretisert og tiltak finansiert.

Kommunedirektøren legger med dette fram forslag til handlings- og økonomiplan 2024-2027, med årsbudsjett 2024. Kommunal planstrategi, som er en oversikt over planbehovet Gausdal kommune har, er også en del av handlings- og økonomiplanen.

Noen elementer i prosessen knyttet til behandlingen av handlings- og økonomiplan 2024-2027, med årsbudsjett 2024:

- Statsbudsjettet – regjeringens forslag - kom 6. oktober 2023
- Økonomi- og aktivitetsrapport 2 i 2023 ble behandlet i kommunestyret 19. oktober 2023
- Kommunaldirektørens forslag til handlings- og økonomiplan i kommunestyret 2. november
- Formannskapetets innstilling 15. november 2023
- Offentlig ettersyn 15. november – 14. desember
- Høringsrunde i kommunen i november/desember: i arbeidsmiljøutvalget, råd for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne og ungdomsrådet. Høringsinnspill følger saken til kommunestyret
- Sluttbehandling i kommunestyret 14. desember 2023

Kommunedirektørens forslag til driftsbudsjett for 2024 er på totalt 740 mill. kr, og for dette produseres mange tjenester, forvaltningsoppgaver og oppgaver knyttet til lokalsamfunnet og lokaldemokratiet.

Samlet investeringsplan for perioden 2024-2027 er på 341 mill. kr. I perioden 2023-2026 var den på 327 mill. kroner.

Kommunedirektøren legger fram et forsvarlig budsjett, selv om vi bruker av disposisjonsfondet. Disposisjonsfondet er en buffer for utfordrende økonomiske tider. Å utrede, vedta og gjennomføre innsparingstiltak i et valgår er svært vanskelig. Tertialrapportene i 2023 viser at vi i Gausdal kommune har utfordringer innenfor flere tjenester, med økt behov for tjenester. Derfor er vi etter tidsplanen med deler av dette vedtaket fra kommunestyret i desember 2022:

«Det settes i gang en prosess med oppstart tidlig i 2023 for å få iverksatt tilstrekkelige omstillings-, gevinstrealiserings- og innovasjonstiltak som kan få effekt i 2024 og videre framover. Arbeidet med Gausdal kommune 2042 blir en del av dette arbeidet, der flere ulike tiltak må vurderes. Kommunestyret forutsetter at det legges fram et budsjett for 2024 og en økonomiplan for perioden 2024-2027 uten bruk av disposisjonsfond.»

Endringer og omprioriteringer blir nødvendig for at Gausdal kommune skal kunne møte utfordringene og ha økonomisk bærekraft i årene fremover. Vi har jobbet med vedtaket nevnt ovenfor for å basere veivalg for framtidig nivå på tjenester, effektivisering og omstilling på kunnskap og faglige vurderinger. Gjennom flere prosesser og utredninger har vi lagt grunnlag for videre arbeid med både bærekraft og balanse. Her er noen sentrale dokumenter/prosesser:

Økonomiplan for 2024-2027

- Karabinrapporten Gausdal kommune 2042 – kobling av demografi og inntektssystem
- Aldersvennlig lokalsamfunn (mestring, forebyggende arbeid og boligutvikling).
- Boligplanlegging og -utbygging.
- Videreutvikling av helse- og omsorgstjenester
- Frivilligstrategi
- Formålsbygg-utredning (dagens bruk av kommunale bygg og vurdering av framtidig behov/muligheter)
- 10-årig investeringsplan
- Innovasjonsstrategi
- Kunnskapsgrunnlag folkehelse
- Grunnlagsdokumenter for tjenester: barnehage, skole, tekniske tjenester, helse- og omsorg, habilitering og familie- og helsetjenester (en del av handlings- og økonomiplanen)
- Kvalitetsmelding grunnskole
- Tilstandsrapport barnevern

Vi etablerer nå – for oppstart i januar 2024 - et «bærekraftsprosjekt» som vil utrede mulig effektivisering/innsparing innenfor en rekke områder og tjenester. Vi legger opp til et tilsvarende prosjekt som vi hadde da vi jobbet oss ut av Robek-listen. Det innebærer en helhetlig tiltaksplan som kommunestyret vil få til behandling. Endringer i tjenestene som følge av lavere rammer tas med bakgrunn i gode beslutningsgrunnlag, basert på lovkrav, vurdering av gevinster, risiko og sårbarhet. Kommunen skal ha et spesielt søkelys på internkontroll i og i etterkant av prosessen for å unngå uønskede hendelser og konsekvenser som følge av endrede arbeidsprosesser og redusert tjenestenivå.

Proessen skal gjennomføres i tett samarbeid med tillitsvalgte, verneombud og medarbeidere, og innbyggerne som benytter seg av tjenestene skal involveres. I denne utfordrende fasen må vi også sikre at Gausdal kommune oppleves som en god arbeidsgiver. Oppfølgingen forutsetter innovasjon og utviklingsarbeid. Det tar tid, innebærer nye måter å jobbe på og krever i mange tilfeller utvikling av ny kompetanse. Kapasitet til ledelse og til administrative oppgaver må sikres for å gjennomføre prosesser, utviklingsarbeid og planlegging. Både politisk og administrativt må jobbe med innovasjonskulturen, der det kan være rom for å prøve og feile.

I arbeidet med å saldere budsjett 2024 bruker vi ca. 22 mill. kr. av disposisjonsfondet. Samtidig har vi vært svært tilbakeholde med å legge inn nye tiltak. Det er gode formål og økte behov for ca. 20. mill. kr. det ikke er funnet rom for nå. Vi prioriterer fortsatt forebyggende og helsefremmende arbeid (som også er lovpålagt), jfr. føringene i kommuneplanens samfunnsdel.

Veksten i de frie inntektene regjeringen foreslår for 2024 er høyere enn før, men nesten hele inntektsveksten vil gå til å øke kommunenes tjenestetilbud som følge av demografiske endringene og økte pensjonskostnader. Høyt kostnadsnivå etter kraftig prisvekst gjennom årene 2021-2023 preger også kommunene.

Kommuneloven krever at budsjett og økonomiplan skal være realistisk. Kommunedirektøren foreslår derfor å bruke noe av disposisjonsfondet i 2024 og 2025 i økonomiplanen. Det gir oss tid til å kjøre prosessene i 2024 som trengs for å få til realistiske og forsvarlige omstillingstiltak, og gode politiske prosesser.

I handlings- og økonomiplanen legger vi opp til en omstilling og effektivisering med 22. mill. kr i 2026 og 2027. For 2025 legger vi inn en halvårseffekt på 11. mill. kr.

Bruk av disposisjonsfond vil da bli 33 mill. kr for årene 2024 og 2025.

Formannskapetets innstilling

Saksframlegg

Ark.: 124

Lnr.: 19461/23

Arkivsaksnr.: 23/1537-5

Saksbehandler: Marit Bråten Homb

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2024-2027 SAMT BUDSJETT 2024

Vedlegg:

1. Handlings- og økonomiplan 2024-2027 med budsjett 2024. **Trykk på lenken** for å komme til det digitale dokumentet: https://pub.framsikt.net/2024/gausdal/bm-2024-gk-ha_oe_k_24-27
2. Fritak helt/delvis eiendomsskatteloven § 7a.
3. Fritak helt/delvis eiendomsskatteloven § 7b
4. Budsjett Gausdal kirkelige fellesråd
5. Budsjett kontrollutvalget (saksframlegg og protokoll)
  - a. Vedlegg 1 – Møteprotokoll styret Kontrollutvalgssekretariatet 08.09.2023
6. Beregning av kurdøgnpris

Andre saksdokument (ikke utsendt):

- PDF-versjon av handlings- og økonomiplanen 2024-2027 med budsjett 2024. Dokumentet er tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

SAMMENDRAG:

Det foreslås at kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen for 2024-2027 samt budsjettet for 2024 vedtas. Videre settes eiendomsskattesatsen for boliger og fritidseiendommer til 4 promille. Det foreslås 6 promille i eiendomsskatt for næring. Kommunens gebyrer og priser økes med 4,3 % med unntak av de tilfeller det der fremmes egne gebyrsaker eller at kommunestyret vedtar gebyrer i eget vedtakspunkt i denne saken.

SAKSOPPLYSNINGER:

Kommunedirektøren legger fram budsjett for 2024 og handlings- og økonomiplan for 2024-2027 i balanse. Det har vært nødvendig å saldere de to første årene i planperioden med bruk av disposisjonsfond for å oppnå budsjettbalanse. Utgiftsveksten er større enn inntektsveksten samtidig med at det er vesentlig økning i utgifter til ressurskrevende tjenester, barnevern samt renter og avdrag.

Økonomiplan for 2024-2027

Kommunedirektøren har gått gjennom mange tiltak og budsjettinnspill i sitt arbeid med budsjett og økonomiplanen. De tiltak som ble ansett nødvendige ble lagt inn. Etter dette var det en manglende budsjettbalanse i økonomiplanperioden som følger (tall i tusen kroner):

År 2024	År 2025	År 2026	År 2027
40 805	30 931	29 161	29 312

For å oppnå budsjettbalanse er det lagt inn følgende salderingstiltak (tall i tusen kroner):

Planområde	Tiltak	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
01 - Administrative fellestjenester	Økt behov for juridisk rådgivning, samarbeidsavtale med Lillehammer kommune	-600	-600	-600	-600
01 - Administrative fellestjenester	Ny stilling innenfor IKT/digitalisering/informasjonsikkerhet	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
01 - Administrative fellestjenester	Saldering - planområde 1 Administrative fellestjenester	0	-748	-1 479	-1 479
01 - Administrative fellestjenester	Bakcup for politisk sekretariat	-160	-160	-160	-160
01 - Administrative fellestjenester	Innovasjonsmidler	-100	0	0	0
01 - Administrative fellestjenester	Reduserte utgifter bedriftshelsetjenesten	-200	-200	-200	-200
02 - Næring og miljø	Saldering - planområde 2 Næring og miljø	0	-172	-347	-347
03 - Skole	Nedjustering av driftsrammen til planområde 3 Skole	-500	-500	-500	-500
03 - Skole	Saldering - planområde 3 Skole	0	-2 060	-4 148	-4 148
03 - Skole	Trekke inn midler skoleutvikling	-140	-140	-140	-140
04 - Barnehage	Nedjustering av driftsrammen til planområde 4 Barnehage	-600	-600	-600	-600
04 - Barnehage	Saldering - planområde 4 Barnehage	0	-1 160	-2 337	-2 351
05 - Kultur og fritid	Saldering - planområde 5 Kultur og fritid	0	-308	-621	-625
06 - Teknisk drift	Redusert budsjett til vegvedlikehold	-300	-300	-300	-300
07 - Bygg/eiendom/areal	Utredning av alternativer for utbygging av Fjerdumskogen boligområde og Steinslia næringsområde.	-300	0	0	0
07 - Bygg/eiendom/areal	Saldering - planområde 7 Bygg/eiendom/areal	0	-803	-1 594	-1 597
07 - Bygg/eiendom/areal	Revidering av kommuneplanens arealdel.	-500	0	0	0
09 - Barn og familie	Saldering - planområde 9 Barn og familie	0	-553	-1 009	-986
09 - Barn og familie	Redusert utgift barneverntjenesten	-200	-200	-200	-200
10 - Sosiale tjenester og sysselsetting	Saldering - Sosiale tjenester og sysselsetting	0	-553	-1 009	-986
10 - Sosiale tjenester og sysselsetting	Økte inntekter Krysset Gjenbruk	-100	-100	-100	-100
11 - Helse	Økt behov psykisk helsetjeneste	-400	-400	-400	-400
11 - Helse	Saldering - planområde 11 Helse	0	-1 945	-3 916	-3 940
11 - Helse	Statsbudsjett 2024, økt basistilskudd leger	-220	-220	-220	-220

Økonomiplan for 2024-2027

12 - Omsorg	Medisinsk utstyr, datautstyr og TV-er	-50	0	0	0
12 - Omsorg	Behov for utskifting/kjøp av hjelpemidler	-200	0	0	0
12 - Omsorg	Saldering - planområde 12 Omsorg	0	-2 370	-4 774	-4 803
13 - Generelle utgifter og inntekter	Saldering - planområde 13 Generelle utgifter og inntekter	0	-414	-883	-929
13 - Generelle utgifter og inntekter	Renteinntekter og utbytte	-7 500	0	0	0
13 - Generelle utgifter og inntekter	Eiendomsskatt (næringseiendom)	-770	-1 540	-1 540	-1 540
13 - Generelle utgifter og inntekter	Bruk av ubundne avsetninger (disposisjonsfond)	-21 860	-11 097	0	-961
13 - Generelle utgifter og inntekter	Til ubundne avsetninger (disposisjonsfond)	0	0	548	0
13 - Generelle utgifter og inntekter	Til ubundne avsetninger, ikke avsette til flyktningefond	-4 905	-2 588	-1 432	0
Sum saldering		-40 805	-30 931	-29 161	-29 312

Det er lagt inn konkrete salderingstiltak på planområdene, i tillegg er det lagt inn et beløp per planområde for årene 2025-2026. Dette er de innsparingstiltak som kommunen minst må få på plass for å kunne få et budsjett i balanse for de årene.

For å kunne ha et best mulig bilde av status og utfordringsbildet innen de ulike tjenestene, er det i 2023 utarbeidet grunnlagsdokumenter. Det er gjort for å kunne ha et best mulig grunnlag når arbeidet med omstillingen av tjenestene nå starter for fullt i 2024.

Kontroll og tilsyn

I kommunedirektørens innstilling er det lagt inn kontrollutvalgets forslag til budsjett for 2024. Det er foreslått ei driftsramme til kontroll og tilsyn med 1.616.000 kr. Budsjettramma i 2023 var 1.323.000 kr, og det var lagt inn en forutsetning om økt ramme med 100.000 kr fra 2023 til 2024.

Kontrollutvalget hadde per 01.01.2023 et overskuddsfond på 599.862 kr.

Kirkelig fellesråd

Gausdal kirkelig fellesråd har i brev til kommunen datert 21.09.2023 søkt om tilskudd for 2024 på 6.866.000 kr. Nivå i 2023 var 6.256.000 kr. Det er en økning fra 2023 med 610.000 kr. Økningen fordeler seg slik:

	Virkning 2024
Lønn- og prisvekst inkl. strøm og pensjon	619.000
Utgifter til stemming av orgel og tømning av dam i Østre Gausdal kirkegård	47.000
Anslag høyere inntekter fra gravfeste	-170.000
Sum konsekvensjusteringer	496.000
Godtgjøring til medlemmer menighetsråd	50.000
Økt merkantil stilling 10 % fra 01.08.2023	64.000
Sum nye tiltak	114.000
Sum ønsket økt budsjetttramme	610.000

Fellesrådet har videre bedt om et investeringstilskudd på 130.000 kr knyttet til nytt styringsanlegg til to kirker som følge av at 2G og 3G nettet fases ut.

Kommunedirektøren har i sitt budsjettforslag lagt inn konsekvensjusteringer med netto 496.000 kr og foreslår et tilskudd for 2024 på 6.752.000 kr. Det er også lagt inn investeringstilskudd med 130.000 kr i 2024.

Når det gjelder godtgjøring medlemmer og varamedlemmer til menighetsrådene innstiller kommunedirektøren ikke på dette. Det er snakk om et symbolsk beløp på 1.000 kr per medlem/varamedlem per år, anslagsvis 50.000 kr totalt per år. Ettersom dette ikke er en godtgjøring fellesrådet plikter å dekke, foreslår kommunedirektøren at dette ikke innfris.

I denne økonomisk krevende perioden har kommunedirektøren heller ikke innstilt på å øke merkantil stilling med 10 %.

Gebyrer og priser

Gebyrer og priser justeres i utgangspunktet med den kommunale prisveksten på 4,3 %. Det gjelder imidlertid ikke alle gebyrer, og disse vedtas enten som egne saker ellers som egne punkt i budsjettvedtaket.

Eiendomsskatt

Kommunedirektøren foreslår endring i promillesatsen for næringseiendom (inkl. kraftverk, kraftnett mm), satsen foreslås oppjustert fra 5 til 6 promille i 2024. Det foreslås videre en økning i 2025 fra 6 til 7 promille. Maksimal promillesats er 7.

Kommunedirektøren foreslås uendret promillesats for boliger og fritidseiendom. Maksimal promillesats her er 4.

Skatteobjekter som faller inn under ordningen med særskilt grunnlag (det vil si det som er igjen av verker og bruk som ikke ble kategorisert som næring), skal beholde promillesatsen på 5,1, som ble brukt i 2018. Fra og med 2019 skal takstgrunnlaget reduseres med 1/7 årlig, inntil takstgrunnlaget kommer ned til 0 i 2025. Da vil det ikke lenger være eiendomsskatt på

verker og bruk. I 2024 skal takstgrunnlaget på verker og bruk settes til 1/7. Dette er i tråd med vedtatt endring i eiendomsskattelova med virkning fra og med 2019.

I Gausdal er det totalt sju kategoriserte verker og bruk, alle er innen bransjen tele og kommunikasjon.

Terminer for betaling av kommunale avgifter De kommunale avgiftene faktureres kvartalsvis med følgende forfallsdatoer: 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11.

For noen er det en utfordring å betale kommunale avgifter kvartalsvis. Det åpnes derfor for muligheten til å betale månedlig for de som ønsker det.

Maksimalpris foreldrebetaling- inkl. reduserte satser for foreldrebetaling og gratis kjernetid

Det er lagt til grunn maksimalpris for foreldrebetaling på 3.000 kr per måned fra januar 2024. Regjeringen Støre har i sitt budsjettforslag lagt inn reduksjon til 2.000 kr per måned fra august 2024. Barnehageplass betales for i 11 av årets 12 måneder (det er betalingsfri i juli).

Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for barn i familier med lav samlet inntekt er også videreført. I statsbudsjettet er det lagt opp til at en families barn nr. 3, som samtidig er i barnehagen med sine to søsken, skal være gratis.

Dersom Stortinget vedtar en annen maksimalpris enn det som er foreslått i statsbudsjettet, foreslår administrasjonen at den også legges til grunn som betalingsatts i de kommunale barnehagene i Gausdal.

Redusert foreldrebetaling i SFO for lavinntektsfamilier og gratis kjernetid

Ordning knyttet til redusert foreldrebetaling for elever i 1.-4. klasse fra lavinntektsfamilier er videreført. Det samme er ordningen som ble innført med virkning fra 01.08.2022 knyttet til 12 timer gratis kjernetid i SFO for alle 1. klassinger og utvidelsen til å omfatte også 2. klassinger fra høsten 2023.

Kurdøgnpris sykehjem

Som følge av anbefaling etter gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt, har kommunen valgt å ta med opplysning om kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i budsjettdokumentet. Kurdøgnprisen angir hvor mye en kommunal sykehjemsplass koster å drifte per døgn. Kommunen kan maksimalt kreve dette beløpet i vederlag for beboere med vedtak om langtids plass.

Kurdøgnprisen for 2023 er beregnet å utgjøre 3.608 kr. Beregningen er dokumentert i vedlegg 6 til saksframlegget.

Prinsipp om full kostnadsdekning av selvkosttjenester

For selvkosttjenestene septik og renovasjon stiller lovverket krav om full kostnadsdekning. Det innebærer at gebyrene skal dekke kommunens utgifter. For øvrige tjenester blir det ikke stilt et tilsvarende lovkrav, men kommunen bør i størst mulig grad ha gebyrer som dekker kommunens utgifter til den enkelte tjeneste. Alternativt kan kommunen bevisst velge å subsidiere en tjeneste.

I Gausdal kommune har kommunestyret vedtatt prinsipp om full kostnadsdekning på følgende områder:

- Septik (lovkrav)
- Renovasjon (lovkrav)
- Avløp
- Vann
- Feiing
- Byggesak
- Kart/oppmåling
- Plansaker

Prinsippet om full kostnadsdekning innebærer ikke at kommunen alltid har like høye inntekter som utgifter, men at kommunen skal praktisere ordning med selvkostfond og framførbart underskudd (gjelder ikke gebyrer fastsatt i medhold av Plan- og bygningsloven – der er det ikke lenger anledning til å framføre underskudd fra tidligere år).

Dekningsgradene knyttet til disse tjenestene er, i all hovedsak, også forelagt kommunestyret i forbindelse med gebyrvedtakene.

Praktisk informasjon knyttet til budsjettskjema 3 Økonomisk oversikt drift.

Når kommunestyret har vedtatt budsjetttrammene på bevilgningsskjema 1A og 1B, har kommunedirektøren fått delegert myndighet til å gi tjenester innen de nettorammer som er på det enkelte planområde. Administrasjonen vil fordele nettorammene på ulike konti i budsjettet. Dette innebærer at det i budsjettskjema 3 i kolonnen for budsjett 2021, vil kunne bli endringer mellom de ulike postene. Dette har ingen praktisk betydning, men det er greit at leserne av budsjettdokumentene er klar over dette. Budsjetttrammene som kommunestyret fastsetter i bevilgningsskjema 1 A og 1 B skal imidlertid ikke endres.

Partnerskapsavtale for Skeikampen og Skiløypekjøring i Vestre dalføre.

Skeikampen Pluss og fem løypelag i Vestre Gausdal har over flere år hatt partnerskapsavtaler med Gausdal kommune om løypekjøring, rydding av tur- og sykkelstier, merking, informasjonstiltak og andre fellestiltak. Partnerskapsavtalene er 3-årige og inneværende avtaler utløper 31.12.2023. Løypelagene var invitert til dialogmøte med Tjenesteutvalget 19.04.23, og har i etterkant av dette gjort en evaluering av gjeldende avtaler og søkt om

partnerskapsavtaler for kommende 3-årsperiode 2024-2026. Det har videre vært administrativ dialog med Skeikampen Pluss, som også har gjort en evaluering av sin avtale og søkt om partnerskapsavtale for en ny 3-årsperiode.

Tilbakemeldingen alle aktørene er at gjeldende partnerskapsavtaler har fungert positivt, og at de gir nødvendig forutsigbarhet til det arbeidet som utføres. Tilskuddene til løypekjøring har stor betydning for folkehelsa, og for Gausdal som reiselivsdestinasjon. Det har imidlertid vært en sterk kostnadsvekst de siste årene i samfunnet, -noe som setter økonomien også i løypelagene under press. Som et bidrag for å sikre løypelagenes aktivitet, foreslår kommunedirektøren at det inngås nye 3-årige partnerskapsavtaler, og at det årlige kommunale tilskuddet til løypelagene i Vestre Gausdal og til Skeikampen Pluss KPI-justeres som følger:

- Tilskudd til Skeikampen Pluss økes med 160.000 kr fra 1,0 mill. kr til 1,16 mill. kr. Økningen finansieres ved bruk av midler fra næringsfondet.
- Tilskudd til løypelagene i Vestre Gausdal økes med 38.000 kr fra 250.000 kr til 288.000 kr. Økningen finansieres ved bruk av midler fra næringsfondet.

Det vil bli fremmet egne saker om dette til formannskapetets møte 06.12.23 og kommunestyrets møte 14.12.23.

INNOVASJON

I 2023 ble det vedtatt en Innovasjonsstrategi for Gausdal kommune, og i løpet av året ble det gjennomført flere innovasjonsdager (idemøter) med ledere, tillitsvalgte, kommunestyre og medarbeidere fra alle enheter. Ideene spenner fra gode samfunnsutviklingstiltak, til innovasjonstiltak i tjenestene (for brukerne) og tiltak inn mot medarbeiderne (rekruttere og beholde). Et handlingsprogram er under utarbeidelse, og i 2024 vil det bli gjennomført et utvalg av prioriterte pilotprosjekt.

POLITISKE ARBEIDSUTVALG – VALG AV TEMA FOR 2024

Det er vedtatt at det kan opprettes politiske arbeidsutvalg etableres etter behov, for å arbeide politisk med et tema, en sak eller en plan. Det er vedtatt egne retningslinjer for disse i kommunestyrets sak 62/2023. Temaene for politiske arbeidsutvalg i 2023 skal fastsettes i forbindelse med behandlingen av Handlings- og økonomiplanen. Foreslåtte tema er;

1. **Arbeidet med å kutte klimautslipp og sikre naturmangfold**, som handler om valg i arealpolitikken (bl.a. hyttebygging), bærekraftig utvikling for lokalsamfunnet, klimatiltak, fornybar energi, grønn omstilling, bevare naturmangfold og beredskap og forebygging av kriser.

2. **Skole- og barnehageutvikling;** å utarbeide en strategi for fremtidig skole- og barnehagestruktur i Gausdal kommune, som skal effektivisere og samtidig sikre kvaliteten i tjenestene.
3. **Hva er politisk interessante indikatorer for kvalitet i tjenestene?** Å definere mål på hva vi ønsker å oppnå i fremtiden, og sikre god styring og oppgaveløsning, innenfor gjeldende lover, regler og økonomiske rammer. Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument, mens Handlings- og økonomiplanen viser hvordan ressursene brukes for å oppnå målene, og hvilke indikatorer som brukes for måloppnåelse. Status og resultatvurderinger kommer i tertialrapporter, regnskap og årsmelding, og i særskilt kvalitetsmelding for grunnskolen og tilstandsrapport barnevern.
4. **Innbyggerkommunikasjon:** I forrige kommunestyreperiode (2019-2023) var det et politisk arbeidsutvalg som så på dette temaet. Det kan handle om å kommunisere med innbyggere om løsninger på utfordringer, om kommunens rolle, og å snakke om ambisjoner og målsettinger kommunen har. Det kan handle om å sette saker på dagsordenen, og å skape oppslutning blant innbyggerne om de vedtakene som er fattet eller saker som er i prosess. Dette kommer i tillegg til dialogprosessen og andre møtepunkt som i stor grad handler om å samle inn informasjon og synspunkt fra innbyggere.
5. **En pilot innenfor innovasjonsporteføljen?** Det har i 2023 vært et omfattende forankringsarbeid om innovasjon i kommuneorganisasjonen, herunder i kommunestyret. Innovasjonsstrategien ble vedtatt i kommunestyret 27.04.2023. Mange tema og ideer er spilt inn. Nå foregår en siliings- og vurderingsprosess. Prosessmålet er å finne 3-5 tema som er egnet for videre arbeid. Om det her er et tema som er aktuell for et politisk arbeidsutvalg, vil kommunedirektøren komme tilbake med det til kommunestyret.

PLANSTRATEGI

Kravet til å utarbeide kommunal planstrategi er regulert i plan- og bygningsloven, og den skal vedtas i løpet av første året nytt kommunestyre sitter. Det er et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver i kommunen. Kommunal planstrategi er også en arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. I Gausdal kommune har vi tatt kommunal planstrategi aktivt i bruk, og setter den i sammenheng med plan- og styringssystemet ellers. Planbehovet blir derfor vurdert årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett.

Ovenfor framgår status og oversikt over planbehovet slik det vurderes nå. Reguleringsplaner og andre planer knyttet til fysiske areal går ikke fram av oversikten.

I Gausdal vil vi i hovedsak utarbeide de lovpålagte planene, og planer som vedtas utarbeidet sammen med andre kommuner, primært kommunene i Lillehammer-regionen. Mål og strategier og tiltak for tjenesteutvikling og samfunnsutvikling innarbeides derfor i

kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Dette effektiviserer planarbeidet, og reduserer omfanget av de administrative oppgavene.

Kommuneplanens samfunnsdel.

I løpet av det første året nytt kommunestyret sitter skal kommunestyret i forbindelse med planstrategien ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel skal rulleres.

Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for kommunens helhetlige planlegging.

Samfunnsdelen har to hovedinnretninger:

- Kommunesamfunnet som helhet
- Kommunen som organisasjon

Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel skal kommunen vektlegge viktige utfordringer knyttet til samfunnsutvikling, og synliggjøre de strategiske valg kommunen tar.

Samfunnsdelen som et godt verktøy for strategisk overordnet styring forsterkes ved å knytte samfunnsdelens handlingsdel til økonomiplan og årsbudsjett. Det har vi lang tradisjon med å gjøre i Gausdal kommune, lenge før det ble lovpålagt. Med det muliggjøres en sterkere strategisk styring og prioritering av oppgaver. Status og resultatvurderinger kommer i regnskap og årsmelding og i økonomi- og aktivitetsrapport i tertial 1 og 2.

Dagens samfunnsdel ble vedtatt i kommunestyret 25.02.2021. Kommunen har fortsatt mange planer og prosesser i gang som følger opp kommuneplanens samfunnsdel. Handlings – og økonomiplanen med årsbudsjett er sentral her. Satsingsområder, oppdrag, og finansiering forankres her.

Vi har i 2023 jobbet mye med utfordringsbildet og kunnskapsgrunnlag. Dette er viktig for god planlegging og godt utviklingsarbeid. De mest sentrale er:

- Karabinrapporten «Gausdal kommune 2042» – kobling av demografi og inntekts-system. Kommunestyret har fulgt opp denne ved vedtak om videre arbeid; med balanse, innovasjon og mobilisering. Jfr. sak i kommunestyret 03.11.2022.
- Aldersvennlig lokalsamfunn (mestring, forebyggende arbeid og boligutvikling). Sak i kommunestyret 28.09.2023.
- Videreutvikling av helse- og omsorgstjenester. Sak i kommunestyret 31.08.2023.
- Formålsbygg-utredning (dagens bruk av kommunale bygg og vurdering av framtidig behov/muligheter)
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, vedtatt i kommunestyret 22.06.2023
- Grunnlagsdokumenter for tjenester: barnehage, skole, tekniske tjenester, helse- og omsorg, habilitering og familie- og helsetjenester. Publiseres i forbindelse med handlings- og økonomiplanen 2024-2027.
- Kunnskapsgrunnlag folkehelse, planlagt til kommunestyret 14.12.2023
- Kvalitetsmelding grunnskole, i kommunestyret 02.11.2023
- Tilstandsrapport barnevern, i kommunestyret 02.11.2023
- Evaluering av dagens samfunnsdel, i kommunestyret dialogseminar (kommunestyret, ledere, rådgivere, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud), i møte 31.08.2023

Vurdering:

Kommunedirektørens vurdering er at dagens samfunnsdel vurdert opp mot utfordringsbildet og kunnskapsgrunnlag, fortsatt er aktuell og relevant. Evalueringen i dialogseminaret støtter opp under det. Vi må riktignok jobbe mer med en del tema, men det kan følges opp ved utredninger/ saker/planer /retningslinjer.

Kommunevalget viste at flertallskonstellasjonen fra forrige kommunestyret fortsetter inn i ny periode, og en kan derfor anta at det politiske landskapet ikke er så forandret at det er behov for å implementere ny politikk i samfunnsdelen.

Kommunedirektørens forslag til innstilling vil derfor være at samfunnsdelen ikke rulleres i denne kommunestyreperioden. Så lenge samfunnsdelen er et godt og framtidrettet styringsdokument, bør vi ikke bruke tid og mye arbeidskraft på rulling nå.

Om kommunestyret likevel ønsker det -ved vedtak i forbindelse med handlings- og økonomiplan 2024-2027 med planstrategi, – så kan planprogrammet for utarbeidelse av ny samfunnsdel raskt komme på plass for behandling i januar/februar 2024. Planprogrammet er en plan for prosessen. Her bør en ha oppmerksomhet på en rask og effektiv planprosess med kommunestyret i førersetet, slik at samfunnsdelen skal bli et reelt lokalpolitisk styringsverktøy. Prosessmålet bør være at ny eller revidert samfunnsplan vedtas i løpet av det første hele året i valgperioden, slik at ny politikk kan prege kommunestyreperioden, samtidig som en trekker opp de lange linjene.

Kommunedirektøren foreslår at det gjøres følgende

vedtak:

1. Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:
  - a) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.
  - b) I medhold av eiendomsskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 6 promille for året 2024. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille § 12 a). Skattesatsen på det særskilte grunnlaget er 5,1 promille.
  - c) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdeler for året 2024.
  - d) I medhold av eiendomsskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser og fredede bygninger fritas etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7 a) og 7 b) framgår av vedlegg til saken. Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Formannskapet delegeres myndighet til å fastsette de eiendommene som omfattes av § 7c) i 2024 i samsvar med dette vedtaket.
  - e) Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt i 2024, benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskriving av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jamfør eiendomsskatteloven § 8 C-1. For verk og bruk, skrives

Økonomiplan for 2024-2027

det ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med ytterligere en syvendedel i 2024 til 1/7 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første pkt.).

f) Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11. For de som ønsker det, kan eiendomsskatten betales månedlig.

2. For inntektsåret 2024 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.
3. Gausdal kirkelige fellesråd gis et tilskudd på 6.752.000 kr for 2024. Dette er en økning i forhold til tilskudd for 2023 med 496.000 kr. Det gis et investeringstilskudd på 130.000 kr i 2024.
4. Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2024 med 1.616.000 kr.
5. Det kommunale gebyrer og priser justeres opp med 4,3 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.

6. Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 3.000 kr per måned fra 01.01.2024. Fra 01.08.2024 reduseres prisen til 2.000 kr per måned. Dersom Stortinget vedtar annen maksimalpris for 2024, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.
7. Sats for omsorgslønn justeres opp med 5 % til 229 kr per time.
8. Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2024-2027 samt budsjett for 2024 vedtas.
9. Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 12 mill. kr i 2024. Lånet skal avdras over 30 år.
10. Det godkjennes låneopptak med 54,7 mill. kr til kommunens investeringer i 2024 slik det framgår av investeringsbudsjettet for 2024. Låneopptaket er i henhold til kommunelovens §14-15 og trossamfunnsloven § 14 4. ledd.
11. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige.
12. Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester; Kart/oppmåling, byggesak, feiing, vann og avløp.
13. Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 3.608 kr per døgn for 2024.
14. Kommunal planstrategi 2024-2027 vedtas slik den går fram av dokumentet. Det legges ikke opp til at kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 25.02.2021, rulleres nå.
15. Som tema til politiske arbeidsutvalg 2024 setter kommunestyret opp:
-

Formannskapet behandlet saken, saksnr. 79/23 den 15.11.2023.

Behandling:

Votering:

Forslag til innstilling ble tiltrådt mot 1 stemme.

Innstilling:

1. Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:

- a) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.
- b) I medhold av eiendomsskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 6 promille for året 2024. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille § 12 a). Skattesatsen på det særskilte grunnlaget er 5,1 promille.
- c) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdelere for året 2024.
- d) I medhold av eiendomsskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser og fredede bygninger fritas etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7 a) og 7 b) framgår av vedlegg til saken. Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Formannskapet delegeres myndighet til å fastsette de eiendommene som omfattes av § 7c) i 2024 i samsvar med dette vedtaket.
- e) Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt i 2024, benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jamfør eiendomsskatteloven § 8 C-1. For verk og bruk, skrives det ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med ytterligere en syvendedel i 2024 til 1/7 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første pkt.).
- f) Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11. For de som ønsker det, kan eiendomsskatten betales månedlig.
2. For inntektsåret 2024 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.
  3. Gausdal kirkelige fellesråd gis et tilskudd på 6.752.000 kr for 2024. Dette er en økning i forhold til tilskudd for 2023 med 496.000 kr. Det gis et investeringstilskudd på 130.000 kr i 2024.
  4. Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2024 med 1.616.000 kr.
  5. Det kommunale gebyrer og priser justeres opp med 4,3 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.
  6. Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 3.000 kr per måned fra 01.01.2024. Fra 01.08.2024 reduseres prisen til 2.000 kr per måned. Dersom Stortinget vedtar annen maksimalpris for 2024, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.
  7. Sats for omsorgslønn justeres opp med 5 % til 229 kr per time.
  8. Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2024-2027 samt budsjett for 2024 vedtas.
  9. Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 12 mill. kr i 2024. Lånet skal avdras over 30 år.
  10. Det godkjennes låneopptak med 54,7 mill. kr til kommunens investeringer i 2024 slik det framgår av investeringsbudsjettet for 2024. Låneopptaket er i henhold til kommunelovens §14-15 og trossamfunnsloven § 14 4. ledd.
  11. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige.
  12. Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester;

Kart/oppmåling, byggesak, feiing, vann og avløp.

13. Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 3.608 kr per døgn for 2024.
14. Kommunal planstrategi 2024-2027 vedtas slik den går fram av dokumentet. Det legges ikke opp til at kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 25.02.2021, rulleres nå.
15. Som tema til politiske arbeidsutvalg 2024 setter kommunestyret opp:
-

Grunnlagsdokument

Grunnlagsdokumentene er kunnskapsgrunnlag og et «tidsbilde» i 2023. De sier noe om nåsituasjonen, statistikk, prognoser, utviklingstrekk og utfordringer.

De er utarbeidet for at vi kan ta veivalg for framtidig nivå på tjenester, effektivisering og omstilling på kunnskap og faglige vurderinger.

Her er lenke til utarbeidede grunnlagsdokument:

Grunnlagsdokument barnehage: <https://pub.framsikt.net/plan/gausdal/plan-b2da334f-1cf9-4fd0-91da-1b9291ba8eda-28952/>

Grunnlagsdokument skole: <https://pub.framsikt.net/plan/gausdal/plan-d70831a4-3ee4-469b-bb27-504fa6d14ecc-29057/>

Grunnlagsdokument tekniske tjenester: <https://pub.framsikt.net/plan/gausdal/plan-68ef9028-ad39-4f02-94ff-eeeb5423d62f-35709/>

Grunnlagsdokument familie og helse: <https://pub.framsikt.net/plan/gausdal/plan-b62106e6-3069-4e70-ba4f-5f5ec3e65074-29144/>

Grunnlagsdokument habilitering: <https://pub.framsikt.net/plan/gausdal/plan-ba201726-d807-46dd-a9d9-9031ebc104b6-29060/>

Grunnlagsdokument helse og omsorg: <https://pub.framsikt.net/plan/gausdal/plan-d737f24d-d9eb-4f20-bbb2-d7b0cda2598b-42236/>

Innovasjon

I 2023 ble det vedtatt en Innovasjonsstrategi for Gausdal kommune, og i løpet av året ble det gjennomført flere innovasjonsdager (idemøter) med ledere, tillitsvalgte, kommunestyre og medarbeidere fra alle enheter. Ideene spenner fra gode samfunnsutviklingstiltak, til innovasjonstiltak i tjenestene (for brukerne) og tiltak inn mot medarbeiderne (rekruttere og beholde). Et handlingsprogram er under utarbeidelse, og i 2024 vil det bli gjennomført et utvalg av prioriterte pilotprosjekt.

Nedenfor er inntatt bilde av ei tegning som ble presentert for formannskap og kommunestyre våren 2023 etter det første administrative innovasjonsdagen. Tegningen viser de ulike ideene som kom fram denne dagen.

Innovasjonsstrategien til Gausdal kommune finner du her: <https://www.gausdal.kommune.no/planer-aa.4922246-423812.html>

Politiske arbeidsutvalg - valg av tema for 2024

I politisk organisering for kommunestyreperioden 2023-2027 har kommunestyret i sak i møte 31.08.2023 vedtatt dette:

Politiske arbeidsutvalg etableres etter behov, for å arbeide politisk med et tema, en sak eller en plan.

- De politiske arbeidsutvalgene opprettes etter kommunelovens § 5-7. Reglement for folkevalgte organ og reglement for arbeidsvilkår i Gausdal kommune gjelder.

Økonomiplan for 2024-2027

- Politiske arbeidsutvalg velges av kommunestyret, og hovedregelen er at samtlige partier som ønsker det deltar i utvalget med en kommunestyrerepresentant. Ordfører eller varaordfører deltar i tillegg og er utvalgsleder.
- Rammen for arbeidet ellers er mandatet fra kommunestyret og lov/forskrift for det aktuelle temaet.
- Valg av tema: Tema for politiske arbeidsutvalg for kommende år velges ut av kommunestyret i forbindelse med behandling av handlings- og økonomiplanen i kommunestyrets møte i desember. Deretter blir det på et senere kommunestyremøte lagt fram egne saker for opprettelse av de enkelte arbeidsutvalgene, - med tema, mandat, tidsperiode, sammensetning mv.
- Om det i løpet av året kommer opp flere saker som kan være aktuelle for slik organisering, tas vurderingen i hovedsak i forbindelse med behandling av økonomi og aktivitetsrapport for 1. eller andre tertial.
- Politiske arbeidsutvalg legger til rette for og bidrar til et godt politisk eierskap i saken inn mot partiene, inn mot kommunestyret, og aktuelle innbyggermedvirkningsarenaer, herunder rådsorganene.
- Arbeidsutvalgene legger i sitt første møte opp en møteplan for arbeidet, og møtene legges på hjemmesiden i oversikten over politiske møter.
- Kommunedirektøren vil bistå politiske arbeidsutvalg i arbeidet, med for eksempel fagkompetanse og fasilitering av møter i utvalgene.
- Når saken skal til politisk behandling vil det være kommunedirektøren som legger den fram med forslag til innstilling. Fra kommuneloven § 13- 1: «Kommunedirektøren skal påse at saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet. Utredningen skal gi et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe vedtak

Kommunedirektørens forslag til tema for 2024. Det legges til grunn at kommunestyret velger 2-3 tema for sitt arbeid i politiske arbeidsutvalg i 2024.

Forslag:

Arbeidet med å kutte klimautslipp og sikre naturmangfold

Kommunene må ta vanskelige valg i arealpolitikken og ulike mål står ofte mot hverandre. En bærekraftig utvikling for lokalsamfunnet inkluderer trygge levekår både for befolkning, natur og næringsliv, jfr. også kommuneplanens samfunnsdel i Gausdal, vedtatt i kommunestyret 25.02.2025. Gausdal kommune er også en del av satsingen «Gudbrandsdalen 2023» mellom de 12 kommunene i Gudbrandsdalen, under overskriften «Krafttak for grønn omstilling». Kommunene spiller en sentral rolle for å kutte klimagassutslipp, ta vare på naturen og tilpasse seg klimaendringer. Skjerpede nasjonale utslippsmål gjør at kommunene må kutte utslipp fra transport, bygg, avfall og arealbruk. Naturmangfold er viktig i seg selv, og der har Gausdal kommune en nylig vedtatt naturmangfoldsplan som må følges opp. Mer ekstremvær skaper stort behov for forebygging og beredskap, og vi må forberede oss på konsekvensene av mer gradvise endringer i klima og natur. Utbygging av fornybar energi er nødvendig for å bidra til å løse klimakrisen, samtidig er utbygging av vind-, sol- og vannkraft er arealkrevende. Hyttebygging om omfanget av det er også et tema som må vurderes i denne sammenhengen.

Skole- og barnehageutvikling; å utarbeide en strategi for fremtidig skole- og barnehagestruktur i Gausdal kommune, som skal effektivisere og samtidig sikre kvaliteten i tjenestene.

For å møte den endrede befolkningssammensetningen, med færre barn og flere eldre, må vi planlegge godt for framtiden, og å vurdere framtidens skole- og barnehagestruktur er derfor et viktig tema. Å sikre god kvalitet i barnehagene og skolene, og å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft er sentrale perspektiv, sammen med bærekraftig økonomi. Byggene må vurderes, det samme med kretsgrenser.

Det politiske arbeidsutvalget kan bidra til å designe prosessen, med innbyggerkommunikasjon, involvering av rådsorganene og kommunestyret, og informasjon inn mot partigruppene.

Hva er politisk interessante indikatorer for kvalitet i tjenestene?

God planlegging innebærer å definere hva vi ønsker å oppnå i fremtiden og hva vi må gjøre for å få det til. De strategiske planene i kommunen vil som hovedregel være politisk vedtatt. God styring skal sikre at kommunen løser oppgavene og følger opp politiske vedtak, mål og prioriteringer på en effektiv måte, og innenfor gjeldende lover, regler og økonomiske rammer.

I planhierarkiet er kommuneplanens samfunnsdel kommunens overordnede styringsdokument for helhetlig planlegging. Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for kommunens helhetlige planlegging. Samfunnsdelen har to hovedinnretninger:

- Kommunesamfunnet som helhet
- Kommunen som organisasjon

I Gausdal kommune har vi også satt opp overordnede mål for tjenesteutviklingen.

Handlings- og økonomiplanen er kommuneplanens handlingsdel for kommende fireårsperiode. Her inngår også budsjettforslaget for det første året i planperioden, der mål blir konkretisert og tiltak finansiert. I handlings- og økonomiplanen er det flere indikatorer/oppdrag i bruk.

Status og resultatvurderinger kommer i regnskap og årsmelding og i økonomi- og aktivitetsrapport i tertial 1 og 2. Her rapporteres det – i tillegg til status på oppdragene- bl.a. på internkontroll, overtid og årsverk.

Ved siden av disse dokumentene har vi kvalitetsmelding grunnskolen og tilstandsrapport barnevern (begge lovpålagte), med mange indikatorer.

Kvalitet kan være oppfyllelse av standarder i lov- og forskrift, eller opplevd kvalitet (eks. når en spør brukere av tjenestene) Det er mange kilder i kommunene, som KOSTRA, telling av fristbrudd, antall klagesaker, undersøkelser (som folkehelseundersøkelsen og ung-data) målinger (som vannkvalitet).

Indikatorer kan brukes for å måle tjenesten er i tråd med målene en har satt seg. I kommunen kan I indikatorer også være viktige for å angi konkrete politiske ambisjoner for ulike delmål.

Hva som er politisk interessante indikatorer kan en jobbe mer med for å definere, og knytte dem til mål og delmål i samfunnsdelen og handlings- og økonomiplanen. En kan se på ulike typer basert på om de måler innsatsen vi legger inn eller effekten av det vi gjør.

Innbyggerkommunikasjon

I forrige kommunestyreperiode (2019-2023) var det et politisk arbeidsutvalg som så på dette temaet. Kommunedirektøren foreslår å ta dette temaet videre inn i ny periode. Det kan handle om å kommunisere med innbyggere om løsninger på utfordringer, om kommunens rolle, og å snakke om ambisjoner og målsettinger kommunen har. Det kan handle om å sette saker på dagsordenen, og å skape oppslutning blant innbyggerne om de vedtakene som er fattet eller saker som er i prosess. Dette kommer i tillegg til dialogprosessen og andre møtepunkt som i stor grad handler om å samle inn informasjon og synspunkt fra innbyggere.

En pilot innenfor innovasjonsporteføljen?

Det har i 2023 vært et omfattende forankringsarbeid om innovasjon i kommuneorganisasjonen, herunder i kommunestyret. Innovasjonsstrategien ble vedtatt i kommunestyret 27.04.2023. Mange tema og ideer er spilt inn. Nå foregår en sivilings- og vurderingsprosess. Prosessmålet er å finne 3-5 tema

som er egnet for videre arbeid. Om det her er et tema som er aktuell for et politisk arbeidsutvalg, vil kommunedirektøren komme tilbake med det til kommunestyret.

Status og rammebetingelser

Hovedtrekk i utviklingen i økonomien fra økonomiplanen for 2023-2026 til 2024-2027

I forrige økonomiplan var det merkbart hvordan krigen i Ukraina påvirket økonomien også i Gausdal med økte energipriser og økning i bosetting av flyktninger. I tillegg var det en høy lønns- og prisvekst. For å dempe prisveksten hadde Norges Bank satt opp styringsrenten betydelig. Dette utfordrer både kommunen og innbyggerne og scenariet er fortsatt gjeldende inn i ny økonomiplan.

Utgiftsøkningene rammer både enkeltpersoner, bedrifter og offentlig sektor. Det er innført strømstøtteordninger for privatpersoner og deler av næringslivet. Kommunesektoren generelt har blitt kompensert for den økte lønns- og prisveksten, men ikke særskilt til de kommuner som er innenfor områdene med svært høye kraftpriser. Dette innebærer at utgiftsøkninger utover det som finansieres av gebyrer og rammetilskudd/skatteinntekter må finansieres av kommunen sjøl. Som det framgår av kommunedirektørens forord, utfordrer dette kommuneøkonomien i Gausdal i betydelig grad sammen med en betydelig økning i utgiftene til ressurskrevende tjenester, tiltak innen barnevernstjenesten, netto renteutgifter samt øvrig press på/behov for kommunens tjenester blant innbyggerne.

Budsjettpremisser

I ny kommunelov er det i § 14-4 inntatt bestemmelser om innhold i økonomiplan og budsjett. Ordlyden er som følger:

Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Kommuneplanens handlingsdel er del av samme dokument som økonomiplan og årsbudsjett i Gausdal. Det som er inntatt i ny kommunelov er inkludert i dette dokumentet. Vedtatte planer følges opp og de satsinger/utfordringer som kommunen vektlegger framgår også. Det vises i den forbindelse til følgende kapitler i dokumentet:

- Satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel (innledningsvis) med tilhørende mål og delmål.
- Utfordringer, fokusområder og oppdrag knyttet til kommunens vedtatte mål inngår på det enkelte planområde.

Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett

Kommunedirektøren har lagt til grunn forutsetninger som inngår i Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2024. Eventuelle justeringer som skulle oppstå som del av budsjettforhandlinger på Stortinget, må legges fram for kommunestyret på nyåret for gjennomgang og eventuelt justering av budsjettet.

Administrasjonen støtter seg på KS sin prognosemodell i arbeidet med rammetilskudd/skatteinntekter samt hvordan de sentrale føringene i statsbudsjettet vil slå ut for Gausdal.

I statsbudsjettet er det lagt inn en **kommunal prisvekst (deflator) på 4,3 %**. Av dette utgjør lønnsveksten 4,9 % og prisveksten 3,4 %.

I statsbudsjettet er det en tydelig satsing på barnefamilier. Det kan ses i form av nominelt uendra makspris på 3000 kr per måned i barnehage fra 1. januar 2024, og fra 1. august 2024 foreslår regjeringen å reduseres maksprisen til 2.000 kr per måned. I tillegg er det lagt inn helårsvirkning av ordningen med gratis deltisplass for alle barn også på 2. trinn i SFO, dette ble innført fra 1. august 2023.

Følgende tiltak er lagt inn i budsjettet på bakgrunn av statsbudsjettet (tall i hele tusen kroner):

Satsinger i statsbudsjettet - økonomisk virkning Gausdal	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Gratis kjernetid SFO 12 timer per uke for elever i 2. klasse fra høsten 2023	853	853	853	853
Budsjettavtale på Stortinget - økt barnetillegg kvalifiseringsprogrammet	1	1	1	1
Statsbudsjett 2023, fastlegeordningen	100	200	200	200
Statsbudsjett 2023, redusert pensjonspåslag tilskudd private barnehager	-40	-40	-40	-40
Statsbudsjett 2023, synstolking - i henhold til nye krav	-15	-15	-15	-15
Statsbudsjettet - Barnevernreformen, økonomiske konsekvenser	431	431	431	431
Gratis kjernetid SFO 12 timer per uke for elever i 2. klasse fra høsten 2023	29	29	29	29
Statsbudsjett 2023, redusert pensjonspåslag tilskudd private barnehager	-8	-8	-8	-8
Statsbudsjett 2024, økt basistilskudd leger	220	220	220	220
Statsbudsjettet, endring i kontantstøtten, økte utgifter barnehagesektoren	100	219	219	219

Økonomiplan for 2024-2027

Statsbudsjettet, ny opplæringslov	48	114	114	114
Statsbudsjettet, psykisk helse og rus	192	192	192	192
Statsbudsjettet, redusert makspris i barnehage fra 1. august 2024	1 354	2 642	2 642	2 642
Statsbudsjettet, styrking helsestasjons- og skolehelsetjenesten	51	51	51	51
Sum	3 316	4 889	4 889	4 889

Hovedtall

Endringer i budsjettet fra opprinnelig vedtatt budsjett for 2023 til budsjett 2024 og økonomiplan 2024-2027 kan oppsummeres slik:

Kommunen har følgende konsekvensjusteringer og nye tiltak (tall i hele tusen kroner):

Konsekvensjusteringer og nye tiltak	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Reversering av bruk disposisjonsfond som saldering av opprinnelig budsjett 2023	7 423	7 423	7 423	7 423
Volumendringer eiendomsskatt	-3 007	-3 509	-4 560	-6 136
Endringer selvkost	7 168	-4 066	-5 537	-8 730
Økte utgifter barnehage og økt volum spesialpedagogikk i skole og barnehage	4 641	5 251	5 251	5 251
Lønn, pris, pensjon	36 420	39 305	40 429	41 273
Netto renter, avdrag og utbytte	1 607	5 313	5 357	8 529
Nedlegging Bjørkvin	-3 809	-7 018	-7 018	-7 018
Ressurskrevende tjenester	6 326	3 326	3 326	3 326
NAV og barnevern	4 477	4 477	4 477	4 477
Rammetilskudd og skatt	-36 373	-37 163	-37 164	-37 171
Kafè-lokalene inkl. sysselsettingstiltak og møteplasser	2 050	1 700	1 700	1 700
Satsinger i statsbudsjettet	3 316	4 889	4 889	4 889
Endring utgifter og inntekter til integrering av flyktninger, inkl. avsetning til flyktningfond	3 737	2 564	2 297	2 558

Økonomiplan for 2024-2027

Øvrige tiltak	6 830	8 441	8 292	8 942
Sum konsekvensjustering og nye tiltak	40 805	30 931	29 161	29 312

Som det framgår av tabellen over, er det en ubalanse i budsjettet tilsvarende 40,8 mill. kr i 2024 og 29,3 mill. kr i 2027. Følgende grep er gjort for å redusere ubalansen:

Tiltak per planområde	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Planområde 01 - Administrative fellestjenester:				
Økt behov for juridisk rådgivning, samarbeidsavtale med Lillehammer kommune	-600	-600	-600	-600
Ny stilling innenfor IKT/digitalisering/informasjonsikkerhet	-1200	-1200	-1200	-1200
Redusert utgiftsnivå bedriftshelsetjenesten.	-200	-200	-200	-200
Saldering - planområde 1 Administrative fellestjenester	0	-748	-1479	-1479
Bakcup for politisk sekretariat	-160	-160	-160	-160
Innovasjonsmidler	-100	0	0	0
Planområde 02 - Næring og miljø:				
Saldering - planområde 2 Næring og miljø	0	-172	-347	-347
Planområde 03 – Skole:				
Nedjustering av driftsrammen til planområde 3 Skole	-500	-500	-500	-500
Saldering - planområde 3 Skole	0	-2060	-4148	-4148
Trekke inn midler skoleutvikling	-140	-140	-140	-140
Planområde 04 – Barnehage:				
Nedjustering av driftsrammen til planområde 4 Barnehage	-600	-600	-600	-600
Saldering - planområde 4 Barnehage	0	-1160	-2337	-2351
Planområde 05 - Kultur og fritid:				
Saldering - planområde 5 Kultur og fritid	0	-308	-621	-625
Planområde 06 - Teknisk drift:				
Redusert budsjett til vegvedlikehold	-300	-300	-300	-300
Planområde 07 - Bygg/eiendom/areal:				
Utredning av alternativer for utbygging av Fjerdumskogen boligområde og Steinslia næringsområde.	-300	0	0	0
Saldering - planområde 7 Bygg/eiendom/areal	0	-803	-1594	-1597
Revidering av kommuneplanens arealdel.	-500	0	0	0
Planområde 09 - Barn og familie:				
Saldering - planområde 9 Barn og familie	0	-553	-1009	-986
Redusert utgift barneverntjenesten	-200	-200	-200	-200
Planområde 10 - Sosiale tjenester og sysselsetting:				
Økte inntekter Krysset Gjenbruk	-100	-100	-100	-100
Saldering - Sosiale tjenester og sysselsetting	0	-553	-1009	-986
Planområde 11 – Helse:				
Økt behov psykisk helsetjeneste	-400	-400	-400	-400
Saldering - planområde 11 Helse	0	-1945	-3916	-3940
Statsbudsjett 2024, økt basistilskudd leger	-220	-220	-220	-220
Planområde 12 – Omsorg:				
Medisinsk utstyr, datautstyr og TV-er	-50	0	0	0
Behov for utskifting/kjøp av hjelpemidler	-200	0	0	0
Saldering - planområde 12 Omsorg	0	-2370	-4774	-4803
Planområde 13 - Generelle utgifter og inntekter:				
Saldering - planområde 13 Generelle utgifter og inntekter	0	-414	-883	-929

Økonomiplan for 2024-2027

Renteinntekter og utbytte	-7500	0	0	0
Eiendomsskatt annen eiendom	-770	-1540	-1540	-1540
Bruk av ubundne avsetninger	-21860	-11097	0	-961
Til ubundne avsetninger	0	0	548	0
Til ubundne avsetninger	-4905	-2588	-1432	0
Sum salderingstiltak	-40805	-30931	-29161	-29312

Fra om med 2025 er det lagt inn en generell nedjustering av driftsrammen med 11 mill. kr fordelt på det enkelte planområde. Helårseffekten fra 2026 utgjør 22 mill. kr. Dette nedtaket i driftsrammene er fordelt forholdsmessig ut fra netto driftsrammer. Den prosessen som kommunedirektøren skal gjennomføre i 2024 vil minst måtte finne inndekning for disse summene. Fordelingen på de ulike planområdene vil muligens ikke bli akkurat slik det er lagt inn per nå, men dersom ett planområde skjermes og skal spare mindre enn det som er lagt inn, må andre deler av tjenesten ta en større del av nedtaket.

Renteforutsetninger

Rentenivået har vært historisk lavt over en periode på noen år, men har de siste to årene økt betydelig. Som følge av en svært høy prisvekst, har Norges Bank økt styringsrenten mange ganger de siste to årene. Det er gjort for å forsøke å bremse forbruket og dermed redusere prisveksten. Det innebærer at rentenivået ytterligere blir høyere enn det som ble lagt inn i økonomiplanen for 2023-2026. Kommunen baserer seg på anslagene fra Norges Bank og Kommunalbanken. For den del av låneporteføljen som er knyttet mot flytende rente, er følgende rentesatser benyttet:

År 2024	År 2025	År 2026	År 2027
5,35 %	4,95 %	4,35 %	4,25 %

Inntekter fra kraftsektoren

Gausdal kommune utøver sitt eierskap i kraftsektoren gjennom Innlandet Energi Holding as, kommunens eierandel er 3,737 %. Kommunene i Innlandet eier samlet 50 % av Eidsiva Energi AS. Eidsiva Energi AS har for årene 2023-2027 lagt opp til en noe høyere utbytteplan enn minimums-utbytte som framgår av aksjonæravtalen. Kommunen har lagt til grunn dette utbyttensnivået i økonomiplanarbeidet for årene 2025-2027.

I 2024 har kommunedirektøren foreslått å legge inn en ytterligere inntekt med 7 mill. kr i budsjettet. Årsaken til det er at kommunen flere år på rad har hatt vesentlig høyere inntekter fra kraftsektoren enn budsjettet. Strømprisene er fortsatt på et høyere nivå enn tidligere, og det antas at det vil kunne bli et svært godt resultat i kraftsektoren også i 2023. Dette vil da kunne danne grunnlag for et noe høyere utbytte enn det som er skissert. Det er et inntektsanslag som det hefter usikkerhet ved.

Følgende inntekter er lagt inn i økonomiplanen:

Utbytte fra kraftsektoren

Beløp i 1000 kr

Art(T)	Funksjon(T)	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Utbytte og eieruttak	Kraftverksmidler	-28 249	-21 549	-21 879	-22 209
Totalsum		-28 249	-21 549	-21 879	-22 209

Utvikling i kommunale gebyrer

De kommunale priser og gebyrer er i utgangspunktet justert med den kommunale prisveksten i statsbudsjettet på 4,3 %. Det er imidlertid gebyrer som justeres på annen måte, og for de gebyrene fremmes det enten en egen sak for kommunestyret eller det er nevnt som et eget punkt i budsjettvedtaket for 2024.

Gebyrer som har egne saker er gebyrer innen følgende tjenester: vann, avløp, renovasjon, feiing, septik, byggesak, oppmåling og private reguleringsplaner.

Vann- og avløpsgebyrer

Gebyrene for vann- og avløpstjenesten er omfattet av selvkostprinsippet, det vil si at alle utgifter til disse tjenestene i sin helhet skal dekkes av gebyrinntektene. Det er flere variabler som påvirker kostnadene, deriblant den relativt store renteøkningen den siste tiden bidrar til at kommunen må betale mer i renteutgifter på lån som er tatt opp for å bygge ut vann- og avløpsanlegg. Strømutgiftene har også vært høye den senere tiden, slik at kostnadene til vannproduksjon og pumping av vann og avløp øker. Det er lagt inn økte kostnader til rensing av avløp da det arbeides med en ny avtale med Lillehammer kommune om fordeling av kostnader for transport og rensing av avløpsvann ved Lillehammer rensesanlegg. På nåværende tidspunkt er det uklart hvor stor denne økningen blir, men det er i budsjettet tatt høyde for en viss økning.

Kommunen har mottatt en henvendelse fra Follebu vannverk om overtagelse av det private vannverket. Dette vil også kunne medføre økte kostnader i drift og vedlikehold i årene fremover.

For å sikre tilstrekkelig vannforsyning i kommunen vil det i relativt nær framtid bli behov for å bygge ut en ny vannkilde. Dette vil kreve relativt store investeringer. Når det gjelder inntektssida er det en svikt i inntekter fra tilknytningsavgifter. Når det bygges nye hytter, boliger og næringslokaler må det betales en tilknytningsavgift for å koble seg på det kommunale ledningsnett. Byggeaktiviteten har avtatt vesentlig etter renteoppgang og økte utgifter generelt i samfunnet, noe som har stor betydning for inntektssiden i beregningen av vann- og avløpsgebyrer. Alle disse momentene bidrar negativt, og medfører en relativt stor økning i gebyrene fremover.

Når det gjelder selvkost for vann- og avløp skal kommunen avsette på fond hvis tjenestene går med overskudd, og en kan bruke av fond ved underskudd. Skulle fondene bli tomme er det også tillatt å ha negative fond, men da må en «låne» fra disposisjonsfondet og betale tilbake når tjenestene går i pluss igjen. Positive eller negative fond skal utjevnes over maksimalt 5 år.

For å ikke få alt for stor økning i 2024 er det foreslått å øke gebyrene for vann økes med 25% for hvert år i 2024, 2025 og 2026 mens det ikke er noen økning i 2027. For avløp er det foreslått en økning på 30 %

hvert år i 2024, 2025 og 2026, men det ikke er økning i 2027. Dette medfører at en må låne av disposisjonsfondet i perioden, men at det er positive fond igjen i 2027.

At gebyrene for disse tjenestene øker relativt mye i årene fremover er ikke noe særskilt fenomen for Gausdal kommune, men vil være en utfordring for hele kommune Norge.

I forbindelse med **formannskapets behandling av vann- og avløpsgebyrene for 2024**, ble det vedtatt en noe lavere gebyrøkning for forbruksgebyrene. Tilknytningsgebyrene foreslås uendret fra kommunedirektørens forslag. Formannskapet innstiller på at forbruksgebyrene for vann økes med 20 %, mens forbruksgebyrene for avløp økes med 25 %. Den økonomiske effekten av dette vil bli del av kommunestyrets budsjettvedtak.

Foreldrebetaling barnehage

Støre-regjeringen sitt forslag til statsbudsjett innebærer en makspris i barnehage med 3.000 kr i måneden fra januar til og med juni. Deretter foreslås maksprisen redusert til 2.000 kr i måneden fra august. Kommunedirektøren foreslår at kommunens sats for en heldags barnehageplass settes til det samme. Det tas forbehold om Stortingets endelige vedtak knyttet til maksprisen. Blir den endret, foreslås det at også kommunens pris for 2024 settes til det tilsvarende.

Ordningen med gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier fortsetter som tidligere. Det samme gjør ordningen med at det tredje barn i en familie som samtidig går i barnehage, skal være gratis.

Foreldrebetaling skolefritidsordning (SFO)

I budsjettforhandlingene på Stortinget rett før jul 2021 ble det vedtatt at det med virkning fra 1. august 2022 skulle innføres ordning med 12 timers gratis kjernetid for førsteklassingene. Ordningen videreføres i 2023. Stortinget vedtok i desember 2022 ordningen ble utvidet til også å gjelde for elever i 2. klasse fra 01.08.2023. Dette videreføres i statsbudsjettet for 2024.

Ordning med redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier fortsetter som tidligere.

Eiendomsskatt

Maksimalsatsene for henholdsvis boliger/fritidsboliger og næring er 4 og 7 promille.

Eiendomsskatten er videreført med 4 promille for boliger og fritidseiendommer.

Kommunedirektøren foreslår å øke eiendomsskatten med 1 promille for næringseiendom i 2024 fra 5 til 6 promille. Videre er det også lagt inn en økning på ytterligere en promille i 2025 til 7 promille. Økningen er beregnet å utgjøre 770.000 kr per promille. Det vil si at inntekten økes med 770.000 kr knyttet til dette fra 2024 til 2025, økningen fra 2024 til 2026 utgjør 1.540.000 kr.

Det har vært en økning i antall enheter som skal betale eiendomsskatt. Det er dette som er årsaken til at inntektene øker i økonomiplanperioden for boliger og fritidseiendommer. Som følge av en forventet lavere vekst i antall nye enheter, er inntektsanslaget justert for dette. Følgende inntekter fra

Økonomiplan for 2024-2027

eiendomsskatt er lagt inn i økonomiplanen for 2024-2027:

Inntekter fra eiendomsskatt i økonomiplanperioden

Beløp i 1000 kr

Art(T)	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Eiendomsskatt annen eiendom (næring verk og bruk)	-37	0	0	0
Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer (annen)	-43 500	-44 039	-45 090	-46 666
Eiendomsskatt næringseiendom m.m.	-3 865	-4 635	-4 635	-4 635
Eiendomsskatt vannkraftanlegg	-830	-830	-830	-830
Totalsum	-48 232	-49 504	-50 555	-52 131

Årsverk

I forbindelse med arbeidet med årsbudsjettet for 2024 har det ikke vært kapasitet til å utarbeide årsverksoversikter slik som tidligere år. Denne oversikten utgår derfor.

Økonomisk utvikling i planperioden

Handlingsregler

Gausdal kommune har vedtatt fire handlingsregler. Status for disse i kommunedirektørens forslag framgår av tabellen nedenfor:

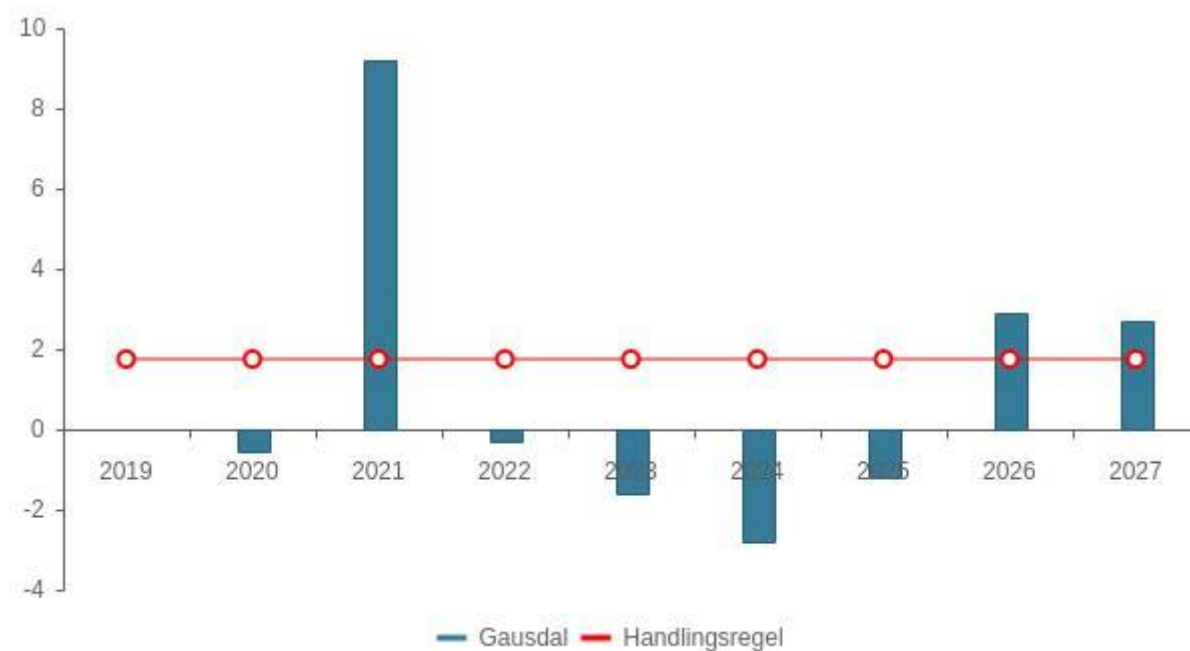
Handlingsregel	Mål	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	-0,3 %	-2,5 %	-2,8 %	-1,2 %	2,9 %	2,6 %
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	8 %	17,3 %	15,6 %	11,1 %	9,3 %	9,2 %	9,0 %
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	80 %	109,5 %	123,6 %	112,9 %	116,6 %	115,3 %	119,8 %
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån). Mill. kr	Mindre enn 0	1,6	-5,3	14,5	39,7	-1,2	-3,4

Det er også laget en samlet oversikt for samme perioden som viser avstand i kroner mellom faktiske/budsjetterte nivå og ønsket mål:

Handlingsregel - avstand til mål (mill. kr)	Mål	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	-13,5	-27,4	-31,9	-21,3	8,2	6,7
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	8 %	61,3	48,8	21,7	9,6	8,5	7,2
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	80 %	161,3	247,6	197,9	227,4	224,7	259,4
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån). Mill. kr	Mindre enn 0	1,6	-5,3	14,5	39,7	-1,2	-3,4

For nærmere analyse av den enkelte handlingsregel, vises det til egen omtale for hver handlingsregel.

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	Budsjett 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027
Gausdal	0,00 %	-0,57 %	9,22 %	-0,30 %	-1,60 %	-2,80 %	-1,20 %	2,90 %	2,70 %
Handlingsregel	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %

Netto driftsresultat består av alle kommunens driftsinntekter fratrukket driftsutgiftene og netto utgifter til renter, avdrag og utbytte. Et positivt netto driftsresultat er viktig for at kommunen skal kunne ha mulighet for å sette av midler til disposisjonsfond.

Kommunen har mål om at netto driftsresultat skal utgjøre 1,75 % av kommunens driftsinntekter. Med noen unntak, har resultatet vært negativt de senere år. I økonomiplanen for 2024-2027 er resultatet negativt de to første årene og positivt de to siste årene.

I kommunedirektørens budsjettforslag er det lagt opp til et nedtak i kommunens driftsrammer på ca. 22 mill. kr fra 2026, med forutsatt halvårsvirkning på ca. 11 mill. kr i 2025. Ettersom hovedtyngden av kommunens utgifter er lønn, innebærer dette at de tiltakene som settes inn også vil måtte medføre reduserte lønnsutgifter og dermed færre årsverk. Dette vil ha betydning for kommunens tjenester.

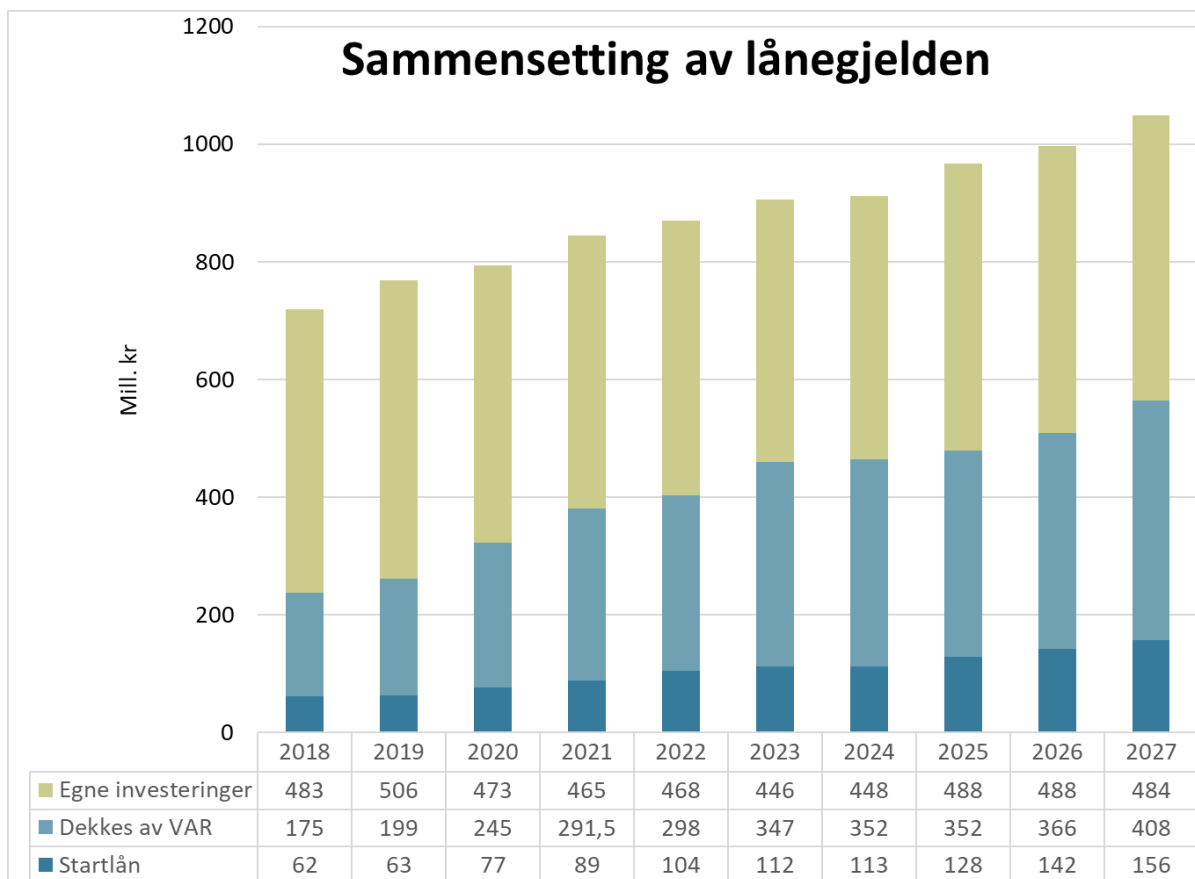
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene

Som det framgår av grafen, har kommunen en relativt høy netto lånegjeld. Det henger sammen med investeringer blant annet Gausdal arena, skolebygg, omsorgsboliger, energiøkonomiseringstiltak og vann- og avløpsinvesteringer.

I økonomiplanperioden er lånegjelden i prosent av driftsinntektene mellom 130 og 120 %. Det er betydelig høyere enn måltallet på 80 %. Differansen utgjør i størrelses 200-259 mill. kr i perioden. Slik sett burde kommunen ikke investere noe som helst i en periode for å tvinge lånegjelden ned.

Imidlertid er det tidvis nødvendig å foreta investeringer for å kunne gi velferdstjenester til innbyggerne og for å unngå å forringe verdien på kommunens bygningsmasse.

Videre er det relevant å se på hvordan kommunens lånegjeld er sammensatt. Tabellen nedenfor viser det.

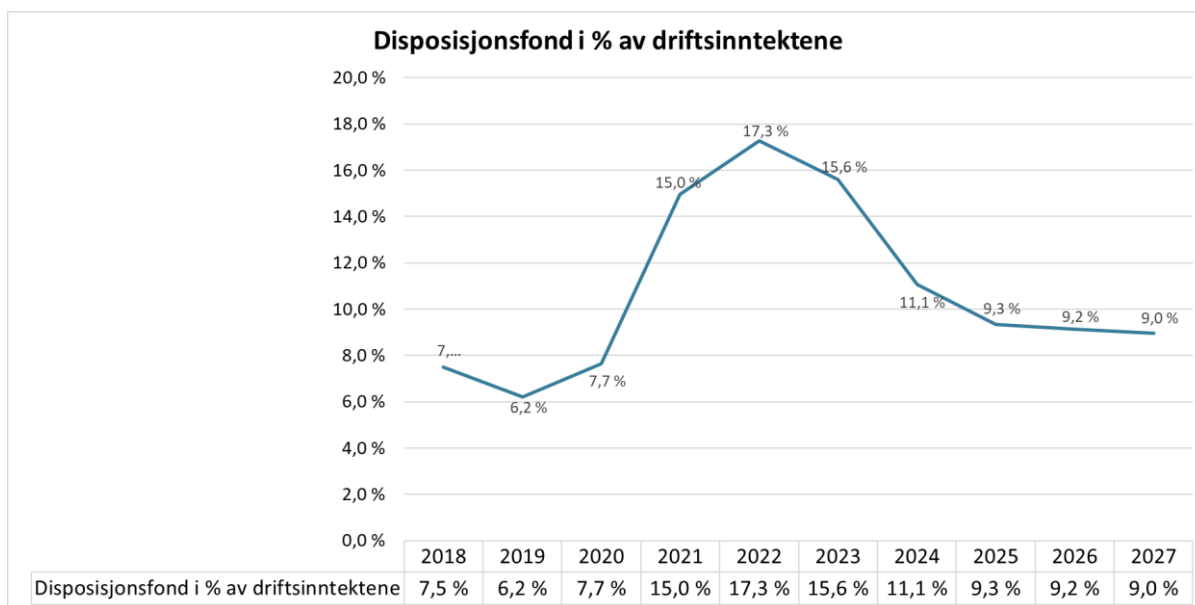

Utgifter til renter og avdrag startlån blir i hovedsak dekket inn av inntekter fra utlån av startlån i form av mottatte renteinntekter og avdrag på lån.

Utgifter til betjening av lån innen selvkostområdene dekkes av gebyrene.

Det er derfor lån til kommunens øvrige investeringer som utfordrer driftsbudsjettet. Som det framgår av diagrammet, er det et relativt jevnt nivå på lånegjelden knyttet til kommunens investeringer. Det er et hopp fra 2023 til 2024 på ca. 40 mill. kr, deretter er nivået noen lunde uendra.

Disposisjonsfond i % av driftsinntektene

Det er viktig å ha et forsvarlig nivå på disposisjonsfond. Dette er kommunens sikkerhet for å kunne dekke opp utgifter til uforutsette hendelser. Ved utgangen av 2024 er det estimert at disposisjonsfondene vil utgjøre ca. 78 mill. kr, og i 2027 ca. 66 mill. kr.

Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån)

Tall i hele mill. kr	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Låneopptak til investeringer	50,0	36,4	54,7	77,4	53,5	80,8
Andel låneopptak knyttet til selvkost	19,4	19,1	17,7	13,1	28,0	58,1
Låneopptak utenom startlån og selvkost	30,7	17,3	37,0	64,3	25,5	22,7
Betalt avdrag lån investeringer 151*	40,4	33,9	34,9	37,4	39,9	41,9
Avdrag knyttet til selvkostområdene	11,4	11,3	12,3	12,8	13,2	15,8
Avdrag utenom startlån og selvkostområdene	29,0	22,6	22,6	24,6	26,7	26,1

Økonomiplan for 2024-2027

Låneopptak utover avdrag på lån korrigert for startlån og avdrag selvkostområdene	1,6	-5,3	14,5	39,7	-1,2	-3,4
Status mål oppnådd:	ikke innfridd	innfridd	ikke innfridd	ikke innfridd	innfridd	innfridd

Det er lagt inn noen større investeringer utenom startlån og selvkost i 2024 og 2025. I 2024 er det blant annet lagt inn midler til boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse, og i 2025 er det blant annet lagt inn midler til næringsområde. Dette er investeringer som trekker i retning av at målet ikke nås.

Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-206 789	-213 747	-233 832	-234 622	-234 623	-234 630
Inntekts- og formuesskatt	-196 258	-183 675	-199 963	-199 963	-199 963	-199 963
Eiendomsskatt	-41 910	-44 455	-48 232	-49 504	-50 555	-52 131
Andre generelle driftsinntekter	-7 307	-8 891	-14 430	-11 731	-8 173	-5 352
Sum generelle driftsinntekter	-452 264	-450 768	-496 457	-495 820	-493 314	-492 076
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	416 965	423 491	480 722	457 445	424 759	421 645
Avskrivninger	59 898	62 820	47 118	49 625	49 625	49 625
Sum netto driftsutgifter	476 863	486 310	527 841	507 071	474 384	471 271
Brutto driftsresultat	24 599	35 542	31 384	11 251	-18 930	-20 805
Renteinntekter	-5 673	-7 545	-16 163	-13 091	-11 903	-11 716
Utbytter	-17 567	-18 170	-28 250	-21 550	-21 880	-22 210
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	20 053	35 228	44 907	44 013	40 976	42 429
Avdrag på lån	40 446	33 890	34 866	37 394	39 917	41 879
Netto finansutgifter	37 260	43 403	35 360	46 766	47 110	50 382

Økonomiplan for 2024-2027

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Motpost avskrivninger	-59 898	-62 820	-47 118	-49 625	-49 625	-49 625
Netto driftsresultat	1 961	16 126	19 626	8 392	-21 445	-20 048
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	145	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	6 607	2 445	4 726	5 285	22 538	22 499
Bruk av bundne driftsfond	-24 774	-10 496	-2 491	-2 579	-1 641	-1 490
Avsetninger til disposisjonsfond	16 206	0	0	0	548	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-8 220	-21 860	-11 097	0	-961
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-1 961	-16 126	-19 625	-8 391	21 445	20 048
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Obligatoriske budsjettkommentarer til bevilgningsoversikt drift

1. Grunnlag for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevning.

Budsjettet bygger på de forutsetninger som ligger til grunn for regjeringen Støre sitt forslag til statsbudsjett for 2024. Kommunen benytter seg av KS sin prognosemodell for beregning av skatt, inntektsutjevning samt rammetilskudd. Postene utgjør samlet en budsjettert inntekt på 433,8 mill. kr. Dette fordeler seg slik for 2024:

- Skatt på inntekt og formue 200 mill. kr
- Rammetilskudd 202 mill. kr
- Ordinære skjønnsmidler 1,5 mill. kr
- Inntektsutjevningstilskudd 30,3 mill. kr

2. Andre forventede fiskale inntekter.

Gausdal kommune mottar årlig konsesjonsavgifter som avsettes til næringsfondet. Dette er budsjettert med 2,054 mill. kr. Tilskuddet avsettes i sin helhet til kommunens næringsfond.

3. Forventede statstilskudd.

Det er budsjettert med følgende generelle statstilskudd:

Økonomiplan for 2024-2027

- Momskompensasjon driftsinntekter 6,5 mill. kr
- Kompensasjon renter og avdrag 0,6 mill. kr
- Integreeringstilskudd flyktninger 11,8 mill. kr

4. Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er forutsatt følgende bruk og avsetning av bundne midler i driftsbudsjettet for 2024:

Avsetning til bundne driftsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Konsesjonsavgift avsettes til næringsfond	Generell inntekt	2 054
Selvkost- renovasjon	6	15
Gavefond	12	57
Renter bundne fond	13	2 600
Sum avsetning til bundne driftsfond		4 726

Bruk av bundne driftsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Næringsfond - partnerskapsavtale Skeikampen pluss	2	-365
Næringsfond - partnerskapsavtale Gausdal Næringsforum	2	-75
Næringsfond - partnerskapsavtale skiløyper Vestre Gausdal	2	-140
Næringsfond - partnerskapsavtale Skåppå as	2	-35
Næringsfond - partnerskapsavtale med Gausdalsdagen as	2	-30
Selvkost - feiing	6	-16
Selvkost - septik	6	-236
Selvkost - kart/oppmåling	7	-720
Selvkost - byggesak	7	-147
Overskuddsfond landbrukskontor for Lillehammerregionen	8	-184

Økonomiplan for 2024-2027

Overskuddsfond frisklivssentral for Lillehammerregionen	8	-400
Skolehelse-/helsestasjonstjenesten	9	-100
Gavefond	12	-44
Sum bruk av bundne fond		-2 491

5. Ubundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er ikke budsjettert med avsetning til disposisjonsfond da disse avsetningene ble reversert i kommunedirektørens saldering av driftsbudsjettet.

Bruk av disposisjonsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Bruk av disposisjonsfond - saldere driftsbudsjett	Generell inntekt	-21 860
Sum bruk av disposisjonsfond		-21 860

6. Budsjettreserver.

Budsjettet inneholder følgende budsjettreserver og utgifter som ikke er fordelt ut på planområdene.

	Beløp i tusen kr
Formannskapetets tilleggsbevilgningspost	100
Lønnsreservepost - skal fordeles ut på planområdene *	16 379
Egenandel lærlinger - skal fordeles ut på planområdene	425
Pensjon - skal fordeles ut på planområdene	26 463
Tap på fordringer - skal fordeles ut på planområdene	135
SUM	43 502
*) Inkluderer også deler av lønnsoppgjør for 2023 som ikke er fordelt ut på planområdene.	

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Administrative fellestjenester	28 724	30 394	30 977	30 974	29 693	30 343
Næring og miljø	10 212	6 771	7 306	7 134	6 959	6 959
Skole	77 362	78 710	86 824	85 362	83 274	82 774
Barnehage	42 144	39 907	47 826	48 085	46 908	46 894
Kultur og fritid	11 918	12 083	13 016	12 778	12 465	12 461
Teknisk drift	-8 542	-13 088	-5 550	-16 309	-17 340	-20 390
Bygg/eiendom/areal	35 336	32 423	35 040	33 272	32 006	31 860
Interkommunale samarbeid	0	0	0	0	0	0
Barn og familie	27 522	30 179	36 055	35 568	35 112	35 135
Sosiale tjenester og sysselsetting	15 074	15 976	22 249	22 907	20 263	19 658
Helse	81 857	77 636	85 631	80 577	78 606	78 582
Omsorg	98 024	94 311	103 802	98 212	95 828	95 799
Generelle utgifter og inntekter	-22 198	7 061	15 127	17 137	17 727	18 525
Sum bevilgninger drift, netto	397 433	412 364	478 303	455 697	441 502	438 600
Herav:						
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Netto renteutgifter og -inntekter	5	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	3 838	166	72	831	18 384	18 445
Bruk av bundne driftsfond	-24 774	-10 496	-2 491	-2 579	-1 641	-1 490
Avsetninger til disposisjonsfond	1 399	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-797	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	416 965	423 491	480 722	457 445	424 759	421 645

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Investeringer i varige driftsmidler	57 624	50 635	71 459	109 960	75 380	78 200
Tilskudd til andres investeringer	1 239	500	130	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 242	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	60 104	52 635	73 089	111 460	76 880	79 700
Kompensasjon for merverdiavgift	-5 147	-4 567	-6 892	-9 392	-6 168	-1 222
Tilskudd fra andre	-23 930	-9 600	-9 140	-22 100	-13 240	0
Salg av varige driftsmidler	-2 691	-3 300	-4 400	-4 840	-5 780	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-28 342	-36 360	-54 694	-77 442	-53 515	-80 760
Sum investeringsinntekter	-60 110	-53 827	-75 126	-113 774	-78 703	-81 982
Videreutlån	15 858	23 000	12 000	23 000	23 000	23 000
Bruk av lån til videreutlån	-15 858	-23 000	-12 000	-23 000	-23 000	-23 000
Avdrag på lån til videreutlån	7 563	8 436	7 129	7 713	8 479	9 245
Mottatte avdrag på videreutlån	-5 998	-7 049	-4 992	-5 649	-6 306	-6 963
Netto utgifter videreutlån	1 565	1 387	2 137	2 064	2 173	2 282
Overføring fra drift	0	-145	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	912	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-2 398	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	250	-350	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-73	-50	-100	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-1 559	-195	-100	250	-350	0
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0

2B Bevilgningsoversikt - investering

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Administrative fellestjenester	21 862	19 750	19 250	38 500	24 500	3 500	85 750
Næring og miljø	0	145	0	0	0	0	0
Skole	1 018	700	459	560	550	550	2 119
Barnehage	219	0	0	0	0	0	0
Kultur og fritid	126	0	1 720	0	0	0	1 720
Teknisk drift	26 566	13 740	22 350	16 000	30 680	60 700	129 730
Bygg/eiendom/areal	5 001	11 950	26 190	53 850	19 650	13 450	113 140
Interkommunale samarbeid	580	0	0	0	0	0	0
Barn og familie	428	0	0	0	0	0	0
Helse	390	0	500	0	0	0	500
Omsorg	1 435	4 350	990	1 050	0	0	2 040
Investeringer i varige driftsmidler	57 624	50 635	71 459	109 960	75 380	78 200	334 999

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Investeringstilskudd kirkelig fellestråd	0	500	130	0	0	0	130
Vannledning Skei vv-Huldresteinvegen	66	0	0	0	0	0	0
Rehab Skei - Svingvoll	215	0	0	0	0	0	0
Flomsikring Finna (NVE)	124	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Kjoslia 3 (30.08.19-29.08.29)	51	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Kjoslia 1 del 1 (14.10.2020-13.10.2030)	153	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Thon hotellbygg (30.09.19-29.09.29)	205	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Slåseterlia (22.01.2020-21.01.2030)	190	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA-anlegg Blekastad hyttefelt (19.05.2020-18.05.2030)	45	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2024-2027

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Justeringsrett mva. VA- anlegg Bergseng sæter (20.05.2020-11.12.2027)	43	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Slåseter Hyttegrend trinn 3 (19.08.2020- 18.08.2030)	123	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Slåseter Panorama (30.09.2021-29.09.2031)	17	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Stavtaket etappe 3 (05.07.2021-04.07.2031)	8	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	1 239	500	130	0	0	0	130

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Egenkapitalinnskudd KLP	1 242	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 242	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan Sum 2024- 2027
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	60 104	52 635	73 089	111 460	76 880	79 700	341 129

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000	Regnskap 2022	Oppr. budsjett 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-206 789	-213 747	-233 832	-234 622	-234 623	-234 630
Inntekts- og formuesskatt	-196 258	-183 675	-199 963	-199 963	-199 963	-199 963
Eiendomsskatt	-41 910	-44 455	-48 232	-49 504	-50 555	-52 131
Andre skatteinntekter	-3 046	-1 829	-2 054	-2 054	-2 054	-2 054
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-4 261	-7 062	-12 376	-9 677	-6 119	-3 298
Overføringer og tilskudd fra andre	-112 553	-94 017	-107 936	-108 336	-108 336	-108 336
Brukerbetalinger	-18 447	-16 081	-16 297	-15 475	-15 475	-15 475
Salgs- og leieinntekter	-76 312	-80 893	-87 782	-101 609	-124 098	-130 203
Sum driftsinntekter	-659 575	-641 759	-708 472	-721 240	-741 223	-746 090
Lønnsutgifter	300 822	310 107	354 274	350 682	349 847	348 781
Sosiale utgifter	75 169	78 003	87 052	89 513	90 572	91 416
Kjøp av varer og tjenester	201 711	205 530	229 243	220 502	210 540	213 754
Overføringer og tilskudd til andre	46 575	20 841	22 168	22 168	21 708	21 708
Avskrivninger	59 898	62 820	47 118	49 625	49 625	49 625
Sum driftsutgifter	684 174	677 301	739 855	732 490	722 293	725 284
Brutto driftsresultat	24 599	35 542	31 384	11 251	-18 930	-20 805
Renteinntekter	-5 673	-7 545	-16 163	-13 091	-11 903	-11 716
Utbytte	-17 567	-18 170	-28 250	-21 550	-21 880	-22 210
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	20 053	35 228	44 907	44 013	40 976	42 429
Avdrag på lån	40 446	33 890	34 866	37 394	39 917	41 879
Netto finansutgifter	37 260	43 403	35 360	46 766	47 110	50 382
Motpost avskrivninger	-59 898	-62 820	-47 118	-49 625	-49 625	-49 625
Netto driftsresultat	1 961	16 126	19 626	8 392	-21 445	-20 048
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	145	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	6 607	2 445	4 726	5 285	22 538	22 499
Bruk av bundne driftsfond	-24 774	-10 496	-2 491	-2 579	-1 641	-1 490
Avsetninger til disposisjonsfond	16 206	0	0	0	548	0
Bruk av disposisjonsfond	0	-8 220	-21 860	-11 097	0	-961
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-1 961	-16 126	-19 625	-8 391	21 445	20 048
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0

Kommunens planområder

Administrative fellestjenester

Om planområdet

Overordna ledelse, organisatorisk utviklingsarbeid og den politiske virksomheten ligger innenfor dette planområdet, samt overordna planlegging, lederstøtte og samarbeid med fagorganisasjoner og verneombud.

Planområdet inneholder alle utgifter knyttet til den politiske og administrative styringen av kommunen; Resepsjonen i kommunehuset, politisk sekretariat, post- og arkiv, personalarbeid, informasjon, økonomistyring, arbeid med eiendomsskatt, kvalitetssystem, internkontroll og utviklingsoppgaver for enhetene, de folkevalgte organer som kommunestyret, formannskapet, planutvalget, tjenesteutvalg, råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse, ungdomsrådet, kontrollutvalget inkludert utgifter til revisjon, tilskudd til interkommunale samarbeid (vedrørende innføring, lønn/regnskap, innkjøps samarbeidet, personvernombud, borgerlige vigsler), store fellesposter som forsikringer, frikjøp hovedtillitsvalgte og felles IKT-utgifter.

Rammeoversikt

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	32 601	32 601	32 601	32 601
Sum Tekniske justeringer	402	555	555	555
Vedtatt forrige periode				
Budsjett kontroll og tilsyn 2023	100	100	100	100
Innkjøp av politiker iPad	0	145	145	145
Innkjøp kamera	-50	-50	-50	-50
Statsbudsjett 2023, synstolking - i henhold til nye krav	-15	-15	-15	-15
Andre tiltak	-73	-62	-62	-62
Sum Vedtak forrige periode	-38	118	118	118
Sum Budsjettendring i år	1 291	1 328	1 328	1 328
Konsekvensjustert budsjett	1 655	2 001	2 001	2 001
Konsekvensjustert ramme	34 256	34 601	34 601	34 601
Nye tiltak				
Bakcup for politisk sekretariat	160	160	160	160
Innovasjonsmidler	250	0	0	0
Kommune- og fylkestingsvalg, stortingsvalg	-650	-100	-650	0
Ny stilling innenfor IKT/digitalisering/informasjonsikkerhet	1 200	1 200	1 200	1 200
Økt behov for juridisk rådgivning, samarbeidsavtale med Lillehammer kommune	600	600	600	600
Økt ramme kontrollutvalget	193	193	193	193
Andre tiltak	100	100	100	100
Sum Nye tiltak	1 853	2 153	1 603	2 253
Innsparingstiltak				
Bakcup for politisk sekretariat	-160	-160	-160	-160
Innovasjonsmidler	-100	0	0	0
Ny stilling innenfor IKT/digitalisering/informasjonsikkerhet	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Redusert utgiftsnivå bedriftshelsetjenesten.	-200	-200	-200	-200
Saldering - planområde 1 Administrative fellestjenester	0	-748	-1 479	-1 479
Økt behov for juridisk rådgivning, samarbeidsavtale med Lillehammer kommune	-600	-600	-600	-600
Sum Innsparingstiltak	-2 260	-2 908	-3 639	-3 639

Økonomiplan for 2024-2027

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Nye tiltak og realendringer budsjett	-407	-755	-2 036	-1 386
Ramme 2024-2027	33 849	33 846	32 565	33 215

Sammendrag budsjett for tjenesteområdet

Driftsramma på planområdet er økt med 1,2 mill. kr fra 2023 til 2024. Økt ramme kontrollutvalget utgjør 0,3 mill. kr, lønnsvekst og pris utgjør 1,1 mill. kr (inklusive de interkommunale samarbeidene på området) og det er lagt inn en teknisk korreksjon av avskrivninger med nær 0,7 mill. kr i økt utgift. Utgifter til avholdelse av valg er trukket ut med 0,65 mill. kr.

Av nye tiltak er det lagt inn en budsjettpost i 2024 på 250.000 kr til innovasjonsmidler, behov for ny stilling knyttet til IKT/digitalisering/informasjonsikkerhet, midler til kjøp av juridisk rådgivning og midler til backup for politisk sekretariat. Se for øvrig punkt nedenfor om saldering av budsjettet.

Kommunedirektøren har lagt inn følgende salderingstiltak i 2024:

- Ikke legge inn stilling innenfor IKT/digitalisering/informasjonsikkerhet, reduksjon 1,2 mill. kr.
- Ikke legge inn midler til kjøp av juridiske tjenester, reduksjon 0,6 mill. kr.
- Ikke legge inn midler til backup for politisk sekretariat, reduksjon 0,16 mill. kr.
- Redusere innovasjonsmidlene med 0,1 mill. kr til 150.000 kr.
- Redusere utgifter til bedriftshelsetjenesten med 0,2 mill. kr.

Fra 2025 er det lagt inn forventning om ytterligere lavere driftsrammer med 0,7 mill. kr, helårsvirkning fra 2026 med 1,5 mill. kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Demografiske endringer

Gausdal 2042 har vært et prioritert program i 2023, som går fra en programfase til en prosjektfase i 2024. I prosjektfasen vil formålet ligge fast; Å bidra til gode løsninger på kommunens fremtidige utfordringer og kostnader med demografiske endringer. Vi blir langt flere eldre, og færre yngre. Det blir tøffere konkurranse om arbeidskraften, noe som krever en mer aktiv strategi for å beholde og rekruttere ønsket arbeidskraft.

Beholde og rekruttere

Oppgavene som skal ivaretas innenfor planområdet vokser, samtidig som stillingsressursene forblir knappe. Økonomistyring, arbeidsgiverstrategi, internkontroll og digitalisering skal ivaretas. Nye statlige rettighetslover, rapporteringskrav, tilsyn og tilsynsoppfølging krever mye tid. Internt i organisasjonen krever omstilling, oppfølging av internkontroll, nærværarbeid og sykefraværsoppfølging, organisasjonsutvikling og personaloppgaver mye tidsbruk. I fremtiden vil dette øke, da konkurransen om arbeidskraften vil øke, og kommunen må ha flere aktive strategier for å beholde og rekruttere arbeidskraft.

Beredskap

Beredskap er et arbeidsområde som stadig vokser i omfang, og som må kreve mer arbeidsinnsats i 2024 og fremover. Krisehåndteringen under uværet «Hans» var godkjent, men evalueringen viser behov for tiltak og forbedringer. Ikke minst vil opprydding og istandsetting kreve økonomiske ressurser.

Digitalisering og “skyreise”

Lillehammer-regionen har en felles digitaliseringsstrategi og et felles Digitaliseringsstyre som skal behandle og koordinere digitaliseringsprosjekter i alle sektorer. Digitalisering er et av flere verktøy i tjenesteutvikling og effektiv forvaltning. Å innføre selvhjelps løsninger for søkeprosesser, og å ta i bruk digitale løsninger innen eldreomsorgen er to eksempler. Gevinstene må hentes ut i tjenestene, og dette krever et systematisk arbeid.

Stadige nye krav og utfordringer til digitalisering, og ikke minst personvern og informasjonssikkerhet krever mer enn den kapasitet og kompetanse planområdet besitter i dag. Dette er kritiske områder, der feil og mangler kan få alvorlige konsekvenser for både enkeltpersoner og organisasjonen. For å kunne løse disse oppgavene forsvarlig, må oppgaveendringer gjennomføres i sentraladministrasjonen.

Lillehammer, Øyer og Gausdal samarbeider om to store prosjekter, som begge skal implementeres første halvår 2024. Dette er nytt sak-/ og arkivsystem, og bytte av nettsideleverandør og implementering av nye nettsider for kommunene. Dette er omfattende prosesser som krever nøye planlegging og gjennomføring. Det kreves mye ressurser i alle faser av prosjektene, og mange ansatte fra ulike tjenester vil bli involvert i implementeringen og oppstarten. Det forberedes også en anbudskonkurranse om nytt elektronisk pasientjournalssystem (EPJ).

Alle eierkommunene i Ikomm AS skal «migrere til sky», som det heter, i løpet av 2024. Det betyr at Ikomms datasenter i Fakkeldgården skal avvikles, og at alle de fagprogrammer og applikasjoner som kommunene lagrer der, skal flyttes til et av Microsofts datasentre i Norge. Samtidig gjøres det noen forbedringer i kommunenes mulighet til å bedre styre deler av IKT-utgiftene (bl.a. lisenser). Det skal i starten av 2024 inngås en ny tjenesteavtale med Ikomm, som erstatte dagens driftsavtale.

Fokusområder 2024

Gausdal 2042

Programmet Gausdal 2042 går over i en prosjektfase i 2024. De tre satsningsområdene; Balanse, Mobilisering og Innovasjon, videreføres som egne prosjekt, eller arbeidsområder.

Bærekraft 2024-25

Et av satsningsområdene i Gausdal 2042, *Balanse*, videreføres i prosjektet *Bærekraft 2024-25* (økonomisk kontroll). Dette vil bli et helt sentralt arbeid i 2024. Handlings- og økonomiplanen for 2024-27 og budsjettåret 2024, innebærer bruk av disposisjonsfond for å kunne videreføre driftsnivået, og samtidig løse nye store utfordringer i tjenestene. Kommunestyret vedtok (des. 2022) at disposisjonsfondet (sparepengene) ikke skal brukes til drift. I 2024 må derfor hele organisasjonen, politisk og administrativt, jobbe systematisk igjennom mulige effektiviserings- og innsparingstiltak, og samtidig se på mulighetene på inntektssiden.

Innovasjon og mobilisering

Satsningsområdet *Innovasjon* i Gausdal 2042 og oppfølgingen av vedtatt Innovasjonsstrategi, vil i 2024 bli ivaretatt i kommunens Innovative Handlingsplan, og i hovedprosjektet *Nytt og Godt*, som vil inneholde delprosjekter (piloter) innenfor samfunnsutvikling, tjenester og i forhold til medarbeidere.

Satsningsområdet *Mobilisering* fra Gausdal 2042 blir skilt ut som en egen arbeidsprosess, ledet av et politisk utvalg.

Beredskap

Beredskapsarbeidet må løftes høyere opp, og det må sikres at organisasjonen opprettholder og utvikler kompetansen på håndtering av kriser, og spesielt ekstremværhendelser.

Informasjonssikkerhet, digitalisering og IKT-drift.

I tjenesteutvikling vil ny teknologi (digitalisering) skape et mulighetsrom. Personvern og informasjonssikkerhet må vies større oppmerksomhet. Alle kommunens fagsystemer og applikasjoner skal bli skybaserte i 2024.

Plangjennomføring

I 2023 ble det laget både en innovasjonsstrategi, en frivilligstrategi og en plan for å forebygge adferdsvansker og omsorgssvikt som må følges opp. I 2024 skal også det nye kommunestyret ta stilling til om Kommuneplanens samfunnsdel skal revideres.

Interkommunalt samarbeid

Gausdal er en aktiv pådriver for det interkommunale samarbeidet i Lillehammerregionen innenfor forvaltning og tjenester, ofte kalt 3:1-samarbeidet. Dette er også forankret i kommuneplanens samfunnsdel. Mantraet har i mange år vært; Hva kan en kommune utføre for alle tre, i stedet for at alle tre gjør samme jobb? De tre kommunestyrene vedtok i 2019 en strategi for interkommunalt samarbeid. Å følge opp den bedre bør være en ambisjon kommunene har for ny kommunestyreperiode.

Nytt sakssystem og nye nettsider

Gausdal samarbeider med Lillehammer og Øyer om anskaffelse av nytt sak-/arkivsystem og nye nettsider.

Arbeidet med å ta i bruk nytt *sak-/arkivsystem* er omfattende. Det kreves mye konfigurering, fra organisasjon til maler og tilgangsgrupper. Hele organisasjonen trenger opplæring og brukerstøtte. Det gamle systemet skal ryddes før utfasing og tilgjengeliggjøres som historisk base i det nye systemet.

Nye *nettsider* er en viktig del av kommunens innsats for å bedre kommunikasjonen med innbyggerne våre og tilby en mer brukervennlig opplevelse på nett. Overgangen til nye nettsider handler ikke mest om teknologi, men mer om innbyggernes brukeropplevelser og tilgang til digitale tjenester. Her ligger et stort potensiale.

Næringsutvikling

Næringsutvikling vil måtte prioriteres de kommende årene. Det er mangel på næringsarealer, og det er behov for et enda tettere samarbeid mellom kommunen og næringslivet. Lillehammerregionen Vekst (LRV) er 3:1-kommunenes næringsutviklingsorganisasjon, med Lillehammer som vertskommune. LRVs virksomhet styres av Strategisk næringsplan for Lillehammer-regionen, og det er interkommunalt politisk råd (IPR) som hvert år vedtar LRVs årlige tiltaksplan. LRV jobber i hovedsak med prosjekter, tiltak og profilering på vegne av alle tre kommunene, men hver kommune har også en kontaktperson i LRV som følger opp konkrete saker i den enkelte kommune. I Gausdal er det prioritert å sikre nye næringsarealer i nær fremtid, og i investeringsbudsjettet er det lagt inn en ramme for erverv av næringsareal og utbygging av vann- og avløp til næringsarealer (se oppdrag under planområde 7, Bygg, eiendom og areal).

Hovedmål

- Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Økonomiplan for 2024-2027

- Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.
- Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.
- Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.
- I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
- Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
- Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
- Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Delmål

En godt organisert kommunal kriseledelse med psykososialt kriseteam.

Målrettet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å ivareta menneskene og verdiene.

Oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap.

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

Aktiv eierskapspolitikk.

Å samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Samarbeid gir Lillehammer-regionen en sterkere stemme som samfunnsaktør.

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Vi arbeider målrettet med likestilling i et inkluderende arbeidsmiljø som ivaretar ulike livsfaseutfordringer.

Å videreutvikle kommunen som en arbeidsplass med ansvarsbevisste, myndiggjorte og kompetente medarbeidere som er kjent med og bruker handlingsrommet.

Å arbeide aktivt med god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon i hele organisasjonen.

Ledere som arbeider styrkebasert og bygger kultur for læring, forenkling og forbedring.

Å sikre de ansattes rettigheter og fremmer et trygt arbeidsmiljø for alle. Ansatte og tillitsvalgte medvirker aktivt i utviklingsarbeid.

Økonomiplan for 2024-2027

Hovedmål

Delmål

Hovedmål	Delmål
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	Godt samspill, god rolleavklaring og respekt for hverandres roller som folkevalgte/ledere/ansatte/tillitsvalgte/verneombud. Å utvikle nye løsninger sammen med andre, ikke bare internt i kommunen, men også med innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og forsknings- og utviklingsmiljøer.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon). Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats . At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester. Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreiser og ta i bruk ny teknologi.
Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.	Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.

Oppdrag

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Bærekraft 2024-2025	31.12.2024	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).	Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.
Implementering av nytt sak-/arkivsystem	31.12.2024	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).	Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.
Innovasjonsprosjekt "Nytt og Godt"	31.12.2024	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).	Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.
Mobilisering og innbyggerdialog	31.12.2024	Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdallssamfunnet.

Økonomiplan for 2024-2027

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Nye hjemmesider	31.12.2024	Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2024	2025	2026	2027		2024-27	2028	2029	2030	2031	2032	
Investeringsprosjekter												
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	35 000
Dørja - Reguleringsplan / prosjektoppfølgning	1 250	0	0	0	1 250	0	0	0	0	0	0	1 250
Flomsikring av Dørja	14 500	35 000	21 000	0	70 500	0	0	0	0	0	0	70 500
Sum investeringsprosjekter	19 250	38 500	24 500	3 500	85 750	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	106 750

Digitalisering kommunale tjenester

Gausdal kommune skal opprettholde tjenester av god kvalitet i planperioden, og digitalisering er et viktig virkemiddel. Kommunen må følge opp de statlige føringene om å utvikle digitale innbyggertjenester, og det er en stadig økende forventning fra innbyggere og næringsliv om slike tjenester. Til grunn for arbeidet ligger en felles digitaliseringsstrategi for 3:1-kommunene Gausdal, Øyer og Lillehammer, som også har et felles Digitaliseringsstyre.

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, altså hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Eierskapet til prosessene må ligge i tjenestene, som skal løse brukernes behov. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar også inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering. Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige.

IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet og at systemer samhandler godt, samt for å oppfylle bestemmelser i lov om offentlige anskaffelser, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskiftning av systemer. Dette er ofte omfattende prosesser.

Digitaliseringsstyret for 3:1-kommunene har behandlet og iverksatt flere store digitaliseringsprosjekter, som får økonomisk konsekvens i 2024 og årene etter. De største og viktigste er nytt sak-/arkivsystem (implementering i 2024), nye nettsider, nytt fagsystem for barnevern (under implementering) og ny anbudsrunde for elektronisk pasientjournalssystem (EPJ) i kommunenes helse- og omsorgstjenester (i dag Gerica). Det er også laget en offensiv strategi for velferdsteknologi innen helse- og omsorg, som innebærer videre investeringer.

3:1-kommunene er også inne i et stort prosjekt sammen med Ikomm AS, der alle de fagsystem og applikasjoner som 3:1-kommunen i dag har liggende på Ikomms datasenter i Fakkeldgården løftes «til sky», som det heter. Det betyr at alt skal flyttes til nye servere i et av Microsofts datasentre i Norge. Denne prosessen ble startet i 2023, og skal fullføres før tredje kvartal i 2024.

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning, midlene er lagt inn på planområde 3 Skole.

Den generelle investeringsrammen bør derfor opprettholdes. Om det skulle oppstå behov for større prosjekter og/eller aktiviteter som utfordrer budsjettammen som er avsatt i løpet av året, vil kommunedirektøren fremme dette for kommunestyret.

Flomsikring av Dørja

Kommunestyret vedtok i KST-sak 52/21 å søke NVE om tilskudd til flomsikring av Dørja innenfor en kostnadsramme på 60 mill. kr + mva, herav en egenandel på 12 mill. kr. Flomsikringsarbeidene består i hovedsak av følgende tiltak:

- Etablering av bunnlastsperre (betongdam med høyde på ca. 10 meter tvers over elva for å stoppe sedimenttransport og redusere vannhastigheten før samløp med Jøra).
- Erosjonssikring av Dørja før samløpet med Jøra, og nedenfor der Dørja renner ut i Jøra.

De foreslåtte tiltakene er svært omfattende, -også økonomisk, og gjennomføring forutsetter tilskudd fra NVE. Søknad om tilskudd ble sendt NVE 25.06.21 på basis av mulighetsstudien som var utarbeidet, og kommunen mottok NVEs tilsagn om tilskudd 08.04.22. For å kunne behandle sikringstiltakene etter vannressursloven ønsket NVE en mer detaljert og helhetlig beskrivelse av tiltakene med konsekvensvurderinger og beskrivelse av avbøtende tiltak. Kommunen utarbeidet derfor «Tiltaksplan for flomsikring av Dørja» som ble sendt NVE primo januar 2023. NVE meddelte i brev av 15.05.23 at de vil konsesjonsbehandle tiltaket, da det innebærer vassdragsteknisk kompliserte tiltak i et verna vassdrag. NVE anbefalte samtidig at det benyttes 40% klimapåslag for Dørja og 20% for Jøra (mot tidligere anbefaling på 20% og 0%). Dette medførte behov for nye beregninger og utredninger, samt en tilpasning av materialet til NVEs mal for konsesjonssøknader.

Prosjektet er ut fra forannevnte ytterligere forsinket ut fra opprinnelig framdrift. Dette ble kommunestyret orientert om våren 2023. Justert framdriftsplan er nå som følger:

1. Primo november 2023: Innsending av konsesjonssøknad. Det må påregnes en behandlingstid på minimum 3-4 måneder på denne.
2. Primo mars 2024: Innsending av teknisk plan. Denne kan sendes inn først etter at svar på konsesjonssøknaden (med div. vilkår) foreligger.
3. Mars - april 2024: Innsending av miljøplan. Denne behandles delvis parallelt med teknisk plan.
4. Vår 2024: Utarbeidelse av anbudsdokumenter og gjennomføring av anbudskonkurranse.
5. Sommer/høst 2024: Oppstart av flomsikringsarbeidene (perioden det kan jobbes i vannstrengen (15. juni – 15. september) vil begrense hvor mye realistisk sett kan utføres i 2024).
6. 2025 og 2026: Gjennomføring og ferdigstilling av flomsikringsarbeidene.

Justert investeringsbudsjett er som følger:

2024: 14,5 mill. kr
2025: 35,0 mill. kr
2026: 21,0 mill. kr
2027: 0,0 mill. kr
SUM 70,5 mill. kr.

Som følge av forskyvning i utgifter, vil det bli tilsvarende forskyvning i budsjettert tilskudd fra NVE.

Næring og miljø

Om planområdet

Planområdet omfatter næring, landbruk og miljø. I dette inngår de interkommunale samarbeidene (3:1) Lillehammer-regionen Vekst (næringsutvikling) og Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen (landbruksforvaltning).

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	7 020	7 020	7 020	7 020
Sum Tekniske justeringer	391	391	391	391
Vedtatt forrige periode				
Tilbakeført overskuddsfond fra Landbrukskontoret - til finansiering av andel bil i investeringsbudsjettet	145	145	145	145
Sum Vedtak forrige periode	145	145	145	145
Sum Budsjettendring i år	-100	-100	-100	-100
Konsekvensjustert budsjett	436	436	436	436
Konsekvensjustert ramme	7 455	7 455	7 455	7 455
Politisk vedtak				
Sum Politisk vedtak	0	0	0	0
Nye tiltak				
Sum Nye tiltak	0	0	0	0
Innsparingstiltak				
Saldering - planområde 2 Næring og miljø	0	-172	-347	-347
Sum Innsparingstiltak	0	-172	-347	-347
Nye tiltak og realendringer budsjett	0	-172	-347	-347
Ramme 2024-2027	7 455	7 283	7 108	7 108

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 0,4 mill. kr fra 2023 til 2024. Økningen knytter seg i all hovedsak til pris- og lønnsjustering av kommunens utgifter i de to interkommunale samarbeidene Landbrukskontor i Lillehammer regionen og Lillehammer Regionen Vekst (LRV).

I budsjettet for 2023 var det lagt inn en inntekt fra det regionale landbrukskontoret knyttet til kjøp av bil. Den inntekten trekkes ut igjen fra og med 2024 budsjettet.

Kommunedirektøren har ikke lagt inn salderingstiltak på planområdet i 2024. Fra 2025 er det imidlertid lagt inn forventning om redusert driftsramme med 0,2 mill. kr og helårseffekt fra 2026 med 0,35 mill. kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Næring

I Gausdal er svært mange arbeidsplasser knyttet direkte og indirekte til fritidsbolig-/byggenæringen. Mange med mye kompetanse på feltet danner gode muligheter for å utvikle næringen på en mer bærekraftig måte, f.eks gjennom den nylig etablerte «rekreasjonsklyngen» med Skåppå som

administrator. En utfordring er at lokalsamfunnet blir mer sårbart ved svingninger i markedet. Det er viktig at tjenestetilbudet og «ettermarkedet» knyttet til fritidsboligene i kommunen utvikles, og at det jobbes aktivt med å utvikle helt andre næringer som kan bidra til å gjøre næringslivet og arbeidsmarkedet mer variert og mindre sårbart.

Industri, bygg- og anlegg og transport er viktige næringer i kommunen. Tilgang på næringsarealer er viktig for at bedrifter kan utvikle seg, men det er begrenset tilgang på slike arealer i Gausdal og i regionen.

Næringsutviklingsarbeidet er organisert gjennom Lillehammer-regionen Vekst, som er et vertskommunesamarbeid mellom Lillehammer, Øyer og Gausdal kommuner, der Lillehammer er vertskommune. Lillehammer-regionen Vekst bruker Strategisk næringsplan for Lillehammer-regionen som styringsverktøy.

Landbruk

Landbruk er en av de største næringene i kommunen, og er sterkt regulert av nasjonale føringer og virkemidler. Mjølkeproduksjon utgjør en stor andel av landbruket i Gausdal, i tillegg til utmarksbeite. Løsdriftskravet som inntreffer i 2034 for storfehold utløser investeringsbehov for mange, og som blir avgjørende for videre drift. Klimaforandringer gir store utfordringer for både jordbruk og skogbruk, og krever beredskap og forebyggende arbeid. Presset på jordbruksarealer i sentrumsnære strøk er stort, og i utmark utgjør fritidsboligområder inngrep i beitearealer.

Samtidig gir reiselivsaktører og de store arbeidsplassene innen foredlingsindustri et stort potensial for samarbeid og sysselsetting. Det er en økt bevissthet i samfunnet for kortreist og trygg mat, samt dyrevelferd, som gir en god plattform for det lokale landbrukets status fremover. Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025 gir føringer for det lokale handlingsrommet innen klima og miljø, arealbruk, næringsvirksomhet og samfunnsroller.

Klima og miljø

Endringer i klima og økt fokus på miljø og naturmangfold, setter krav til kommunen som planmyndighet og tilrettelegger for en bærekraftig utvikling. Klimaendringene påvirker i økende grad forutsetningene for å drive samfunnsutvikling. Dette omfatter blant annet arealforvaltning, flom- og skredsikring og artsmangfold. Temaplan for naturmangfold for Gausdal kommune 2023-2027 er bygget på FNs naturpanel sine 5 globale trusler og har vedtatte tiltak som skal følges opp. Alle kommunene i Gudbrandsdalen har vedtatt handlingsplan for Gudbrandsdalen 2030, med de seks satsingsområdene; Smart, grønn og fleksibel mobilitet, Ansvarlige innkjøp, Sirkulære Gudbrandsdalen, Bærekraftig reiseliv, Klimasmart landbruk og Gode liv og lokalsamfunn. Miljøpåvirkninger i form av ulike typer forurensning får stadig mer oppmerksomhet. De mest relevante sektorene omfatter blant annet transport, jordbruk og industri.

Fokusområder 2024

Det grønne skifte vil være fokusområde for 2024 og i planperioden, da dette er et tema med både kortsiktige og langsiktige tiltak.

Næring

Kommunen har en viktig tilretteleggerrolle for å skape vekst og utvikling for næringslivet, og skal samarbeide tett med Gausdal Næringsforening og Skåppå som er regionens Siva-partner.

Det er viktig at de næringsarealene som finnes blir utnyttet på best mulig måte, og kommunen må tilrettelegge for at flere bedrifter i større grad ser på delingsløsninger og felles ressursutnyttelse. Det er også prioritert å sikre nye næringsarealer i nær fremtid, og i investeringsbudsjettet er det lagt inn en ramme for erverv av eiendom og utbygging av vann- og avløp til et nytt næringsareal på Segalstad bru.

Fritidsboligsektoren skal utvikles på en bærekraftig måte og utvikling av tjenestetilbudet og «ettermarkedet» knyttet til fritidsboligene i kommunen prioriteres i 2024. Dette inkluderer utvikling og synliggjøring av tjenester og opplevelser i og rundt Langsua nasjonalpark.

Landbruk

I henhold til landbruksplanen skal det utarbeides en årlig handlingsplan innen klima og miljø. For 2024 vil beredskap, investeringsøkonomi innen klimatilak, samt satsing på fornybare energiresurser være prioriterte tema i arbeidet. Landbrukskontoret har igangsatt et prosjekt innen fjellandbruk som vil ha utadrettede aktiviteter i 2024, bl.a. fagdag om satelittlager for husdyrgjødsel. I tillegg er det gitt skjønnsmidler fra Statsforvalteren til et treårig beredskapsprosjekt i regionen, samt etablering av Bondens nettverk. Felles landbruksplan for Gudbrandsdalen skal utarbeides i 2024, som et av de prioriterte tiltakene i Gudbrandsdalen 2030, og landbrukskontoret har koordinatorrollen i arbeidet. Lillehammer-regionen Vekst og landbrukskontoret samarbeider tett, blant annet om å styrke produksjon av lokalmat og satsing på landbruksbasert reiseliv.

Miljø og klima

Kommunen skal innarbeide mål og strategier for miljø og klima i planarbeidet. Temaplan for naturmangfold i Gausdal kommune 2023-2027 er vedtatt i 2023. Det er viktig med økt fokus på reduksjon av klimautslipp og initiativ til forebyggende tiltak mot skader forårsaket av klimaendringer, herunder følge opp handlingsplan for Regional plan for Lågen med sidevassdrag. Gausdal kommune skal bidra i det regionale samarbeidet for bærekraftig næringsutvikling og det skal informeres om gårdbrukernes mulighet for å søke tilskuddsmidler til klimarådgivning og klimatilak.

Miljøhensyn skal følges opp i planer på alle nivå, med hensyn på blant annet grønne lunger, kollektivparkering og ladestasjoner for el-bil.

Hovedmål

- Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltagelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.
- Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.
- Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.
- Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
- Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
- Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatilak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

Økonomiplan for 2024-2027

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Delmål

At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttreist energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At planene for næring inkludert landbruk, støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreisen og ta i bruk ny teknologi.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Fagdag om kantsone langs elv	01.10.2024	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Økonomiplan for 2024-2027

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Ferdigstille beitebruksplan	01.06.2024	At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
Informasjon om Bondens nettverk	01.09.2024	-	-
Informasjonskampanje om landbruksplast	01.05.2024	At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
Informasjonsmøte om løsdriftkravet	01.12.2024	-	-
Kurs i grønnsaksproduksjon	31.12.2024	At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
Landbruksplan for Gudbrandsdalen	31.12.2024	At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.	Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
Oppfølging av temaplan for naturmangfold	31.12.2024	Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter.	Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.
Utvikling av opplevelsestilbud	31.12.2024	-	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.
Veterinærvaktordning for Gausdal og Lillehammer	01.09.2024	-	-

Skole

Om planområdet

Planområdet omfatter undervisning ved barneskolene i Forset, Fjerdum og Follebu, samt Gausdal ungdomsskole, voksenopplæringen og skolefritidsordningene ved Forset, Fjerdum og Follebu skoler.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	79 787	79 787	79 787	79 787
Sum Tekniske justeringer	1 480	1 480	1 480	980
Vedtatt forrige periode				
Endring i netto utgifter til kjøp av grunnskoleundervisning fra andre kommuner	-528	-630	-630	-630
Gratis kjernetid SFO 12 timer per uke for elever i 2. klasse fra høsten 2023	882	882	882	882
Sosiallærefunksjoner ved både barneskolene og ungdomsskolen	345	345	345	345
Andre tiltak	32	32	32	32
Sum Vedtak forrige periode	731	629	629	629
Sum Budsjettendring i år	4 870	4 870	4 870	4 870
Konsekvensjustert budsjett	7 080	6 978	6 978	6 478
Konsekvensjustert ramme	86 867	86 765	86 765	86 265
Nye tiltak				
Økt ramme som følge av økte utgifter til spesialundervisning	500	1 200	1 200	1 200
Sum Nye tiltak	500	1 200	1 200	1 200
Innsparingstiltak				
Nedjustering av driftsrammen til planområde 3 Skole	-500	-500	-500	-500
Saldering - planområde 3 Skole	0	-2 060	-4 148	-4 148
Trekke inn midler skoleutvikling	-140	-140	-140	-140
Sum Innsparingstiltak	-640	-2 700	-4 788	-4 788
Nye tiltak og realendringer budsjett	-140	-1 500	-3 588	-3 588
Budsjettendringer				
Andre tiltak	1 462	1 462	1 462	1 462
Sum Budsjettendringer	1 462	1 462	1 462	1 462
Budsjettendringer	1 462	1 462	1 462	1 462
Konsekvensjustert ramme	88 188	86 726	84 638	84 138
Ramme 2024-2027	88 188	86 726	84 638	84 138

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 8,4 mill. kr fra 2023 til 2024. Kompensasjon for lønns- og prisvekst utgjør 6,6 mill. kr og er den største enkeltfaktoren. Som nevnt i tertialrapportene i 2023 har det vært økte utgifter knyttet til spesialundervisning. Det er derfor lagt inn økte midler til dette fra høsten 2024 med 0,5 mill. kr. Det er videre lagt inn økte utgifter knyttet til helårsvirkning av gratis SFO for også 2. klassinger, med nær 0,9 mill. kr og det er lagt inn 1 mill. kr til undervisning av flyktninger.

Som del av kommunedirektørens saldering av sitt budsjettforslag, er det inntatt følgende tiltak i budsjettet for 2024:

- Nedjustering av driftsramma med 0,5 mill. kr.
- Inntrekking av skoleutviklingsmidler med 140.000 kr.

Fra 2025 er det ytterligere lagt inn en forventning om ytterligere nedtak med 2 mill. kr (halvårseffekt) og 4,1 mill. kr fra 2026.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Folkehelse og livsmestring

Barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold er nasjonale utfordringer som også gjelder barn og unge i Gausdalsamfunnet.

Forskning viser tydelige sammenhenger mellom god trivsel, helse og læring. Skolens arbeid med å utvikle et godt og inkluderende læringsmiljø hvor elevene trives, er viktig for elevenes sosiale og personlige utvikling, og fremmer gode undervisningsforhold og faglig læring (UDIR).

Dagens samfunn har et stort press på prestasjoner, status og utseende. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende for å takle dette presset. Det er derfor viktig at barn og unge opplever glede, mestring og utvikler en positiv selvfølelse og lærer hvordan de kan takle både negative og positive hendelser i hverdagen. Elevene må tilegne seg kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter for å ta ansvarlige livsvalg.

Vi ser i skolen et økende antall barn og unge som sliter med komplekse utfordringer, knyttet til skolehverdagen, fritiden eller oftest til begge delene. Vi opplever også at mange foreldre er usikre i forhold til hvordan man skal håndtere barnas utfordringer og at foreldrerollen er i stadig endring.

I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalsamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette, ligger blant annet i at skolene har kompetanse og ressurser til å jobbe både forebyggende og til hjelpe barn og unge som av ulike årsaker er i sårbare situasjoner, i et godt skole – hjemsamarbeid, et godt tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester, samt et godt samarbeid med instanser utenfor kommunen.

Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke sees på isolert.

Skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig. Elevens identitet og selvbilde, meninger og holdninger blir til i samspill med andre. Sosial læring skjer både i undervisningen og i alle andre aktiviteter i skolens regi. Dette er en viktig erkjennelse i arbeidet med faglige resultater. Arbeid med å skape gode, inkluderende skolemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med elever, foreldre og ansatte vil kunne bidra til gode relasjoner både i klassene og blant de voksne, og på den måten bidra til et godt utgangspunkt faglig, så vel som sosial læring.

Forskning viser at elevenes grunnskolepoeng har stor betydning i forhold til frafall/fullføring av videregående opplæring. For å øke mulighetene for at gode og riktige tiltak blir iverksatt ser vi at det er behov for å arbeide videre med kartlegginger av elevene og med analyser av resultatene. Denne utfordringen skal det arbeides med både på skole- og kommunenivå. Fokus på god praksis og prosesser for å lykkes, samt erfaringsdeling innad i skolene og skolene mellom er viktig for å sikre et kvalitativt godt tilbud til alle elevene i gausdalskolen.

Mange faktorer spiller inn på elevenes faglige resultater. For å finne frem til gode og egnede tiltak for å bedre elevenes resultater er det viktig at skolene ser resultatene fra ulike undersøkelser i sammenheng. Resultatene fra eksamen, nasjonale prøver og elevundersøkelsen, samt grunnskolepoeng må ligge til grunn for grundige analyser, både på skole- og kommunenivå. Analysene skal bidra til at vi avdekker faktorer som hemmer og fremmer læring på skole-, klasse og elevnivå. Disse resultatene blir omtalt i den årlige kvalitetsmeldingen for gausdalsskolen.

Å møte alle elever der de er ut fra deres alder, egenart, interesser og styrker er en forutsetning for at elevene skal oppleve motivasjon og mestring og et tilfredsstillende læringsutbytte. Bevissthet rundt tilpassing av undervisningen til alle elever er videre viktig også for at elevene skal beholde motivasjon og lærelyst gjennom hele skoleløpet. For særlig sårbare elever er det viktig med et nært samarbeid med PPT, barnevern og andre instanser for å sikre at tiltak som iverksettes har effekt i forhold til det enkelte barns skole- og hjemmesituasjon.

Det er viktig med tidlig innsats på alle nivå i skolen. Spesielt viktig er det å ha fokus på tidlig innsats i barneskolen, slik at vi sikrer en positiv læringsutvikling fra starten av. Å følge med på hver enkelt elevs utvikling er nødvendig for å fange opp elever som får utfordringer i forhold til forventet progresjon. Dette må gjøres helt fra 1.klasse. Senere i skoleløpet er det viktig å sette inn tiltak raskt dersom elever møter særlige utfordringer i forhold til grunnleggende ferdigheter eller i fagene, slik at disse kan få effektiv hjelp før utfordringene blir store.

Også i forhold til barns sosiale utvikling er det viktig å fange opp utfordringer tidlig, slik at tiltak kan settes inn før utfordringene blir for store. Dette krever at vi har personale med både sosial og spesialpedagogisk kompetanse, samt et godt samarbeidet mellom barnehagene og skolene, mellom skolene og både interne og eksterne hjelpeinstanser.

Måleindikator				
År	2023	2024	2025	2026
Nærvær for elever 1 – 10 (Opplysninger hentes fra Visma Flyt Skole – lokale tall)				
Medianen for antall dager 10. trinn. (Tall for fravær hentes fra Utdanningsdirektoratet (Udir.))	8<	8<	8<	8<
Elevdemokrati og medvirkning 7. og 10. trinn (Opplysninger hentes fra elevundersøkelsen)				
Stabilt høye grunnskolepoeng (Summen av standpunktkarakterene og eksamen hentes fra Udir.)	>42	>42	>42	>42

Fokusområder 2024

Folkehelse og livsmestring

Av formålsparagrafen i opplæringslova (§ 1-1) fremgår det at «Elevane (...) skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne mestre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.»

Ung Styrke videreføres som en naturlig del av måten vi arbeider på i skolen. Styrkebaserte holdninger og handlinger både i samhandling med elever, foreldre og andre tjenester, skal være med å bygge trygge og gode skole – og klassemiljøer som fremmer elevenes psykiske og fysiske helse.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med elever er viktig med tanke på at særlig sårbare elever skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom samarbeid i regionen, og med høgskolen i Innlandet, vil fokuset på sosial og faglig læring som fremmer inkludering og motvirker utenforskap prioriteres.

I arbeidet med å sikre trygge oppvekstmiljø for barn og ungdom, er samarbeid mellom hjem og skole sentralt. Gjennom å videreutvikle foreldremøter, sammen med foreldre, ønsker vi å skape en trygg arena for samskaping, både mellom foreldre og skole og foreldre imellom.

Hovedmål

- Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.
- Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Oppdrag

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Barna først (skole)	31.12.2024	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Økonomiplan for 2024-2027

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Deltakelse i Kompetanseløftet (skole)	31.12.2024	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
Fellesskapende didaktikk og inkludering (skole)	31.12.2024	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2024	2025	2026	2027		2024-27	2028	2029	2030	2031	2032	
Investeringsprosjekter					27							
iPad i skole	459	560	550	550	2 119	550	550	550	550	550	550	5 419
Sum investeringsprosjekter	459	560	550	550	2 119	550	550	550	550	550	550	5 419

iPad i skole

iPad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter, og verktøyet gir en utvidet mulighet for tilrettelegging av opplæringen. Videre har bruk av iPad som pedagogisk verktøy vist seg å være helt essensielt for å kunne sikre elevene tilfredsstillende opplæring i forbindelse med koronasituasjonen. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning.

Barnehage

Om planområdet

Planområdet omfatter Kornhaug, Forset og Fjerdum barnehager, samt tilskudd til private barnehager. Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for lavinntekts-familier inngår også her.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	39 937	39 937	39 937	39 937
Sum Tekniske justeringer	593	593	593	593
Vedtatt forrige periode				
Statsbudsjett 2023, redusert pensjonspåslag tilskudd private barnehager	-48	-48	-48	-48
Andre tiltak	-41	-41	-41	-41
Sum Vedtak forrige periode	-89	-89	-89	-89
Sum Budsjettendring i år	1 886	1 886	1 886	1 886
Konsekvensjustert budsjett	2 390	2 390	2 390	2 390
Konsekvensjustert ramme	42 327	42 327	42 327	42 327
Nye tiltak				
Behov for flere barnehageplasser	3 324	3 336	3 336	3 336
Statsbudsjettet, endring i kontantstøtten, økte utgifter barnehagesektoren	100	219	219	219
Statsbudsjettet, redusert makspris i barnehage fra 1. august 2024	1 354	2 642	2 642	2 642
Økt behov spesialpedagogisk hjelp i barnehagene	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum Nye tiltak	5 778	7 197	7 197	7 197
Innsparingstiltak				
Nedjustering av driftsrammen til planområde 4 Barnehage	-600	-600	-600	-600
Saldering - planområde 4 Barnehage	0	-1 160	-2 337	-2 351
Sum Innsparingstiltak	-600	-1 760	-2 937	-2 951
Nye tiltak og realendringer budsjett	5 178	5 437	4 260	4 246
Budsjettendringer				
Andre tiltak	351	351	351	351
Sum Budsjettendringer	351	351	351	351
Budsjettendringer	351	351	351	351
Konsekvensjustert ramme	47 856	48 115	46 938	46 924
Ramme 2024-2027	47 856	48 115	46 938	46 924

Sammendrag budsjett

Driftsramma er økte med 7,9 mill. kr fra 2023 til 2024. Lønns- og prisveksten utgjør 2,8 mill. kr og økte utgifter til flere barnehageplasser utgjør 3,3 mill. kr. Kompensasjon for redusert makspris i barnehage er lagt inn med 1,35 mill. kr. Administrasjonen har gjennom året rapportert om økt behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehagene. Det er derfor lagt inn 1 mill. kr i økt utgift til dette.

Som del av kommunedirektørens saldering av sitt budsjettforslag, er det lagt inn følgende tiltak på planområdet:

- Nedjustering av driftsrammen med 0,6 mill. kr.

Fra 2025 er det i økonomiplanen lagt inn en forventet innsparing på 1,2 mill. kr med helårseffekt 4,1 mill. kr fra 2026.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Folkehelse og livsmestring

Barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold er nasjonale utfordringer som også gjelder barn og unge i Gausdalssamfunnet.

Trivsel og mestring er grunnleggende faktorer for all læring og utvikling, og er gjensidig avhengig av hverandre. Barna trives godt i barnehagene i Gausdal, men nasjonale undersøkelser viser at ikke alle barn trives like godt. Dette understreker viktigheten av å ha fokus på trivsel også i våre barnehager, slik at vi kan fortsette å gi barna et best mulig utgangspunkt for videre utvikling.

Dagens samfunn har et stort press på prestasjoner, status og utseende. I barne- og ungdomsårene er en trygg identitet og utvikling av et positivt selvilde særlig avgjørende for å takle dette presset. Det er derfor viktig at barna i barnehagen opplever glede, mestring og utvikler en positiv selvfølelse og lærer hvordan de kan takle både negative og positive hendelser i hverdagen.

Mange foreldre i dag er usikre i forhold til oppdragelse generelt og grensesetting spesielt. Dette vises også i barnehagene ved at flere barn har utfordringer knyttet til sosialt samspill og adferd. Forelderollen er i stadig endring, og det er vesentlig at de ansatte anerkjenner foreldrenes utfordringer, og bidrar til å trygge foreldrene i barnehagehverdagen, samtidig som vi sikrer at barnehagene har nok ressurser til å ivareta barn av dagens foreldre.

Barn og unges kosthold er viktig både for den psykiske og fysiske helsen. Mange barnehagebarn spiser to-tre måltider i barnehagen, og sett i et folkehelseperspektiv er det derfor avgjørende at disse måltidene er så sunne som mulig. Barnehagene serverer så sunn mat de har mulighet for innenfor de ressursene de har til rådighet.

I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalssamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette, ligger blant annet i et godt barnehage-hjemsamarbeid og et godt tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester, samt et godt samarbeid med instanser utenfor kommunen.

Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke sees på isolert.

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for læreprosessen. Barnehagen må derfor ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling og læring. Arbeid med å skape gode, inkluderende barnehagemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med barn, foreldre og medarbeidere vil kunne bidra til gode relasjoner mellom barna, mellom barna og de voksne og de voksne seg imellom, og legge et godt grunnlag for barnas læring og utvikling.

Fokusområder 2024

Folkehelse og livsmestring

Rammeplanen gir føringer for hvordan barnehagen skal arbeide og hvilke fagområder som skal ivaretas i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing.

Ung Styrke videreføres som en naturlig del av måten vi arbeider på i barnehagene. Styrkebaserte holdninger og handlinger både i samhandling med barn, foreldre og andre tjenester, skal være med å bygge trygge og gode barnehagemiljøer som fremmer barnas psykiske og fysiske helse.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med barn er viktig med tanke på at barn i særlig sårbare situasjoner skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom samarbeid i regionen, og med høgskolen i Innlandet vil fokuset på et inkluderende barnehagemiljø prioriteres.

I arbeidet med å sikre trygge barnehagemiljø er samarbeid mellom hjem og barnehage sentralt. Gjennom å videreutvikle foreldremøter, sammen med foreldre, ønsker vi å skape en trygg arena for samskaping, både mellom foreldre og barnehage og foreldre imellom.

Læring og utvikling

Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal tilrettelegge for helhetlige læringsprosesser som fremmer barns trivsel og allsidige utvikling. Barnehagene må være oppmerksomme på barnas interesser og engasjement og legge til rette for læring i ulike situasjoner og aktiviteter. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser, og barnehagen skal legge til rette for læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere og gi rom for ulike typer lek både ute og inne, og bidra til at alle barn opplever glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek, alene og sammen med andre.

Det er viktig med tidlig innsats også i barnehagen, for å sikre at barna har en god utvikling fra starten av. Å følge med på hvert enkelt barns utvikling er nødvendig for å fange opp barn som kan ha utfordringer fysisk, psykisk eller sosialt.

Det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis i barnehage og skole, er å forbedre kvaliteten på det ordinære, allmennpedagogiske tilbudet. Gjennom deltakelse i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, sammen med PPT, ønsker vi å videreutvikle og øke barnehagenes kompetanse på området.

Hovedmål

- Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.
- Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier. Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.
Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.	Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Oppdrag

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Barna først (Barnehage)	31.12.2024	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
Deltakelse i Kompetanseløftet (barnehage)	31.12.2024	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
Fellesskap og inkludering (Barnehage)	31.12.2024	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Kultur og fritid

Om planområdet

Planområdet omfatter kulturskole, allmennkultur, frivilligsentral, bibliotek, idrett og ungdomsarbeid.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	12 485	12 485	12 485	12 485
Sum Tekniske justeringer	62	62	62	62
Vedtatt forrige periode				
Visuell kunst i kulturskolen	70	140	140	140
Sum Vedtak forrige periode	70	140	140	140
Sum Budsjettendring i år	890	890	890	890
Konsekvensjustert budsjett	1 022	1 092	1 092	1 092
Konsekvensjustert ramme	13 508	13 578	13 578	13 578
Nye tiltak				
Tilskudd Gausdal kirkelige fellesråd	496	496	496	496
Sum Nye tiltak	496	496	496	496
Innsparingstiltak				
Saldering - planområde 5 Kultur og fritid	0	-308	-621	-625
Sum Innsparingstiltak	0	-308	-621	-625
Nye tiltak og realendringer budsjett	496	188	-125	-129
Ramme 2024-2027	14 004	13 766	13 453	13 449

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 1,5 mill. kr fra 2023 til 2024. Utgifter til lønns- og prisvekst utgjør 0,4 mill. kr og korreksjoner mellom planområdene utgjør 0,1 mill. kr. I tillegg er avskrivningene korrigert med en økt utgift på 0,6 mill. kr. Økt tilskudd til Gausdal kirkelige fellesråd er lagt inn med 0,5 mill. kr.

I kommunedirektørens budsjettforslag er det ikke lagt inn innsparingstiltak på planområdet i 2024.

I 2025 er det imidlertid lagt inn en forventning om nedjustering av driftsrammen med 0,3 mill. kr og helårseffekt fra 2026 med 0,6 mill. kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Kulturenheten har et variert tilbud til de ulike målgruppene. Det er gjennomgående fokus på forebyggende arbeid når det gjelder barn og unge. Enheten arbeider også forebyggende når det gjelder den eldre målgruppen, blant annet for å forebygge isolasjon og ensomhet.

Samarbeid med lag og organisasjoner

Gausdal har et rikt og mangfoldig organisasjonsliv. Kulturenheten skal invitere til og legge til rette for samarbeid mellom de kommunale kulturtjenestene og frivillige lag og organisasjoner, med målsetting om et godt og helhetlig kulturtilbud for både barn og voksne i Gausdal. Det er i 2023 utarbeidet en Frivilligstrategi for 2023-2027. Strategien er utarbeidet i samarbeid mellom frivilligheten og administrasjonen. Strategien inneholder handlingspunkter for 2024, som det i fellesskap skal jobbes med.

Barne- og ungdomsarbeid

Gausdal kommune og frivillige lag og organisasjoner har potensiale for å videreutvikle samarbeidet, når det gjelder å skape og utvikle gode og trygge møteplasser til ungdom. Voksnetthet er en viktig faktor for å skape trygghet. Med begrensede ressurser er vi avhengig av deltakelse fra frivillige for å styrke tilstedeværelsen av voksne på ungdomsklubben og på andre arenaer ungdom oppholder seg.

Hvert tredje år gjennomføres Korus sin Ungdataundersøkelse i Gausdal. Ut ifra tidligere resultater kan synes som det i deler av ungdomsmiljøet har noen utfordringer knyttet til tidlig alkoholdebut. Det planlegges gjennomføring av ny undersøkelse i 2024. Vi vil da se om de nye resultatene samsvarer med tidligere års resultater.

Å gjennomføre gode forebyggende tiltak på tvers av tjenester er en av de viktigste oppgavene i det forebyggende ungdomsarbeidet. Det er viktig å finne riktige tiltak og gjennomføre disse på tvers av de enheter som yter tjenester til ungdom. Alle tjenestene i oppvekstsektoren har et felles ansvar for det forebyggende ungdomsarbeidet, men koordinatoroppgaven er lagt til enhet for kultur og informasjonsforvaltning.

Frivillighet

Til det beste for gausdalssamfunnet og for å kunne tilby gode tjenester til innbyggerne er vi avhengig av frivillige. Dette gjelder både for å opprettholde og utvikle møteplasser og aktivitet gjennom frivilligsentralen, men også i andre tjenester som biblioteket, kulturskolen og innen ungdomsarbeid. For å opprettholde dagens nivå på tilbudene, er det viktig å rekruttere og ta vare på de frivillige. De frivillige skal oppleve mestring og det å være til nytte for andre. Det er utfordrende å få med yngre generasjoner inn i deler av det frivillige arbeidet.

Fokusområder 2024

Barn og unge

Kulturområdet har et høyt fokus på barn og unge i flere av tjenestene. Tilbudene skal bidra til å skape trygge og gode miljøer der barn og unge kan få utvikle seg til å mestre livet ved å bygge på egne og hverandres ressurser. For å oppnå dette fokuseres det på en styrkebasert tilnærming og anerkjennende kommunikasjon.

Kulturskolen er for alle. Kulturskolen skal gi en fullverdig opplæring av høy faglig kvalitet. Formålet med opplæringa er at elevene skal lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnerisk uttrykk. Kulturskolen skal legge til rette for at den enkelte elev skal kunne utvikle sitt eget potensiale, skape glede og styrke selvtillit gjennom aktivitet, individuelt og i samhandling med andre. Kulturskoleaktivitet kan bidra til å tilfredsstille barn og unges behov for trygghet, selvbekreftelse og fellesskap. For elever som strever med faglige prestasjoner i grunnskolen, kan kulturskoleaktivitet være en viktig arena for mestring. Å tilby visuell kunst for at barn og unge skal kunne utvikle sine skapende evner og mestringsfølelse uten nødvendigvis å måtte stå på en scene, er viktig for mange.

Etter skoletid er et tilbud for barn på mellomtrinnet en ettermiddag i uka, på Frivilligsentralen. Dette er et lavterskel fritidstilbud. Det er flere barn som ikke deltar på organiserte fritidsaktiviteter i Gausdal. Det er også barn som ikke har noen å være sammen med på fritiden. *Etter skoletid* er et værested der barn kan få en opplevelse av tilhørighet, bygge sosiale relasjoner og få positive opplevelser. Tilbudet endres og videreutvikles ut ifra hva det er behov for.

BUA, en nasjonal ordning for utlån av aktivitets- og fritidsutstyr, er et viktig tiltak for å utjevne forskjeller i samfunnet og legge til rette for at lavinntektsfamilier skal kunne ha mulighet for en aktiv og sosial fritid. Ordningen er tilgjengelig for alle innbyggere i Gausdal og det er ønskelig at mange benytter seg av

tilbudet. Tilbudet har i 2023 blitt oppgradert og mye nytt utstyr kjøpt inn med midler fra Bufdir. Utviklingen av tilbudet fortsetter i 2024.

Enheten skal igjennom ungdomsarbeid være med å tilrettelegge for trygge uformelle møteplasser for ungdom i bygda. Gausdal ungdomsklubb skal opprettholdes og videreutvikles som en trygg møteplass, i samarbeid med foresatte og andre frivillige. I planperioden skal det jobbes for å styrke samarbeid med lag og organisasjoner til det beste for barn og unge. Lavterskeltilbud som Åpen hall skal opprettholdes og videreutviklet ut ifra de ønsker og behov målgruppen har.

Det forebyggende ungdomsarbeidet skal ha en naturlig plass i det tverrfaglige arbeidet med barn og unge, ikke bare i enhet for kultur og informasjonsforvaltning, men i alle tjenester som jobber med barn og unge. Det jobbes i planperioden videre med de utfordringene som avdekkes gjennom det tverrfaglige samarbeidet og Ungdata-undersøkelsene som har vært og de nye resultatene vi får i 2024.

Ungdomsrådet er et rådgivende organ for kommunestyret og andre folkevalgte organ i Gausdal kommune. Ungdomsråd eller andre medvirkningsorgan for ungdom er lovfestet i kommuneloven. Ungdomsrådet gir uttalelser og medvirker i ulike saker og i utarbeidelse av planer som berører barn og unge i Gausdal. Ordningen er med på å sette fokus på demokrati, styrke demokratiopplæring og gir en bredere forståelse av samfunnet, for de som er med i ungdomsrådet.

Biblioteket har hele befolkningen som målgruppe, deriblant barn og unge, og tilbyr aktiviteter til ulike aldersgrupper. Gjennom samarbeid med både barnehager og skoler skal biblioteket kunne gi et mest mulig tilrettelagt kulturtilbud. Eksempler på aktiviteter er lesestunder, bokkasser og arrangement til barnehagene og skolene. Videre tilbys spesielle aktiviteter i forbindelse med eksempelvis litteraturfestivalen, Nordisk bibliotekuke og nasjonale kampanjer for å stimulere leseglede hos barn.

Frivillighet

I Gausdal er det en sterk kultur for frivillighet. Frivillig engasjement er en nødvendighet for at det rike kulturtilbudet i bygda skal kunne opprettholdes. Det bidrar også til et utvidet tilbud til brukere av ulike tjenester i kommunen. Mange frivillige er tilknyttet frivilligsentralen, men det er også mange andre former for frivillighet, blant annet representert ved ulike lag og foreninger.

Når det gjelder frivillige tilknyttet frivilligsentralen utføres oppdrag rettet inn mot flere ulike enheter i kommunen og i hovedsak mot omsorgstjenestene. I tillegg utføres mange oppdrag direkte inn i kulturenheten i forbindelse med møteplasser, kulturelle arrangement og praktisk bistand. De som utfører oppdrag som frivillige skal oppleve å bli sett, hørt og anerkjent for jobben de gjør. Når de frivillige på denne måten er aktive og sosiale, er det i seg selv forebyggende og helsefremmende. Det skal være fokus på å rekruttere frivillige til oppdrag det er behov for, gjerne på tvers av tjenester. For at de frivillige skal yte best mulig og motiveres til å fortsette i tiden fremover, skal det tas hensyn til hva de frivillige ønsker å bidra med, og legges til rette for glede og trivsel.

For å følge opp mål og satsinger i kommuneplanens samfunnsdel, der frivillighetens betydning er framhevet, er det vedtatt en frivilligstrategi for Gausdal kommune. Dette er et ledd i arbeidet med å videreutvikle samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Strategien inneholder handlingspunkter som gjennomføres i 2024.

Generelt kulturarbeid

Allmennkultur er en viktig del av lokalsamfunnet. Gausdal skal ha et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gi gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper. Gausdal kommune skal tilrettelegge, stimulere og anerkjenne det arbeidet som drives av aktører i lokalsamfunnet.

Lag og organisasjoner skal oppleve god informasjon og dialog med Gausdal kommune. Det skal ved behov tilrettelegges for en møteplass mellom lag/organisasjoner og Gausdal kommune. Det er ønskelig med et rikt og variert idrettsliv i Gausdal, med fokus på aktivitet, mestring og glede. Gausdal kommune opplyser om og bistår i prosessen med spillemiddelsøknader for lag og foreninger. Dette er blant handlingspunktene fra Frivilligstrategien, som det skal jobbes med i 2024.

Hovedmål

- Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.
- Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.
- I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
- Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Måltabell

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Oppdrag

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Frivilligstrategi	31.12.2024	Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.	Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.
Kulturskolen	31.12.2024	Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.	Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden	
	2024	2025	2026	2027		2024-27	2028	2029	2030	2031	2032		2033
Investeringsprosjekter					27								2024-33
Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd	130	0	0	0	130	0	0	0	0	0	0	0	130
Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg	1 720	0	0	0	1 720	0	0	0	0	0	0	0	1 720
Sum investeringsprosjekter	1 850	0	0	0	1 850	0	0	0	0	0	0	0	1 850

Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd

Det er lagt inn 130.000 kr til utskifting av varmestyringssystem i Østre Gausdal og Follebu kirker. Det vises til søknad fra Gausdal kirkelig fellesråd.

Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg

Lysrør og kompaktlysrør blir forbudt i EU/EØS fra 1. september 2023 fordi de inneholder kvikksølv og har høyt energibruk. Lysarmaturer i de fleste kommunale bygg må derfor skiftes ut. Det er i årene 2024-2026 lagt inn en bevilgning på 11,86 mill. kr til dette.

Teknisk drift

Om planområdet

Dette planområdet omfatter prosjektering, veger, miljø- og trafikksikkerhetstiltak, vann- og avløpsanlegg, renovasjon, septikk-tømming, brannvern og feiing.

Både renovasjon og brann/feiing utføres av interkommunale selskaper. Septikk-tømming gjennomføres av ekstern entreprenør etter en felles anbudskonkurranse for Lillehammer, Øyer og Gausdal. Innenfor planområdet utføres derfor bare mindre forvaltningsoppgaver innen disse tjenestene.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	11 838	11 838	11 838	11 838
Sum Tekniske justeringer	3 043	-7 763	-8 794	-11 844
Vedtatt forrige periode				
Andre tiltak	96	143	143	143
Sum Vedtak forrige periode	96	143	143	143
Sum Budsjettendring i år	-7 109	-7 109	-7 109	-7 109
Konsekvensjustert budsjett	-3 971	-14 730	-15 761	-18 811
Konsekvensjustert ramme	7 867	-2 892	-3 923	-6 973
Nye tiltak				
Drift av nye vann- og avløpsledninger.	38	38	38	38
Økte kostnader til rensing av avløpsvann.	4 500	4 500	4 500	4 500
Sum Nye tiltak	4 538	4 538	4 538	4 538
Innsparingstiltak				
Redusert budsjett til vegvedlikehold	-300	-300	-300	-300
Sum Innsparingstiltak	-300	-300	-300	-300
Nye tiltak og realendringer budsjett	4 238	4 238	4 238	4 238
Ramme 2024-2027	12 105	1 346	315	-2 735

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 0,3 mill. kr fra 2023 til 2024. Av dette utgjør økning innen selvkostområdene en merutgift på 7,3 mill. kr og korleksjon for avskrivningen utgjør en redusert utgift på 7,3 mill. kr. Lønn- og prisvekst utgjør 0,5 mill. kr.

I kommunedirektørens budsjettforslag er det lagt inn en saldering i budsjettet for 2024 som følger:

- Redusert budsjett til vegvedlikehold med 0,3 mill. kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Vann og avløp

Tilgang på rent og godt vann er sentralt for å sikre en god folkehelse. Lovverket har strenge krav til så vel vannforsyning som avløpshåndtering. Kommunens innbyggere skal være trygge på at drikkevannet har god kvalitet, og at forsyningen er stabil med tilstrekkelig trykk og kapasitet. Likeledes er det viktig at avløpet ledes bort og håndteres på en sikker og miljømessig god måte. Vann og avløp står følgelig sentralt i arbeidet med å nå målet om en grønn kommune.

Digitalisering og interkommunalt samarbeid er viktige elementer for å sikre effektiv drift og god kvalitet med stadig lavere økonomisk ramme. Dette betyr at vi må utnytte de muligheter som ligger i de digitale verktøy vi har i dag, og samtidig søke innovative og nye løsninger. Det er viktig med løpende vedlikehold og et godt utbygd digitalt overvåkningssystem for vann og avløpsanleggene. I et helseperspektiv er det også viktig å forebygge og registrere uønskede hendelser på et tidlig tidspunkt.

Vannforbruket i høytider som jul, vinterferie og påske er i ferd med å nærme seg maksimal kapasitet på dagens vannkilde og vannverk på Skei. I tillegg er det behov for å etablere ny reservevannforsyning for alle abonnenter. Kommunen har mottatt en forespørsel fra Follebu vannverk om å overta det private vannverket.

Gausdal kommune sender alt avløpsvann til Lillehammer. Unntaket er deler av Espedal hvor det er et eget renseanlegg. Det er begrensninger i kapasiteten ved Lillehammer renseanlegg, og deler av ledningsnettet i Lillehammer frem til renseanlegget. Statsforvalteren har nylig gitt alle kommunene som leverer avløpsvann til Lillehammer renseanlegg, egne utslippstillatelser. Disse tillatelsene setter rammer for hvor mye den enkelte kommune kan sende til renseanlegget.

Slammet etter renseprosessen ved Lillehammer renseanlegg transporteres i dag til Gjøvik for endelig behandling. Anlegget der tar imot slam fra mange kommuner, og anlegget begynner å bli utdatert. Det vil derfor i løpet av noen år være behov for investering i nytt anlegg. Dette vil på sikt medføre økte kapitalkostnader for kommunene som benytter anlegget.

Økte investeringer innen VA, og økte strøm- og renteutgifter de neste årene vil på sikt føre til en økning av gebyrnivået. Økte renter og stor prisstigning generelt har ført til at det er stor nedgang i byggeaktiviteten, spesielt i hyttemarkedet. Dette medfører lavere inntekter i form av tilknytningsavgifter til kommunen, som også bidrar til en økning av gebyrnivået. Kommunene Gausdal, Øyer, Lillehammer og Ringsaker sender avløpsvann til Lillehammer renseanlegg, og det arbeides med nye avtaler med Lillehammer kommune vedrørende fordeling av kostnader til rensing av avløpsvann. Dette ser også ut til å kunne øke Gausdal kommunes utgifter til rensing av avløpsvann.

Kommunen har gjennom mange år valgt å kjøpe tjenester når det gjelder ulike anleggstjenester. En ser at det gjennom spesielt sommersesongen er stort behov for bruk av gravemaskin, både når det gjelder drift og vedlikehold av vann- og avløpsnettet og i forbindelse med vegvedlikehold. Det vil derfor være lønnsomt å kunne ha en gravemaskin selv for å utføre disse arbeidene, og at en da også kan utnytte bruken av kommunens øvrige ressurser på en bedre måte. Kommunen har pr. i dag egne ansatte som har kompetanse til å betjene slik utstyr. Sett i et beredskapshensyn vil det også være gunstig når noe uforutsett skulle oppstå.

Veger

Kommunen drifter ca. 81 km med veg og ca. 28 km gang- og sykkelveg. Klimaendringene med mildere vintre og hyppigere nedbør med veksling mellom pluss- og minusgrader gir et mer krevende vintervedlikehold av vegnettet. En stor del av vegene er grusveger som er spesielt utsatte i vårløsningen.

Overvann

Med bakgrunn i de siste års flommer og tydelige tegn på en global klimaendring er det viktig å planlegge for økte nedbørmengder, større fare for jord- og flomskred og de utfordringer dette medfører. Dette arbeidet er av stor betydning for å sikre et trygt lokalsamfunn for kommunens innbyggere.

Spesielt i nye utbyggingsområder vil det bli viktig å planlegge og å bygge ut infrastruktur med tanke på fordrøyning og sikker bortledning av overvann. I eksisterende byggeområder har ikke kommunen det samme juridiske ansvaret for å gjennomføre sikringstiltak.

Videre er det utfordringer med erosjon og stor massetransport i enkelte elver/bekker i vårløsningen og perioder med store nedbørmengder.

Beredskap

Kommunen har et driftsovervåkningssystem for å drifte vann- og avløpsanleggene i hele kommunen. Ved strømbortfall i viktige lokasjoner mistes kontakten med systemet, noe som kan være kritisk for vannforsyning og avløpshåndtering. Det er derfor anskaffet nødstrømsaggregat som blant annet kan betjene den sentrale driftsovervåkingen som er lokalisert på driftsstasjonen.

Kommune Norge opplever en økt trussel for angrep på kritisk infrastruktur som f.eks. vann, avløp, strømforsyning, nett osv. Med bakgrunn i det økte trusselbilde jobbes det på mange områder med å øke sikkerheten mot datainnbrudd, sabotasje på hus og anlegg, samt sikre energi, drivstofforsyninger osv.

Flommen «Hans» høsten 2023 viser at beredskap er viktig både med tanke på håndtering av selve hendelsen, men også at en er best mulig forberedt når hendelsene oppstår. Flomskader på kommunal infrastruktur er kostnadskrevenende. Det må derfor vurderes hvilke områder som har behov for standardheving for å unngå gjentagende skader.

Fokusområder 2024

Vann og avløp

Det har i lengre tid vært jobbet med mulige løsninger for å øke drikkevannskapiteten på Skei. I tråd med nylig vedtatt hovedplan for vann- og avløp har det vært jobbet med en utredning for ny vannkilde som vil sikre bedre kapasitet på Skei, samt sikre reservevannforsyning både for bygda og Skei.

Kommunestyret har bedt om at det som en del av utredningen vurderes andre løsninger enn å ta i bruk noen av fjellvannene våre. I den sammenheng utredes det en ny vannkilde i Forset som kan løse fremtidige kapasitetsproblemer forutsatt tilstrekkelig mengde og kvalitet. Kommunestyret har også bedt om en gjennomgang av investeringsplanen for vann og avløp inkl. risiko- og sårbarhetsanalyser.

Det har vært sett på som uhensiktsmessig å foreta en gjennomgang av investeringsplanen inkl. risiko- og sårbarhetsanalyser før det er valgt løsning for ny vannkilde. Det vil derfor kunne tas en gjennomgang av investeringsbudsjettet i 2024. Investeringene i 2024 er holdt på et minimum i påvente av dette arbeidet, og for å prøve å holde gebyrnivået så lavt som mulig. Det er imidlertid noen investeringer som må gjennomføres med bakgrunn i krav fra andre myndigheter.

Statsforvalteren har i utslippstillatelsen til Gausdal kommune satt noen krav om blant annet fornyelse av ledningsnett. Når det gjelder sprinkelanlegget ved Follebutunet er ikke krav til vannmengde oppfylt, slik at ny vannledning mellom Steinsmoen og Bø må på plass for å oppfylle dette kravet.

Kommunen må vurdere forespørselen fra Follebu vannverk om en mulig overtagelse av det private vannverket. En eventuell overtagelse av Follebu vannverk vil også ha betydning for kapasiteten på de kommunale vannkildene og vannbehandlingsanleggene.

Vannledningsnettet ble i forbindelse med Rv 255-prosjektet tilrettelagt for gjensidig vannforsyning mellom Gausdal og Lillehammer ved f.eks. en krisesituasjon, men det gjenstår ca. 200 meter med ledningsnett i Follebu for at ledningsnettet er koblet sammen.

Med bakgrunn i nytt regelverk er kommunen pålagt å gjennomføre kontroll av vannmålere. I denne sammenheng må det også vurderes om det er aktuelt å bytte ut gamle vannmålere til digitale målere. Kommunestyret må også ta stilling til om det skal innføres en plikt til å ha vannmåler for alle som er tilknyttet offentlig vannforsyning.

Utslippstillatelsen fra statsforvalteren vil kunne sette begrensninger for utbygging i kommunen. For å øke avløpskapasiteten vil dette kreve en del investeringer i både ledningsnett og renseanlegg i Lillehammer, samt utbedre mindre flaskehalsen på nettet i Gausdal.

Det er fokus på å ha en effektiv drift og et fornuftig vedlikehold av VA-anleggene, slik at det bidrar til å holde gebyrene for kommunens næringsliv, innbyggere og fritidsboligeiere på et så lavt nivå som mulig. Samtidig er det viktig å gjennomføre de vedtatte investeringsprosjektene og oppgraderingene i planperioden for å sikre tilfredsstillende vann og avløp i alle deler av kommunen.

Veger

Vi ønsker å ha effektive tjenester og god kvalitet på drift av det kommunale vegnettet, og slik sett opprettholde god standard på vegene med lave økonomiske rammer.

Kommunen har en 10-årsplan for rehabiliteringstiltak når det gjelder kommunale veger. Denne rulleres hvert år, og danner grunnlaget for årlige tiltaksplaner innenfor de rammer kommunestyret fastsetter. Løpende vegvedlikehold gjøres ut fra det til enhver tid gjeldende behov og vær-situasjon.

Vi har de siste årene hatt særlig fokus på bærekraftig samfunnsutvikling, og dette videreføres i 2024. I praksis medfører dette å forebygge flomskader som for eksempel utskifting av underdimensjonerte stikkrenner, holde trær unna vegtraseene og renske gjengrodde grøfter.

Overvann

Vi ønsker trygge og gode byggeområder der overvann ikke gjør skade på mennesker, dyr eller materielle verdier.

I forbindelse med utbygging av nye nærings-, bolig- og hytteområder skal vi ha fokus på håndtering av overvann. I tillegg planlegges det gjennomført flomsikringstiltak i Dørja. Kommunen har søkt og mottatt tilskuddsmidler fra NVE til flomsikringstiltak, og på denne måten får vi utført langt mer omfattende tiltak enn vi ville hatt anledning til i egen regi. Dette er et omfattende prosjekt som krever konsesjonsbehandling.

Beredskap

For å sikre driften av kommunens vann- og avløpsanlegg ved strømbortfall, vurderes etablering av nødstrømsanlegg ved viktige lokasjoner. Det jobbes også med å bedre sikkerheten mot innbrudd i kommunens driftsovervåkning for vann og avløp.

I forhold til kommunal infrastruktur for vei, vann- og avløpsnett blir det viktig å forebygge fremtidige skader forårsaket av flom. Investering i egen gravemaskin vil også øke beredskapen ved f.eks. en flomhendelse og akutte ledningsbrudd.

Hovedmål

- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.
- Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
- Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatilbud for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.

Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentaksintervallet det er dimensjonert for.

Å prioritere trafiksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Anskaffelse gravemaskin	31.12.2024	-	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
Forebyggende flomtiltak	31.12.2024	-	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
Oppgradering driftsovervåkningssystem	31.12.2024	-	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
Rapportere på eventuelle avvik knyttet til drikkevann og avløpshåndtering	31.12.2024	-	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
Rapportere på eventuelle avvik knyttet til overvann	31.12.2024	-	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
Sak - vannmålere	31.12.2024	-	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2024- 27	Sum øvrige år						Sum i planperioden 2024-33
	2024	2025	2026	2027		2028	2029	2030	2031	2032	2033	
Gravemaskin	3 150	0	0	0	3 150	0	0	0	0	0	0	3 150
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	1 100	400	180	100	1 780	0	0	0	0	0	0	1 780
Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan	100	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	100
Rammebevilgning vann og avløp	16 300	13 100	28 000	58 100	115 500	46 000	24 100	4 500	17 100	10 500	8 100	225 800
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	1 700	2 500	2 500	2 500	9 200	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	24 200
Sum investeringsprosjekter	22 350	16 000	30 680	60 700	129 730	48 500	26 600	7 000	19 600	13 000	10 600	255 030

Gravemaskin

Teknisk enhet har behov for å leie inn gravemaskin mer eller mindre hele sommerhalvåret, og også deler av vinterhalvåret. Den benyttes i all hovedsak til vedlikehold og rehabilitering av kommunal infrastruktur som veg, vann- og avløpsnett. Det er vurdert som økonomisk lønnsomt for kommunen å kjøpe en gravemaskin selv, og det vil også kunne styrke beredskapen når akutte hendelser oppstår. Det er ikke lagt opp til en økning av bemanningen, men en ser at kommunens egne mannskaper og lastebiler kan utnyttes på en bedre måte ved at en del ventetid kan unngås. Det er lang leveringstid på denne type maskiner, så det er ikke lagt inn noen besparelse i 2024. Det vil kunne gi effekt både i driftsbudsjett og investeringsbudsjett fra 2025.

Investeringsmidler felles brannsamarbeid

Kommunen finansierer sin andel av innkjøp av materiell (for eksempel brannbiler) i regionalt brannvesen. Det vil si at de tre deltakerkommunene investerer i sine respektive andeler av bilene og finansierer disse innen egne budsjetter. I utgangspunktet avsettes det årlig 350.000 kr til slikt investeringsfond, men enkelte år vil det være behov for noe større beløp. Beløp som er lagt inn er i tråd med innstillingen fra brannsjefen i samarbeidet.

Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan

Med bakgrunn i gjennomført kartlegging av bekker i området rundt Segalstad Bru, der behov for oppgradering av stikkrenner etc. er avdekket, foreslås det satt av 100.000 kr årlig i perioden 2021-2024.

Rammebevilgning vann og avløp

Rammebevilgning vann og avløp omhandler investeringer innen disse selvkostområdene. Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann- og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Investeringene er i tråd med hovedplan for vann og avløp, vedtatt i 2021. Nedenfor er investeringsanslag for investeringer innen vann- og avløpstjenesten i økonomiplanperioden. Det presiseres at beløpene er anslag på kostnader og alle tall er i tusen kr.

Økonomiplan for 2024-2027

Investeringstiltak vannforsyning	2024	2025	2026	2027
Sammenkobling vannledning fra Lillehammer Fedjevegen - Kornhaug m/trykkøker - prosjektering og utbygging			500	11500
Fornyelse av VA-ledninger og kummer	1500	2000	2000	2000
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg		1500		1500
Biler vann				600
Utbyggingsområder Skei	500	500	500	500
Vannledning Segalstad bru - Bø	7000			
Vannkilde Forset/Skei vannverk - prøvepumping/konsesjon/ledningsanlegg (vannkilderapport)	2000	2000	16000	18000
Forset/Skei vannverk utvidelse (vannkilderapport)			4000	20000
Rehabilitering hovedpumpestasjon - Steinshågån	2000			
SUM	13000	6000	23000	54100

Investeringstiltak avløp 2024-2027	2024	2025	2026	2027
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg		1500		1500
Rehabilitering avløp Follebu			3000	
Fornyelse av VA ledninger og kummer	1500	2000	2000	2000
Bil avløp		600		
Fornyelse ledningsnett Skei	3000	3000		
Follebu høgdebasseng med tilhørende ledningsanlegg				500
Rehabilitering hovedpumpestasjon - Steinshågån	1500			
SUM	6 700	7 100	5 000	4 000

Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg

Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens veger.

Bygg/eiendom/areal

Om planområdet

Planområdet omfatter byggesak, kart/oppmåling, arealplanlegging og eiendomsforvaltning. Hele kommunens bygningsmasse er samlet på dette planområdet, og er en av de største verdiene som kommunen besitter.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	65 457	65 457	65 457	65 457
Sum Tekniske justeringer	1 197	981	606	463
Vedtatt forrige periode				
Kommunedelplan Skei	-100	-100	-100	-100
Konsulentbistand i forbindelse med mindre endringer av reguleringsplaner	-50	-50	-50	-50
Regulering av område B08 + Fedjevegen i tilknytning til Heggen boligfelt.	-350	-350	-350	-350
Reguleringsprosess Grånlia Miljøpark.	-250	-250	-250	-250
Andre tiltak	2 504	5 011	5 011	5 011
Sum Vedtak forrige periode	1 754	4 261	4 261	4 261
Sum Budsjettendring i år	-11 826	-11 826	-11 826	-11 826
Konsekvensjustert budsjett	-8 875	-6 583	-6 958	-7 101
Konsekvensjustert ramme	56 582	58 874	58 499	58 356
Politisk vedtak				
Ksak 59/23 Omgjøring av 18 HDO-plasser til institusjonsplasser	686	686	686	686
Sum Politisk vedtak	686	686	686	686
Nye tiltak				
Kommunedelplan Skei	200	0	0	0
Regulering av område B08 + Fedjevegen i tilknytning til Heggen boligfelt.	350	0	0	0
Revidering av kommuneplanens arealdel.	500	0	0	0
Selvkost, redusert stilling byggesak med 30 %.	-265	-265	-265	-265
Tredjepartskontroll av brannvarslingsanlegg.	100	100	0	0
Utredning av alternativer for utbygging av Fjerdumskogen boligområde og Steinslia næringsområde.	500	0	0	0
Sum Nye tiltak	1 385	-165	-265	-265
Innsparingstiltak				
Revidering av kommuneplanens arealdel.	-500	0	0	0
Saldering - planområde 7 Bygg/eiendom/areal	0	-803	-1 594	-1 597
Utredning av alternativer for utbygging av Fjerdumskogen boligområde og Steinslia næringsområde.	-300	0	0	0
Sum Innsparingstiltak	-800	-803	-1 594	-1 597
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 271	-282	-1 173	-1 176
Budsjettendringer				
Andre tiltak	35	35	35	35
Sum Budsjettendringer	35	35	35	35
Budsjettendringer	35	35	35	35
Konsekvensjustert ramme	57 888	58 627	57 361	57 215
Ramme 2024-2027	57 888	58 627	57 361	57 215

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er redusert med 7,6 mill. kr fra 2023 til 2024. Av dette utgjør korleksjon av avskrivningene en reduksjon med 10,2 mill. kr. I tillegg til det som framkommer av tiltakslisten, inngår budsjettendringer knyttet til lønns- og prisvekst med 2,3 mill. kr.

Som del av kommunedirektørens saldering av budsjettet for 2024 er det lagt inn følgende salderingstiltak:

- Redusert avsatt beløp med 0,3 mill. kr til utredning av alternativer for utbygging av Fjerdumskogen boligområde og Steinslia næringsområde.
- Trukket ut midler til revidering av kommuneplanens arealdel med 0,5 mill. kr.

Fra 2025 er det lagt inn en nedjustering av driftsrammen med 1,2 mill. kr, helårseffekt med 1,6 mill. kr er lagt inn fra 2026.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Hovedmålene fra kommuneplanens samfunnsdel må være gjennomgående i arbeid med arealplanlegging, byggesaksbehandling og eiendomsdrift. Det mest sentrale er at vi utnytter arealene våre på en bærekraftig måte, planlegger for trygge og gode oppvekst og bomiljøer for alle livets faser, og har fokus på det grønne skiftet.

Eiendom: Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygningsmasse.

Eiendomsforvaltning omfatter oppgaver knyttet til forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygningsmasse. Den primære hensikten med eiendomsforvaltning er å understøtte og legge til rette for den kommunale driften. Denne funksjonen retter seg ikke direkte mot eksterne brukere, men indirekte ved å skape gode forhold og fasiliteter for andre enheter slik at de kan levere tjenester effektivt.

Vår bygningsmasse skal forvaltes og driftes med fokus på energieffektivitet og reduksjon av klimagassutslipp. Det er nødvendig å vurdere etablering av energibrønner ved flere kommunale bygg, som for eksempel sykehjemmene, for å utnytte jordvarme og minske avhengigheten av annen energikilder som elektrisitet.

Fra 1. september 2023 er det forbudt å produsere lysrør og kompakte lysrør i EU/EØS-området på grunn av deres innhold av kvikksølv og høye energiforbruk. Som et resultat av dette vil det være nødvendig å erstatte alle lysarmaturer med slike lyskilder i den kommunale bygningsmassen.

Vedlikehold av kommunens bygningsmasse krever registrering av tilstanden, slik at planlegging og prioritering av rehabiliteringstiltak kan gjennomføres på en tilfredsstillende måte. Dette er også avgjørende for å forebygge kostbare følgeskader og unngå helseskadelige konsekvenser for brukerne. Ved planlegging av rehabilitering og nybygging er det spesielt fokus på å tilrettelegge for universell utforming.

På samme måte er det viktig at kommunens bygninger har inn klima og uteområder som er helsefremmende og bidrar til et godt oppvekst- og arbeidsmiljø.

Bygningen som for tiden fungerer som kommunens driftsstasjon og brannstasjon ble oppført i 1971 som et mekanisk verksted, og oppfyller ikke dagens standardkrav. Brannstasjonen mangler separate soner

for rene og urene områder, samt separate garderober for kvinner og menn. Energiforbruket i bygningen er også relativt høyt.

Kommunen disponerer totalt sett en bilpark på om lag 30 biler, og målet er å redusere klimagassutslippene fra kommunens egen drift ytterligere. Ved erstatning av kjøretøy planlegges det å erstatte med elektriske biler, så lenge dette er forsvarlig med tanke på den operative driften.

Byggesak og arealplan

Kommunen har per i dag få ledige tomter for næring og boliger. Med tanke på jordvern og samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging har kommunen et begrenset handlingsrom med tanke på å etablere nye boligområder for å tiltrekke seg nye innbyggere. Noe av samme utfordringsbildet gjør seg gjeldende for næringstomter.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2021. Vi skal ha fokus på arealstrategiene fra kommuneplanens samfunnsdel ved arealplanlegging og byggesaksbehandling. Tomtereserven for boliger i Heggen 4-feltet i Follebu er utsolgt. I kommuneplanens arealdel (2021) er det avsatt ett stort og et par mindre områder i Follebu til boligbebyggelse. Kommunestyret har i planstrategien fastsatt delvis rullering av arealdel for temaet boligformål i tilknytning til Follebu tettsted, jf. kommunestyresak 65/22, 29.09.22.

Gausdal har et stort antall fritidsboliger. I årene 2020 - 2022 ble det en stor tilvekst av frittliggende fritidsboliger. I framtidig arealplanlegging må det vurderes hvordan en kan oppnå en mest mulig bærekraftig utvikling av fritidsboligsektoren i kommunen. Dette, og utvikling av reiselivsdestinasjonen er viktige tema i forbindelse med utarbeidelse av kommunedelplan for Skei.

Kommunen opplever en økende interessekonflikt mellom utbyggingsinteresser og beitenæringen. Det er på Skei det er mest intensiv hyttebygging, og det er naturligvis her utfordringene er størst. Det er satt forskjellige bestemmelser om gjerder i reguleringsplanene, litt avhengig av når planene ble vedtatt. Med dagens kapasitet må kommunen prioritere strengt når det gjennomføres tilsyn for å kunne følge opp at de ulike reguleringsbestemmelsene følges i praksis.

Fokusområder 2024

Eiendom: Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygningsmasse.

Effektiv og bærekraftig forvaltning og drift av kommunens eiendommer har stor betydning. Dette innebærer følgende:

- Byggene skal vedlikeholdes og utvikles på en måte som er miljøvennlig og som øker deres verdi.
- Bygningene skal tilpasses nye krav og endret bruk, slik at de alltid støtter de pågående aktivitetene og tjenesteytingen.
- Vedlikeholdet skal optimaliseres for å bruke ressursene på den mest effektive måten og samtidig redusere miljøpåvirkningen. Målet er å redusere energiforbruket og klimagassutslippene fra kommunens drift.

Vi har allerede jobbet med å redusere energiforbruket i våre bygninger gjennom et energispareprosjekt, hvor vi har investert betydelige midler. Dette inkluderte opplæring av driftspersonell og holdningsskapende arbeid. Vi må fortsette dette arbeidet og utforske nye tiltak for å nå vårt mål om å bli klimanøytrale innen 2030. Vi har også brukt fornybar energi i flere år, og vi planlegger å fortsette

med dette. Vi vurderer også å investere i solcelleanlegg på kommunale bygninger og overgang til elbiler for vårt driftspersonell. Videre vurderer vi å installere flere energibrønner for jordvarmeutnyttelse.

Det arbeides mer eller mindre kontinuerlig med tilstandsanalyser med kostnadsoverslag knyttet til feil og mangler ved bygningsmassen. Dette gir oss en god oversikt som hjelper oss med å lage årsplaner og prioriteringer for vedlikehold og rehabilitering på lang sikt.

På grunn av økningen i antall flyktninger de siste årene, mangler det nå kommunale boliger. Vi leier derfor boliger i det private markedet. Hvis tilstrømningen av flyktninger fortsetter, må vi vurdere å bygge, eller kjøpe flere boliger. Når situasjonen endres og vi eventuelt har overskudd av boliger, kan vi vurdere å selge eldre boliger som kommunen eier.

Når det gjelder driftsstasjon/brannstasjon må det vurderes om det er hensiktsmessig å rehabilitere eksisterende bygning, eller om det skal etableres et nytt bygg litt utenfor selve sentrumsområdet ved Segalstad Bru. Tomta der dagens driftsstasjon ligger er sentralt plassert og kunne vært utnyttet på en bedre måte. Tomta er i Områderegeringsplan for Segalstad Bru regulert til sentrumsformål som innbefatter bolig, forretning, kontor og tjenesteyting. Sett i lys av behov for aldersvennlig boligutvikling kan denne tomten være høyst aktuell til dette formålet kombinert med næringsarealer på bakkeplan. Med bakgrunn i Sykehus innlandet sitt behov for ny garasje ved ambulansestasjonen er det i økonomiplan for 2023 – 2026 lagt inn midler til dette. Hvis en skal bygge ny driftsstasjon og brannstasjon kan det være en mulighet for å samlokalisere ambulansetjenesten og brannvesenet, og dette må vurderes før en bygger ny garasje til ambulansen. Dette er tenkt utredet i 2024 sammen med noen andre elementer ved Segalstad Bru som f.eks. busslomma som ligger ved krysset Fargerivegen – Vestringsvegen, torgarealet som er regulert foran kommunehuset og så videre. Her er det en del trafikale utfordringer i perioder.

Kommunale investeringsprosjekter varierer i størrelse og kompleksitet. Uansett prosjektets størrelse er en god planleggingsprosess avgjørende, slik at ansatte, brukere og driftspersonell har muligheten til å gi sine innspill. Disse investeringsprosjektene vil bli gjennomført i tråd med budsjettammer og med fokus på miljøvennlige materialer for å redusere klimagassutslipp.

Ved Segalstad bru er det utarbeidet et kostnadsoverslag på en eventuell utbygging av infrastruktur i Fjerdumskogen boligfelt. På grunn av at terrenget i området er noe utfordrende med tanke på fremføring av veier og ledningsnett for vann og avløp, samt at det er krav om bygging av gang- og sykkelveg langs Baklivegen viser det seg at det blir en kostbar utbygging. Med bakgrunn i dette vil det neppe være realistisk å få solgt tomter til selvkostpris.

Når det gjelder næringstomter er det regulert et område i Steinslia ved Segalstad Bru. Også her er det kalkulert med relativt høye utbyggingskostnader.

Kommunestyret fattet derfor i desember 2022 vedtak om at på grunn av estimerte høye kostnader settes utbygging av Steinslia næringsområde og Fjerdumskogen boligfelt på vent.

Kommunedirektøren mener det er viktig å ha både bolig- og næringstomter tilgjengelig for de som ønsker å etablere seg i Gausdal, og ønsker derfor i 2024 se på alternative løsninger for å komme videre i utviklingen av disse områdene. Etter henvendelse fra Gausdal Røde Kors er det startet en dialog om et eventuelt kjøp av boliger/areal som ligger i tilknytning til Follebutunet. Eiendommen kan være interessant blant annet i forhold til aldersvennlig boligutvikling.

Byggesak og arealplan

Arbeid med areal til boligformål må sikres god framdrift i 2024. Med bakgrunn i gjennomført grovanalyse av nye boligområder i nærheten av tettstedene Segalstad Bru – Follebu, må det jobbes videre med planer for aktuelle områder. I tillegg må det avklares om rullering av del av kommuneplanens arealdel skal igangsettes. Dette vil være avhengig av hva en kan oppnå ved å gjennomføre reguleringsplanarbeid i stedet for å rullere deler av kommuneplanens arealdel.

Kommunedelplan for Skei sikres god framdrift i 2024 med mål om sluttbehandling i løpet av året. Parallelt pågår det to større reguleringsplanarbeider som er viktige for destinasjonsutviklingen på Skei.

Arbeidet med oppfølging av gjerder i hytteområder videreføres i 2024. 023.

Hovedmål

- Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.
- Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.
- Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.
- I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.
- Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
- Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
- Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.
- Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Måltabell

Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Delmål

At arealstrategiene legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandlingen.

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Økonomiplan for 2024-2027

Hovedmål

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Delmål

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

At kommunen er pådriver for framtidsrettede løsninger som bidrar til lavere klimagassutslipp, bedre energieffektivitet og tilrettelegging for ny teknologi (karbonnøytral utvikling). Dette skal gjøres gjennom aktiv medvirkning fra innbyggere, næringsliv inkludert landbruk slik at de kan dra nytte av det grønne skiftet.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Avklaring vedr driftsstasjonen	31.12.2024	-	Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.
Fjerdumskogen boligfelt	31.12.2024	-	Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.
Forberede utbygging vann og avløp	31.12.2024	-	Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Økonomiplan for 2024-2027

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Investering i solcelleanlegg på kommunale bygg	31.12.2024	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
Næringsareal Segalstad bru	31.12.2024	Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.	Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.
Overgang til el-biler	31.12.2024	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
Plan, boligutvikling Follebu	31.12.2024	-	Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.
Universell utforming	31.12.2024	Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden 2024-33	
	2024	2025	2026	2027		2024-27	2028	2029	2030	2031	2032		2033
Investeringsprosjekter													
Alternative energikilder på større kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	1 000	0	0	0	0	0	0	5 000
Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse	12 500	-0	0	0	12 500	0	0	0	0	0	0	0	12 500
Forstudie Segalstad bru og drifts-/brannstasjon	1 000	0	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	0	1 000
Lekeapparater barnehagene	250	0	0	250	500	0	0	250	0	0	250	0	1 000
Lekeapparater skolene	0	0	250	0	250	0	250	0	0	250	0	0	750
Ny garasje ved ambulansestasjonen.	1 000	0	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	0	1 000
Nye biler til eiendomsforvaltningen	1 000	350	0	0	1 350	500	500	500	500	500	0	0	3 850
Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg	3 140	4 000	3 000	0	10 140	0	0	0	0	0	0	0	10 140

Økonomiplan for 2024-2027

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden 2024-33
	2024	2025	2026	2027		2024-27	2028	2029	2030	2031	2032	
Investeringsprosjekter												
Næringsareal Segalstad bru	0	27 300	0	0	27 300	0	0	0	0	0	0	27 300
Rammebevilgning inv Pleie og omsorg	700	700	700	700	2 800	700	700	700	700	700	700	7 000
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	3 000	3 000	3 000	10 000	19 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	79 000
Rammebevilgning utbyggingsområder	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Rehabilitering av administrasjonshus	0	0	6 500	0	6 500	0	0	0	0	0	0	6 500
Rehabilitering av Forset barnehage	0	950	0	0	950	0	0	0	0	0	0	950
Rehabilitering av kommunale utleieboliger	750	750	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.	0	0	0	1 500	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering Follebutunet.	0	5 900	0	0	5 900	0	0	0	0	0	0	5 900
Rehabilitering Forsettunet, innvendig	0	0	5 200	0	5 200	0	0	0	0	0	0	5 200
Rehabilitering Kornhaug barnehage.	1 350	0	0	0	1 350	0	0	0	0	0	0	1 350
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole	0	9 500	0	0	9 500	0	0	0	0	0	0	9 500
Utskifting av bil ved kart/oppmåling	0	400	0	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Sum investeringsprosjekter	26 190	53 850	19 650	13 450	113 140	12 200	11 450	11 450	11 200	11 450	10 950	181 840

Alternative energikilder på større kommunale bygg

I tråd med mål satt i kommuneplanens samfunnsdel om å bli en grønnere kommune, legges det inn midler til bygging av solcelleanlegg ved større kommunale bygg.

Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse

Habiliteringstjenesten er i gang med et utredningsarbeid om framtidige tjenester til yngre mennesker med funksjonsnedsettelse. I den anledningen ønsker tjenesten å holde muligheten åpen for at eksisterende bygningsmasse kan benyttes til et slikt formål. Det vil i så fall være behov for å gjøre en del tilpasninger av eksisterende bygningsmasse som innebærer heving av den tekniske standarden gjennom bl.a. sprinkling, tilrettelegging for velferdsteknologiske løsninger, samt en generell standardheving på bad, vinduer, personalbase m.v. En del av disse tiltakene vil kunne være støtteberettiget i Husbanken.

Forstudie Segalstad bru og drifts-/brannstasjon

Det legges inn midler til å utrede muligheter og løsninger for utvikling av Segalstad Bru. Driftstasjonen tilfredsstiller ikke dagens krav i henhold til Arbeidsmiljøloven, der blant annet brannstasjonen ikke skiller på ren og uren sone, garderober for han/henne osv. Det må vurderes løsninger der alternativ plassering av en eventuell ny driftstasjon og brannstasjon inngår i utredningen. Kan en også tenke seg en samlokalisering av brannvesen og ambulanse? Tomta der driftstasjonen ligger i dag kan transformeres til forretning og boliger. Arealet rundt kommunehuset bør vurderes, spesielt med tanke på ny bussholdeplass og torgløsning. Andre utredningsbehov ved Segalstad Bru kan også inngå i dette tiltaket.

Lekeapparater barnehagene

Det avsettes jevnlig midler til utskifting av lekeapparater i barnehagene.

Lekeapparater skolene

Det avsettes jevnlig midler til nye lekeapparater ved skolene.

Ny garasje ved ambulansestasjonen.

Sykehuset Innlandet har signalisert at de ønsker å inngå en langsiktig leieavtale for leie av ambulansestasjon under forutsetning av at det bygges en ny garasje. Garasjen er gammel og trang, og er ikke tilpasset dagens kjøretøy.

Nye biler til eiendomsforvaltningen

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler innen eiendomsforvaltning, med nye el-biler.

Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg

Lysrør og kompaktlysrør blir forbudt i EU/EØS fra 1. september 2023 fordi de inneholder kvikksølv og har høyt energibruk. Lysarmaturer i de fleste kommunale bygg må derfor skiftes ut. Det er i årene 2024-2026 lagt inn en bevilgning på 11,86 mill. kr til dette.

Rammebevilgning inv Pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenstene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode.

Rammebevilgning planområde 7 for øvrig

Rammebevilgning planområde 7 knytter seg til tiltak innen rehabilitering av kommunens bygningsmasse. Beløpet har gjennom en del år vært 3 mill. kr/år, men kommunestyret justerte ned dette beløpet i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023. Det foreslås nå å øke denne til 3 mill. igjen i kommende 4 - årsperiode. Fra 2027 er det lagt inn 10 mill. pr. år for å vise at det vil være et visst investeringsbehov i bygningsmassen fremover, men det er ikke lagt inn konkrete tiltak så langt frem i tid.

Rammebevilgning utbyggingsområder

Dette er en rammebevilgning til utbyggingsområder.

Rehabilitering av administrasjonshus

I 2023 ble det lagt inn midler til nye himlinger i deler av den eldste delen av administrasjonshuset. Samtidig med dette byttes gamle lysarmaturer ut med led-belysning.

I 2026 er det lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg.

Rehabilitering av Forset barnehage

Det er behov for rehabilitering av teknisk anlegg inkl. overgang til led belysning.

Rehabilitering av kommunale utleieboliger

Kommunale utleieboliger har ofte stor slitasje, og det er behov for rehabilitering av flere boliger.

Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.

Det er lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg i den gamle delen av Gausdal Arena.

Rehabilitering Follebutunet.

Det er lagt inn midler til rehabilitering av 20 bad, utskifting av vinduer samt oppgradering av gamle tekniske anlegg.

Rehabilitering Forset tunet, innvendig

Det er behov for oppgradering av gamle tekniske anlegg samt utskifting av gamle vinduer og branndører.

Rehabilitering Kornhaug barnehage.

Det er behov for utskifting av vinduer, ytterdører samt oppgradering av tekniske anlegg.

Det er også meldt fra tjenesten at det ønske om utbedring av uteområdet ved barnehagen.

Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole

Det ble i 2021 etablert dropzone ved Forset barneskole delfinansiert med trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen og Trygg Trafikk. Tiltaket bidro til å bedre trafikksituasjonen ved skolen, men det er fortsatt en lite tilfredsstillende trafikksituasjon rundt barneskolen, barnehagen og kirken. Det er også en dårlig trafikkløsning ved Gausdal ungdomsskole, spesielt med tanke på oppstillingsplass og av-/påstigning for bussene. Hele området bør planlegges helhetlig, og det ble derfor lagt inn midler til prosjektering i budsjettet for 2022. Det legges nå inn midler til gjennomføring av tiltak.

Utskifting av bil ved kart/oppmåling

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler med nye el-biler.

Interkommunale samarbeid

Om planområdet

Området omfatter utgifter og inntekter knyttet til de interkommunale samarbeidene der Gausdal har et vertskommuneansvar. Dette innebærer i praksis utgifter og inntekter til felles Landbrukskontor for Lillehammer-regionen og Regional Frisklivssentral. Utgiftene og inntektene her skal både i budsjettet og regnskapet balansere. Kommunens tilskudd til deltakelse i fellesskapene føres på de respektive planområdene, det vil si planområde 2 Næring og miljø for Landbrukskontoret, planområde 9 Barn og familie for Øyer og Gausdal barneverntjeneste og planområde 11 Helse for tilskudd til Regional Frisklivssentral.

Mer om interkommunale samarbeid.

I kommunal sektor er det stor frihet til å organisere virksomheten. Rettsgrunnlag er kommuneloven og særlover som aksjeloven.

- Egen driftsorganisasjon	→	Det overordnede ansvaret ligger alltid hos kommunestyret
- Selvstendige rettssubjekter		
- Kjøp av tjenester		
- Interkommunalt samarbeid		

Siden 2003 har interkommunalt samarbeid (basert på felles IKT-løsninger) vært et strategisk valg for kommunene i Lillehammer-regionen. Gjennom disse samarbeidene er det et mål å sikre:

- Gevinstrealisering
- Større fagmiljø for å løse samfunnsoppgaver
- Større fagmiljø for å redusere sårbarhet
- Større fagmiljø for rekruttering
- At sentrale føringer håndteres, -for eksempel samhandlingsreformen

Noen av samarbeidene omfatter flere kommuner også, og noen samarbeid omfatter bare Gausdal og Lillehammer kommuner, eller Gausdal og Øyer kommuner.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	0	0	0	0
Konsekvensjustert ramme	0	0	0	0
Nye tiltak				
Sum Nye tiltak	0	0	0	0
Ramme 2024-2027	0	0	0	0

Sammendrag budsjett

Budsjett og regnskap på planområde 8 Interkommunale samarbeid skal alltid gå i null. Dette er fordi det er her Gausdal fører budsjett og regnskap for de interkommunale samarbeid der Gausdal er vertskommune. Er utgiftene lavere enn det som er budsjettert, skal dette overskuddet enten avsettes på et bundet driftsfond til bruk senere år, eller overskuddet utbetales til deltakerkommunene.

Økonomiplan for 2024-2027

De senere år har kommunen på dette planområdet lagt inn en oversikt som viser de ulike samarbeidene som kommunen er deltaker i, og hva som er kommunens andel av budsjettet for disse. Nedenfor er en tabell som viser det enkelte samarbeid og kommunens budsjetterte andel for 2023 og 2024.

Navn på samarbeidet og organisering	Vertskommune	Omfatter	Plan-omr.	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Interkommunale samarbeid § 28 i kommuneloven:					
Fellesenhet Økonomi	Lillehammer	Regnskap, lønn, fakturering, skanning.	1	2 891	3 110
Fellesenhet skatt/innfordring	Øyer	Skatt, arbeidsgiverkontroll og innfordring.	1	402	262
Lillehammer regionen Vekst	Lillehammer	Næringsrådgivning	2	954	1 004
Felles Landbrukskontor i Lillehammer-regionen	Gausdal	Saksbehandling og rådgivning innen skog- og landbruk	2	3 323	3 584
DIG3 samarbeid	Lillehammer	Drift av felles IT-løsning innen skole.	3	215	224
GIS-samarbeid	Lillehammer	Samarbeid innen geografiske informasjonssystem	7	710	741
Barnevernsamarbeid Øyer og Gausdal	Gausdal	Samarbeid om barneverntjenester.	9	6 518	7 372
Felles barnevernsvakt	Ringsaker	Lovpålagt vaktberedskap for barneverntjenesten	9	362	431
NAV Lillehammer - Gausdal	Lillehammer	NAV- drift av tjenesten. Utgifter til økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsprogram kommer i tillegg.	10	5 053	5 718
Regional Frisklivssentral	Gausdal	Veiledning fysisk aktivitet, ernæring, livsstil	11	566	630
Legevakt	Lillehammer	Interkommunal legevakt	11	3 779	4 100
Miljørettet helsevern	Ringebu	Miljørettet helsevern	11	136	187
Gerica	Øyer	Felles elektronisk pasientjournal	11, 12	478	343

Økonomiplan for 2024-2027

Fellesutgifter, helseregion	Lillehammer/ Øyer	Sykehjemslege og sekretær for styret i Helseregion Sør-Gudbrandsdal	11, 12	544	551
FACT-team, psykisk helse/rus	Lillehammer		11	250	290
Fagteam psykisk helse og rus	Lillehammer		11	143	167
Intermediærplasser	Lillehammer	Intermediærplasser på Lillehammer Helsehus	12	1 658	1 726
KAD-plasser	Lillehammer	To KAD-plasser på Lillehammer Helsehus	12	426	445
Kjøp av tjenester:					
Innkjøp	Lillehammer	Innkjøpstjenester	1	431	446
Borgerlige vigsler	Lillehammer	Administrasjon og vigselslokale, oppstart 2018	1	10	11
Personvernombud	Lillehammer	Lovpålagt funksjon, oppstart 2018	1	226	236
Regionrådskoordinator	Nå Lillehammer, før Oppland fylkeskommune	Sekretærfunksjon for regionrådet i Lillehammer-regionen	2	143	150
Rensing av avløpsvann	Lillehammer	Kjøp av renseanleggstjenester for avløpsvann og septik	6	9 458	14 401
Alarmsentral	Hamar kommune	Drift av 110-sentralen	6	602	640
Reisevaksinering	Lillehammer		11	47	49
Interkommunalt samarbeid § 27 i kommuneloven:					
IKA Opplandene	Oppland fylkeskommune	Arkivsamarbeid	1		
Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet	Oppland fylkeskommune	Sekretariat for kontrollutvalg	1	218	277
INNOFF		Innkjøpssamarbeid	1		

Økonomiplan for 2024-2027

Lillehammer Regionen Brannvesen	Lillehammer	Brann- og feiervesen	6	7 945	8 359
Partnerskapsavtale:					
Interkommunalt politisk råd i Lillehammer-regionen		Utviklingsarbeid i regionen	2	333	333
Interkommunale selskap (IKS):					
Innlandet revisjon IKS		Revisjonstjenester	1	1 116	1 189
GLØR IKS		Renovasjonstjenester	6	14 398	15 520
NOK.Gjøvik IKS		Hjelpe tilbud til utsatte for seksuelle overgrep og for pårørende.	9		48
Gudbrandsdalen Krisesenter IKS		Krisesenter	9	473	493
Sum utgifter interkommunale samarbeid				63 809	73 036

Barn og familie

Om planområdet

Planområdet består av pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjons- og skolehelsetjeneste, familieteam, svangerskapsomsorg, barnefysioterapi og barneverntjeneste.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	30 211	30 211	30 211	30 211
Sum Tekniske justeringer	4 137	4 137	4 137	4 137
Vedtatt forrige periode				
Statsbudsjettet - Barnevernreformen, økonomiske konsekvenser	431	431	431	431
Sum Vedtak forrige periode	431	431	431	431
Sum Budsjettendring i år	486	486	486	486
Konsekvensjustert budsjett	5 054	5 054	5 054	5 054
Konsekvensjustert ramme	35 265	35 265	35 265	35 265
Nye tiltak				
Statsbudsjettet, ny opplæringslov	48	114	114	114
Statsbudsjettet, styrking helsestasjons- og skolehelsetjenesten	51	51	51	51
Andre tiltak	910	910	910	910
Sum Nye tiltak	1 009	1 075	1 075	1 075
Innsparingstiltak				
Redusert utgift barneverntjenesten	-200	-200	-200	-200
Saldering - planområde 9 Barn og familie	0	-553	-1 009	-986
Sum Innsparingstiltak	-200	-753	-1 209	-1 186
Nye tiltak og realendringer budsjett	809	322	-134	-111
Budsjettendringer				
Andre tiltak	41	41	41	41
Sum Budsjettendringer	41	41	41	41
Budsjettendringer	41	41	41	41
Konsekvensjustert ramme	36 115	35 628	35 172	35 195
Ramme 2024-2027	36 115	35 628	35 172	35 195

Sammendrag budsjett

Driftsramma er økt med 5,9 mill. kr fra 2023 til 2024. 0,9 mill. kr gjelder styrking av PPT og 4,1 mill. kr gjelder økte utgifter til barneverntjenesten. Øvrig utgiftsøkning gjelder i hovedsak lønns- og prisvekst med 0,7 mill. kr.

I kommunedirektørens saldering av budsjettet for 2024 er det lagt inn følgende tiltak:

- Reduserte utgifter til tiltak innen barneverntjenesten med 0,2 mill. kr

Fra 2025 er det lagt inn en forventning om innsparing på 0,6 mill. kr, med helårseffekt fra 2026 med 2,3 mill. kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Oppvekstsektoren har en felles hovedmålsetning om å ha glade, trygge, robuste barn og unge med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer. Den generelle helsetilstanden til barn og unge i Gausdal er god, det er høy trivsel i barnehager og skoler og de fleste ungdommer gir uttrykk for at de er fornøyde med livet sitt og at de mestrer utfordringer de møter i hverdagen (jfr Ung Dataundersøkelsen, 2021). Samtidig er noen barn og unge av ulike årsaker mer sårbare og utsatte, og trenger bistand og hjelp fra kommunale tjenester. Kommunen har derfor et stort og sammensatt ansvar overfor barn og unge, ved at det både skal sikres godt forebyggende arbeid og tjenester med høy kvalitet og effekt for de barna og familiene som har behov.

FOREBYGGENDE PLAN I 2022 vedtok kommunestyret en forebyggende plan som sier noe om hvilket ansvar de ulike tjeneste for barn og unge har for det forebyggende arbeidet, og som har oversikt over eksisterende tiltak. I tillegg peker planen på behov for utvikling og samordning på systemnivå. Denne planen gir retning for utviklingsarbeidet i tjenestene i oppvekstsektoren.

SAMHANDLING MELLOM TJENESTENE: Det er til enhver tid barn og unge som har behov for et sammensatt tjenestetilbud fra kommunen, og kommunen har en lovpålagt plikt til samarbeid og samordning. Dette ansvaret ble forsterket gjennom endringer i velferdslovgivningen i 2022. Lovendringene slår fast at de kommunale velferdstjenestene har en plikt til å samarbeide både på *systemnivå* og på *individnivå*, både for å sikre at de respektive tjenestene kan ivareta egne oppgaver, men også bidra til at andre tjenesteytere kan ivareta sine. Vi har etablerte arenaer for tverrfaglig samarbeid, men tilbakemeldinger fra tjenestene tilsier at det er stor variasjon i hvordan disse arenaene fungerer.

FORELDRE OG FORESATTE: Alt helsefremmende og forebyggende arbeid rettet mot barn og unge må starte med de foresatte, og å styrke og støtte opp om foreldrenes ressurser og muligheter til å utøve foreldrerollen blir derfor sentralt for tjenestene i planområdet. Kontakten tjenestene har med foreldre og foresatte viser imidlertid en økende usikkerhet og opplevelse av press knyttet til foreldrerollen sammenlignet med tidligere. Betydningen av foreldreveiledning fremheves også i Helsedirektoratets nye veileder til kommunens arbeid med forebygging, oppfølging og behandling av barn og unges psykiske helse (Sammen om barn og unges psykiske helse, 2023).

ØKT ETTERSPORSEL ETTER TJENESTER: Alle tjenestene i planområdet opplever en økende etterspørsel, og noen av tjenestene har ventelister. I enkelte tilfeller går ventetiden ut over det som anbefales i sentrale føringer. For PPT har den økte pågangen av henvisninger gjort at de ikke får utført kompetanse- og organisasjonsutvikling på systemnivå som de plikter ihht Opplæringsloven, og tjenesten er derfor styrket med en stilling i 2023. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten ble også styrket i forbindelse med budsjett 2023, men opplever likevel at det er krevende da det er en økt etterspørsel på alle områder. Gjennom barnevernreformen som trådte i kraft i 2022 har kommunene fått mer ansvar innenfor barnevernområdet, med nye omfattende oppgaver og et økt finansieringsansvar for barneverntiltak. Barn og unges psykiske helse får også mye oppmerksomhet i dagens samfunn, og i opptrappingsplanen for psykisk helse (2023-2033) pekes det på behovet for å etablere en egen psykisk helsetjeneste for barn og unge, med et tydelig familieperspektiv.

MULIGHETER: Både skolehelsetjenesten og PPT fikk tilført ressurser i 2023 som vil bidra til å redusere utfordringene tjenestene står i. I tillegg deltar PPT i kompetanseløftet sammen med barnehager og skoler i Gausdal gjennom en satsning i Lillehammer-regionen, en satsning som kan bidra til økt kvalitet og en reduksjon av antall henviste barn og unge. Det jobbes også med å nå flere barn og unge gjennom ulike gruppetilbud, særlig i skolehelsetjenesten, og interessen for tilbudene er stor.

Ung Styrke og styrkebasert tilnærming skal være en overbygging i tjenesteutvikling innenfor helsefremmende og forebyggende arbeid i oppvekstsektoren, altså i alle tjenester for barn og unge. Dette gir et felles grunnlag og språk, og dermed et godt utgangspunkt i arbeidet med å sikre forståelse og samhandling mellom tjenestene. Dette kan bidra til at de kommunale tjenestene oppleves som mer sammenhengende, med et gjennomgående verdi- og forståelsessett, noe som kan bidra til økt trygghet og tillit i kontakten med de kommunale tjenestene.

Fokusområder 2024

Samhandling

påpekt og formulert i vår forebyggende plan er gode arenaer og strukturer for samhandling mellom tjenestene på ulike nivå er nødvendig i arbeidet med barn og unge, spesielt for de som har eller står i fare for å utvikle vansker på ulike områder. I kommende planperiode vil vi både vurdere dagens strukturer og samtidig se på muligheten for å etablere nye strukturer for effektiv samhandling mellom de ulike tjenestene, både på system- og individnivå.

Foreldreveiledning

Med bakgrunn i utfordringsbildet vil tjenestene i planområdet ha stort fokus på foreldreveiledning/foreldrestøtte som tilbud og tiltak. Trygge foreldre gir tryggere barn og unge. For å imøtekomme etterspørselen i størst mulig grad, vil vi se på en strukturering og systematisering av det eksisterende tilbudet. Videre må vi se på mulighetene for å utvikle nye tilbud, som for eksempel tilbud om forebyggende foreldreveiledning til alle foreldre i kommunen.

Ung styrke

Ung Styrke vil i kommende planperiode fortsatt få stor oppmerksomhet slik at styrkebasert tilnærming blir godt integrert både i drift og i tjenesteutvikling. Det helhetlige perspektivet må ivaretas, der respekt og anerkjennelse er verdiene vi bygger på.

Ny opplæringslov

Det vil gjennom hele 2024 bli jobbet med planlegging og forberedelser for å kunne imøtekomme de endringer som iverksettes med ny opplæringslov høsten 2024.

Hovedmål

- Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Sosiale tjenester og sysselsetting

Om planområdet

Planområdet består av gjeldsrådgivning, bostøtte, saksbehandling av Husbankens låne- og tilskuddsordninger, sosial rådgivning, økonomisk sosialhjelp, tilbud til rusmisbrukere, flyktingtjeneste, sysselsetting, aktivitets og arbeidstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne, oppfølgingstjeneste for ungdom, samt aktivitetssenter i Forset.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	16 101	16 101	16 101	16 101
Sum Tekniske justeringer	2 610	2 610	2 535	1 907
Vedtatt forrige periode				
Ksak 7/22 Stortingets vedtak statsbudsj 2022	154	154	154	154
Andre tiltak	1 330	2 891	778	778
Sum Vedtak forrige periode	1 484	3 045	932	932
Sum Budsjettendring i år	189	189	189	189
Konsekvensjustert budsjett	4 283	5 844	3 656	3 028
Konsekvensjustert ramme	20 385	21 945	19 757	19 129
Politisk vedtak				
Kafelokalene i kommunehuset	2 050	1 700	1 700	1 700
Sum Politisk vedtak	2 050	1 700	1 700	1 700
Innsparingstiltak				
Saldering - Sosiale tjenester og sysselsetting	0	-553	-1 009	-986
Økte inntekter Krysset Gjenbruk	-100	-100	-100	-100
Sum Innsparingstiltak	-100	-653	-1 109	-1 086
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 950	1 047	591	614
Ramme 2024-2027	22 335	22 992	20 348	19 743

Sammendrag budsjett

Driftsramme på planområdet er økt med 6,2 mill. kr fra 2023 til 2024. Lønns- og prisveksten utgjør en økt utgift med 1,1 mill. kr og økte utgifter til bosetting av flyktninger er lagt inn med 1,8 mill. kr. Som følge av større behov blant innbyggerne i Gausdal, er budsjettet knyttet til økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsordningen økt med 1,3 mill. kr.

Det er videre lagt inn 2,05 mill. kr i tråd med saksframlegg knyttet til oppstart av og ny drift /sysselsettingstiltak/møteplasser i kafelokalene i kommunehuset

Som del av kommunedirektørens saldering av budsjettet for 2024 er det lagt inn følgende tiltak:

- Økte inntekter Krysset Gjenbruk med 0,1 mill. kr.

Fra 2025 er det lagt inn en forventning om redusert driftsramme med 0,5 mill. kr, med helårsvirkning i 2026 med 1 mill. kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Det har ikke siden 2017 blitt bosatt flyktninger i Gausdal, annet enn de som er kommet på familiegjenforening, før i 2022. Gausdal kommune mottok anmodning om å bosette 15 flyktninger i 2022 og 30 i 2023. Dette antallet ble bosatt i 2022 og 2023.

Flyktningtjenesten er av den grunn forsterket med 1 årsverk flyktningkonsulent og 0,5 årsverk boveileder. Flyktningtjenesten består i inngangen av 2024 av 2,1 årsverk. Hvis behovet for å bosette fortsetter fremover, vil det i 2024 være behov for å styrke tjenesten ytterligere. Dette for å ivareta både selve bosettingen på en god måte, men også oppfølgingen etterkant. Oppfølgingen gjelder både i boligen, bistand ut ifra hva den enkelte trenger i hverdagen og samarbeid med Lillehammer læringssenter. Gausdal kommune kjøper voksenopplæringstjenester fra Lillehammer kommune.

Flyktningtjenesten samarbeider tett med flere tjenester, både før, under og etter bosetting.

Eiendomsavdelingen er en viktig samarbeidspartner for å finne hensiktsmessig bolig. Gausdal kommune har i 2024 få ledige boliger til å bosette flyktninger. Noe som betyr at det må leies inn boliger på det private markedet i tillegg.

Helsestasjonen, skoler, barnehager og Krysset gjenbruk er andre viktige samarbeidspartnere i forbindelse med bosettinger.

Fokusområder 2024

Innsatsområder

NAV har utarbeidet ny virksomhetsstrategi. Kommunene Lillehammer og Gausdal og vårt felles NAV kontor vil ha følgende innsatsområder økonomiplanperioden:

- Alle får pengene de har krav på
- Vi mobiliserer arbeidskraft i et arbeidsliv i omstilling
- Alle får pengene de har krav på
- Sammen finner vi løsninger for de som trenger det mest

Aktivitetstilbud

Aktivitetstilbud for ulike grupper av tjenestemottakere er et viktig forebyggende og helsefremmende tiltak som blant annet bidrar til sosial tilhørighet, aktivitet, trivsel og mestring. Vi erfarer at både tilbud og etterspørsel etter aktivitetstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne er i endring. Det er viktig å gjennomgå aktivitetstilbudene jevnlig, med mål om å tilpasse aktiviteten og kompetansen til deltakernes ønsker og behov, samt til å skape mest mulig aktivitet med de ressursene tjenestene har til rådighet. Frivilligheten, herunder lag og organisasjoner, har en svært viktig rolle når det gjelder å kunne tilby et bredt spekter av møteplasser og aktivitet.

Bosetting av flyktninger

Slik flyktnings situasjonen ser ut og det gis signaler om fra IMDi, vil det også i 2024 være et stort behov for å bosette flyktninger. Bosetting og oppfølging av bosatte flyktninger ut fra individuelle behov, vil derfor være et fokusområde i 2024. Det vil da samtidig bli behov for å styrke flyktningtjenesten med en flyktningkonsulentstilling (programrådgiver), for å ivareta de nødvendige oppgavene som ligger til denne funksjonen i henhold til Integreringsloven. Midler til denne stillingen vil dekkes av integreringstilskudd som kommunen får utbetalt per bosatte flyktning.

Hovedmål

- Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Aktivitetstilbud, personer med nedsatt funksjonsevne	31.12.2024	-	Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.
Bosetting flyktninger	31.12.2024	Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.	Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Helse

Om planområdet

Planområdet omfatter bofellesskapene Flatland, Bjørkvin, Heggelia og Flatavegen 2, vernepleietjeneste, støttekontakt- og avlastningstjeneste for yngre, kommunale tiltaksplasser, psykisk helse- og rustjeneste, fysioterapitjeneste, ergoterapitjeneste, dagsenter for eldre, aktivitetssenteret i Forset, frisklivsentral (folkehelse), utgifter knyttet til kommunelegetjenesten, legevakt, miljørettet helsevern, teknisk hygiene, smittevern og forebyggende edruskapsarbeid, inklusiv inntekter/utgifter knyttet til skjenkebevillinger.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	77 789	77 789	77 789	77 789
Sum Tekniske justeringer	-1 691	-1 691	-1 691	-1 691
Vedtatt forrige periode				
Medlemskap i NOK.Gjøvik IKS	34	34	34	34
Styrking psykisk helsetjeneste	750	750	750	750
Andre tiltak	-290	-190	-190	-190
Sum Vedtak forrige periode	494	594	594	594
Sum Budsjettendring i år	11 920	11 920	11 920	11 920
Konsekvensjustert budsjett	10 723	10 823	10 823	10 823
Konsekvensjustert ramme	88 512	88 612	88 612	88 612
Politisk vedtak				
Nedlegging Bjørkvin	-3 209	-6 418	-6 418	-6 418
Sum Politisk vedtak	-3 209	-6 418	-6 418	-6 418
Nye tiltak				
Leietransport dagsenter for eldre	120	120	120	120
Statsbudsjett 2024, økt basistilskudd leger	220	220	220	220
Statsbudsjettet, psykisk helse og rus	192	192	192	192
Økt behov psykisk helsetjeneste	880	880	880	880
Sum Nye tiltak	1 412	1 412	1 412	1 412
Innsparingstiltak				
Naturlig avgang, stillingen erstattes ikke.	-305	-305	-305	-305
Saldering - planområde 11 Helse	0	-1 945	-3 916	-3 940
Statsbudsjett 2024, økt basistilskudd leger	-220	-220	-220	-220
Økt behov psykisk helsetjeneste	-400	-400	-400	-400
Sum Innsparingstiltak	-925	-2 870	-4 841	-4 865
Nye tiltak og realendringer budsjett	-2 722	-7 876	-9 847	-9 871
Ramme 2024-2027	85 790	80 736	78 765	78 741

Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsramma på planområdet med 8 mill. kr fra 2023 til 2024. Netto økning i utgifter til ressurskrevende tjenester utgjør 4,7 mill. kr, og psykisk helsetjeneste er styrket med 1,4 mill. kr (0,75 mill. kr ble i 2023 finansiert av overskuddsfond). Lønns- og prisveksten er lagt inn med 5,2 mill. kr og korreksjoner mellom planområdene utgjør -0,5 mill. kr. Stilling erstattes ikke i forbindelse med naturlig avgang, dette utgjør en innsparing på 0,3 mill. kr.

Nedlegging av Bjørkvin er lagt inn med anslått halvårseffekt i 2024. Det utgjør en redusert utgift med 3,8 mill. kr i 2024 og med helårseffekt fra 2025 med 7 mill. kr.

Kommunedirektøren har i forbindelse med salderingen av budsjettet for 2024 lagt inn følgende tiltak:

- Ikke legge inn økning legetjenesten som følge av økning i basistilskudd, reduksjon utgjør 0,2 mill. kr.
- Redusere kompensasjon for styrket bemanning innen psykisk helsetjeneste, utgjør 0,4 mill. kr.

Fra 2025 er det lagt inn forventning om redusert driftsramme med 1,9 mill. kr. Helårseffekt fra 2026 utgjør 3,9 mill. kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

God helse og livskvalitet

De fleste innbyggerne i Gausdal lever gode liv, men vi har også ulikheter i helse og levekår. Å ha god helse, samt kunne mestre hverdagslige aktiviteter og livets opp- og nedturer, har en svært stor verdi, men det er ingen selvfølge. Hver enkelt har i utgangspunktet ansvar for eget liv og egen helse, men i ulike livssituasjoner og livsfaser kan vi få behov for tjenester. Som kommune er vi opptatt av forebyggende og helsefremmende tiltak som bidrar til at våre innbyggere opprettholder god helse og livskvalitet hele livet.

Demografi

Den generelle samfunnsutviklingen utfordrer oss ved at folketallet synker, andelen eldre i befolkningen øker og det blir færre unge og voksne i yrkesaktiv alder. I Gausdal forsterkes disse utfordringene ytterligere ved at unge voksne flytter fra kommunen. De demografiske endringene påvirker behovet for tjenester, og krever tilrettelegging som tidligere ikke var aktuell. Dette gjelder spesielt personer med nedsatt funksjonsevne som bor i bolig med tilrettelagte tjenester. NOU 2023:4, Tid for handling, beskriver det nasjonale utfordringsbildet, samt gir anbefalinger om hvordan kommunene kan jobbe for å sikre bærekraftige tjenester i fremtiden.

Forebygging og folkehelsearbeid

Betydningen av tidlig innsats, forebygging og helsefremmende arbeid er sentralt i arbeidet med å bygge fremtidens bærekraftige tjenester. Videre vil mobilisering av den enkeltes ressurser, både egne og det som finnes i nettverk og omgivelser, bli enda viktigere enn i dag. Dette må skje i nært samspill mellom tjenestemottakere, deres familie og sosiale nettverk, og frivillige organisasjoner. Det vil være nødvendig med langsiktig planlegging fra den enkelte innbyggers side for å kunne mestre egen hverdag og leve gode, aktive og verdige liv hele livet. Styrking av befolkningens helsekompetanse er derfor viktig for kommunene.

Oppgaveoverføring til kommunene

En generell utfordring for alle tjenestene i planområdet er oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenestene til kommunene. Kommunen har med andre ord overtatt ansvar for helsetjenester og behandling som tidligere ble utført på sykehus eller i spesialisthelsetjenesten. Det stiller krav til nytenkning og andre måter å organisere tjenestene på, i tillegg til at det utfordrer kapasitet og kompetanse i tjenesten. Forventningene til samarbeid og samordning er store, og mer tverrfaglig tenkning blir avgjørende for tjenesteytingen i kommunen. I opptrappingsplanen for psykisk helse (2023-2033) pekes det på kommunens ansvar for å utvikle og styrke det kommunale helsetilbudet for målgruppen.

Rekruttering og kompetanse

I likhet med de fleste andre kommuner opplever helsetjenestene i Gausdal utfordringer med å rekruttere og beholde tilstrekkelig helsepersonell, spesielt fastleger, sykepleiere og vernepleiere. Så langt har vi lyktes med rekrutteringen av fastleger, og alle legehjemlene i kommunen er dekket. På

grunn av de demografiske utfordringene vurderes allikevel kapasiteten i legetjenesten å være presset. Også innenfor de andre tjenestene i planområdet er rekruttering av ønsket kompetanse en utfordring.

Muligheter

Innen planområdet finnes flere påbegynte og etablerte tilbud og arbeid som kan utvikles videre, innenfor de rammene man får stilt til rådighet. Frisklivssentralens ressurser innen aktivitet, ernæring og folkehelse kan trolig videreutvikles og benyttes på flere områder og i forhold til flere målgrupper enn tilbudet i dag. Videre er det et arbeid rundt tverrsektorielt samarbeid som gir et mulighetsperspektiv med tanke på oppbygging av fremtidige bærekraftige tjenester. Psykisk helsetjeneste i kommunen inngår i et interkommunalt samarbeid rundt både kurs/gruppetilbud, kompetanseutvikling og -deling og FACT-team, og ser at det er potensial for videreutvikling av det etablerte samarbeidet. Psykisk helsetjeneste i Gausdal er også i en særstilling i forhold til mange andre sammenlignbare kommuner ved at tjenesten har et etablert, døgnbemannet botilbud til målgruppen. Dette gir et godt utgangspunkt for videreutvikling av tjenestetilbudet til de med mest omfattende behov for denne type tjenester.

Brukermedvirkning er et virkemiddel på flere nivå. Blant annet kan det bidra til økt treffsikkerhet når det gjelder utforming og gjennomføring av både generelle og individuelle tjenestetilbud. Gausdal kommune har en etablert struktur for innbygger- og brukermedvirkning i Dialogprosessen. God bruk av de ulike verktøyene som der er beskrevet vil være sentralt i planrådets arbeid med videre utvikling av bærekraftige tjenester.

Fokusområder 2024

Boliger

Behovet for boliger i habilitering som er utformet og bemannet på en annen måte enn det vi har i dag, vil øke i neste planperiode. Det betyr at vi må planlegge og arbeide strukturert med tanke på de framskrivninger vi har, slik at behovene vi vet vil komme ivaretas på best mulig måte. Det er et økt behov for boliger innen målgruppen psykisk helse og rus. Dette gjelder både til den yngre målgruppen og for eldre med psykiske lidelser og rus, som utfordrer tradisjonelle sykehjemsavdelinger. Utfordringene som er nevnt vil også kreve kompetanseheving på området.

Vi må, med bakgrunn i erfaringer vi har gjort oss, lage gode rutiner som ivaretar brukere/pasienters behov for tjenester i alle livsoverganger.

Ressurskrevende tjenester

Gausdal kommune yter særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester til enkeltmottakere. Staten refunderer deler av disse utgiftene. Dette er tjenester som ofte krever både spesialkompetanse og tilrettelagt bo- og tjenestetilbud. Som kommune har vi fokus på å arbeide målrettet og strukturert med de ressurskrevende tjenestene, både på individ- og systemnivå.

Aktivitet og deltakelse

Aktivitetstilbud for ulike grupper av tjenestemottakere er et viktig forebyggende og helsefremmende tiltak som blant annet bidrar til sosial tilhørighet, aktivitet, trivsel og mestring. Gode tilbud innen aktivitet og deltagelse gjør gjerne at etterspørselen etter andre og mer ressurskrevende helsetjenester reduseres. Tjenestene som tilhører planområdet, har ulike tilbud rettet mot ulike grupper. I det forebyggende og helsefremmende arbeidet er Frisklivsentralen en viktig arena. Dagsentrene har en viktig funksjon for aktivisering og rehabilitering av hjemmeboende eldre og for avlastning for deres pårørende. Videreutvikling av eksisterende tilbud samt vurdering av nye tilbud for å nå ut til enda flere innbyggere er et fokusområde i planområdet. Her bør vi også kunne arbeide regionalt på enda flere områder med utvikling av tilbud i 3-1-samarbeidet.

Rekruttering og kompetanse

En forutsetning for å rekruttere og beholde personell er at vi innen helse- og omsorgstjeneste kan tilby trivsel i jobben, gode betingelser og faglig og karrieremessig utvikling. For å løse fremtidens utfordringer innen rekruttering må vi også være villige til å åpne for annen kompetanse enn den som tradisjonelt har vært knyttet til ulike oppgaver og tjenester. Helsepersonellkommisjonen er imidlertid tydelig på at det ikke vil være mulig for kommunene å bemanne seg ut av utfordringsbildet. Det er derfor behov for mer effektiv organisering og samhandling i tjenestene, samt bedre bruk av tilgjengelig kompetanse gjennom god oppgavedeling. Etablering av tverrfaglige team, flere samhandlingsarenaer og fleksible turnusordninger bør vurderes i arbeidet med å utvikle framtidens forsvarlige helsetjenester (NOU 2023: 4, Tid for handling).

Hovedmål

- Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.
- I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
- Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.
- Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
- Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Måltabell

Hovedmål

Delmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Botilbud og boformer	31.12.2024	-	Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.
Nedleggelse Bjørkvin	31.12.2024	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2024	2025	2026	2027		2028	2029	2030	2031	2032	2033	
Investeringsprosjekter					27							
Bil habiliteringstjenesten	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Sum investeringsprosjekter	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500

Bil habiliteringstjenesten

Rehabiliteringstjenesten (planområde 11 Helse) har også en eldre bil som en må påregne utskifting av i økonomiplanperioden.

Omsorg

Om planområdet

Planområdet omfatter kommunens pleie- og omsorgstilbud, og inneholder sykehjemdrift, helsetjenester i hjemmet (hjemmesykepleie), praktisk bistand (hjemmehjelp), omsorgsboliger, bofelleskap, omsorgslønn, brukerstyrt personlig assistanse, trygghetsalarm, tildelingskontor, kjøkkendrift i institusjon og matlevering til hjemmeboende.

Rammeoversikt

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	94 897	94 897	94 897	94 897
Sum Tekniske justeringer	9 299	9 299	9 299	9 299
Vedtatt forrige periode				
Behov for anskaffelse av div. møbler\utstyr ved institusjonene	-70	-90	-110	-110
Behov for anskaffelse av diverse utstyr/inventar Forsettunet	-130	-130	-130	-130
Forsinka omstilling planområde 12 Omsorg	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Omdisp lønnsmidler fra enh 30 til 19	0	0	0	0
Ressurskrevende tjenester utenom tilskuddsordning, planområde 12 Omsorg	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Strømutgifter for å lade el-biler og faste kostnader til drift av ladestasjoner.	35	70	110	110
Økte kostnader til omsorgsstønad	-340	-340	-340	-340
Andre tiltak	221	221	221	221
Sum Vedtatt forrige periode	-6 284	-6 269	-6 249	-6 249
Sum Budsjettendring i år	-1 553	-1 553	-1 553	-1 553
Konsekvensjustert budsjett	1 462	1 477	1 497	1 497
Konsekvensjustert ramme	96 358	96 373	96 393	96 393
Politisk vedtak				
Ksak 59/23 Omgjøring av 18 HDO-plasser til institusjonsplasser	3 114	3 114	3 114	3 114
Sum Politisk vedtak	3 114	3 114	3 114	3 114
Nye tiltak				
Behov for utskifting/kjøp av hjelpemidler	250	0	0	0
Forflytningshjelpemidler	105	0	0	0
Innkjøp av mat, økt budsjett	650	650	650	650
Medisinsk utstyr, datautstyr og TV-er	250	120	120	120
Ressurskrevende tjenester utenom tilskuddsordning, planområde 12 Omsorg	3 000	0	0	0
Sykesenger og nattbord	125	125	125	125
Øke stillingsressurser til ledelse.	398	398	398	398
Økte kostnader til omsorgsstønad	440	440	440	440
Økte utgifter til bilhold i hjemmetjenesten.	180	180	180	180
Andre tiltak	125	125	125	125
Sum Nye tiltak	5 522	2 038	2 038	2 038
Innsparingstiltak				
Behov for utskifting/kjøp av hjelpemidler	-200	0	0	0
Medisinsk utstyr, datautstyr og TV-er	-50	0	0	0
Saldering - planområde 12 Omsorg	0	-2 370	-4 774	-4 803
Sum Innsparingstiltak	-250	-2 370	-4 774	-4 803
Nye tiltak og realendringer budsjett	8 386	2 782	378	348
Budsjettendringer				
Andre tiltak	-35	-35	-35	-35
Sum Budsjettendringer	-35	-35	-35	-35
Budsjettendringer	-35	-35	-35	-35
Konsekvensjustert ramme	104 710	99 120	96 736	96 707

Økonomiplan for 2024-2027

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Ramme 2024-2027	104 710	99 120	96 736	96 707

Sammendrag budsjett

Det er en økning i budsjetttramma fra 2023 til 2024 med 9,8 mill. kr. Dette inkluderer videreføring av 3 mill. kr i ekstra midler til ressurskrevende tjenester utenfor tilskuddsordning samt 3,1 mill. kr netto for å tilbakeføre HDO-plassene til institusjonsplasser. Beløp på 3 mill. kr som ekstra kompensasjon i 2023 knyttet til forsinket omstilling HDO-plasser er trukket ut med 3 mill. kr. Økning i netto utgifter til ressurskrevende tjenester utgjør 1,7 mill. kr.

Lønns- og prisveksten utgjør en økt utgift på 5,9 mill. kr og korreksjoner mellom planområdene utgjør en økt utgift på 0,5 mill. kr.

Kommunedirektøren har i forbindelse med salderingen av driftsbudsjettet for 2024 lagt inn følgende tiltak:

- Redusere innkjøp hjelpemidler med 0,2 mill. kr til 50.000 kr.
- Redusere innkjøp av diverse utstyr med 50.000 kr.

Fra 2025 er det lagt inn en forventning om redusert driftsramme tilsvarende 2,4 mill. kr, helårseffekt fra 2026 utgjør 4,8 mill. kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Demografi

UTFORDRINGER

ØKENDE ANDEL ELDRE: Den generelle samfunnsutviklingen utfordrer oss ved at folketallet synker og ungdom flytter ut av kommunen. Det fører til at andelen eldre i befolkningen øker og at det blir færre unge og voksne i yrkesaktiv alder. Dette utfordrer kapasiteten særlig i den personalintensive omsorgstjenesten.

ALDERSPSYKIATRI OG DEMENS: Mange av våre pasienter sliter med nedstemthet, angst, depresjon og andre psykiske plager. Det indikerer at også mange eldre som *ikke* har tjenester, sliter med de samme plagene. Med høy alder følger også utvikling av demens og kognitiv svikt. Demens er fellesbetegnelsen på flere hjernesykdommer som påvirker atferden og evnen til å huske, tenke og utføre dagligdagse aktiviteter. Det kan være vanskelig å skille mellom depresjon og demens, men det er viktig å gjøre det fordi tilstandene behandles forskjellig og pasientene skal møtes på forskjellig måte i det daglige. Depresjoner kan være underdiagnostisert fordi man har lett for å anta at personen har en begynnende demenslidelse.

Med høyere levealder øker forekomsten av demens. Nasjonalt senter for aldring og helse anslår at Gausdal har omtrent 150 personer med varierende grad av demens. Om 30 år vil antallet doubles til over 300. Dette vil utfordre både kapasitet og kompetanse i helse- og omsorgstjenesten.

Over 80 % av de som har langtidsplass i sykehjem har en demenssykdom. Over 40 % av personer over 70 år som får hjemmetjenester, har demens. Etter innleggelse i sykehjem lever personer med demens normalt mellom 2 og 2,5 år (FHI). Pasientgruppen med en blanding av demens og psykiske lidelser utgjør storparten av langtidspatientene i begge sykehjemmene.

KRONISKE SYKDOMMER: Med alderen øker også forekomsten av kroniske sykdommer. Disse gir et økt behov helse- og omsorgstjenester. Mange blir såkalte «svingdørspasienter» som betyr at de har hyppige (men som regel korte) innleggelser i sykehus. Ofte endres medisineringen, noe som krever ekstra årvåkenhet og skaper ekstraarbeid for både fastlegen og hjemmetjenesten.

MULIGHETER

AKTIVITET OG TILPASNING AV BOLIG: Det blir en oppgave å formidle til innbyggerne at de må forberede egen alderdom ved å holde seg aktive, ta vare på det sosiale nettverket og tilpasse boligen.

DAGSENTER: Tjenesten har gode dagsentra som både avlaster pårørende og bidrar til at pasienten holder seg aktiv både fysisk og mentalt. Det er mulig å utvide kapasiteten på dagsenterplasser. I første omgang vil vi starte med å utvide dagsenter for eldre på Follebutunet. Det er nå åpent fire dager i uka og det kan utvides til fem. Ved å forlenge den daglige åpningstiden kan brukerne gis mulighet til flere måltider mens de er på dagsenteret.

Økning av kapasiteten på dagsentrene vil medføre økte kostnader, hovedsakelig i form av personalressurser. Dette må settes opp mot gevinstene for brukerne og det man sparer ved at pasientene holder seg lenger aktive, mestrer hverdagen, klarer seg uten mer omfattende tjenester og kan fortsette å bo hjemme.

KORTTIDSAVDELING: Når HDO-avdelingen er omgjort til langtids sykehjemsavdeling vil det øke muligheten for i større grad å opprettholde en korttidsavdeling (korttidsplasser) både på Follebutunet og Forsettunet. Korttidsplasser kan brukes både til opptrening av pasienter og avlastning for pårørende.

Tjenesten vil i 2024 utrede «12-dagerspost», 12-dagers korttidsavdeling i andre etasje på Follebutunet. En 12-dagers avdeling vil stenge annenhver helg. Stengt avdeling fra fredag ettermiddag til mandag morgen sparer tjenesten for utgifter til mange vakter. Utredningen vil også se på konsekvensene av ordningen både for de andre sykehjemsavdelingene og hjemmetjenesten. Medarbeidere og tillitsvalgte er informert om at de vil bli engasjert i dette arbeidet.

Hos oss vil dette være en innovasjon og hensikten er å bli mer bevisst på å arbeide effektivt med opptrening av pasienter slik at de raskest mulig skal mestre hverdagsoppgavene og klare seg hjemme, med eller uten hjelp av hjemmetjenester. Ved kun å ha korttidspasienter i avdelingen, vil fokuset på opptrening bli sterkere enn det er i en blandet avdeling med både langtids- og korttidspasienter. Dette vil komme pasientene til gode.

HDO-PLASSER: Erfaring fra driften av HDO-avdelingen i 3. et. på Follebutunet viser at det i gjennomsnitt er behov for omkring fem til åtte HDO-plasser. Den fysiske lokasjonen som best egner seg til HDO-rom er 4. etasje på Follebutunet. De seks leilighetene der vil enkelt kunne bygges ut med velferdsteknologi, digitalt tilsyn, og betjenes av personalet i sykehjemsavdelingen i 3. etasje. Utbyggingen skjer når beboerne i 4. et. etter hvert får behov for økt tilsyn og pleie.

HELSETEKNOLOGI: Helseteknologi i form av digital hjemmeoppfølging (DHO) utvikler seg raskt og er i bruk av mange sykehus og kommuner. Det er snakk om at pasienten kan kontrollere sykdommen (fysiologiske funksjoner) selv og sende data gjennom digital kommunikasjon med fastlegen eller sykehuset.

ELDRE SOM RESSURS: Eldre er generelt friskere og sprekere enn de var i tilsvarende alder for en generasjon siden. Vi lever lenger, så det blir flere eldre og aldringen av befolkningen endrer samfunnet. For mange vil pensjonisttilværelsen være nesten en tredjedel av livet. For å skape en bærekraftig

velferdsutvikling må eldre bruke sine ressurser, delta i samfunnet, leve aktive liv og bevare sin selvstendighet så lenge som mulig.

Kompetanse og arbeidskraft

UTFORDRINGER

REKRUTTERE OG BEHOLDE: Den norske modellen med et relativt desentralisert helsevesen, med godt utbygde hjemmetjenester og mange sykehjemsplasser, fører til at kommunene har kompetanse til å håndtere mange sykdommer i befolkningen. Men med større andel eldre vil også mengden aldersrelaterte sykdommer og funksjonsnedsettelse øke, mens økonomi, kompetanse og kapasitet i fremtiden vil være begrenset.

HELTID OG ARBEIDSPLANER: Helse og omsorg er en personalintensiv sektor. Ettersom vi vil få redusert tilgang på personell som følge av at andelen yrkesaktive går ned, blir det enda viktigere å bruke kompetansen riktig. Det blir nødvendig å mobilisere og utvikle den kompetansen vi har. Det blir også viktig å stimulere til og tilrettelegge for at flere medarbeidere i helse- og omsorgstjenestene kan arbeide heltid eller i høyere stillingsstørrelser. Heltidskultur er viktig for å sikre kvalitet, bedre arbeidsmiljø og tilstrekkelig kompetanse i tjenestene. Bærekraftperspektivet øker også behovet for alternative og mindre personalintensive løsninger.

ØKT KOMPETANSE- OG KAPASITETSKRAV: Sykehusene effektiviserer, sparer penger og bygger ned sengekapasiteten. Både på grunn av nye behandlingsmetoder og kapasitetsproblemer sendes pasientene tidligere og tidligere hjem. En større og større del av behandlingen og rehabiliteringen (etter kirurgisk eller medisinsk behandling) gjøres i kommunen – enten i sykehjem eller i pasientens eget hjem. Dette gir en oppgaveforskyvning fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenesten og øker behovet for høyere kompetanse i kommunen. For kommunene kommer dette i tillegg til den nevnte demografiske utviklingen med flere eldre og flere med kroniske sykdommer.

NÆRVÆRET: De siste årene har nærværet i tjenesten gått noe ned – sykefraværet, hovedsakelig langtidsfraværet, har økt. På landsbasis vet vi at helse- og omsorgstjenesten har noe høyere sykefravær enn andre sektorer. Samtidig er det også slik at fraværet synes bedre i pleieyrker enn i andre yrker hvor deler av fraværet kan erstattes med fleksible arbeidstidsordninger.

Det er ikke alt man kan gjøre noe med, for folk får sykdommer og skader uavhengig av hvor de jobber, men i Gausdal har tjenesten gjennom mange år hatt relativt lavt fravær. Derfor er vi opptatt av å vurdere om fraværet er arbeidsrelatert eller ikke.

MULIGHETER

LÆRLINGER: For å rekruttere personell med kompetanse på videregående nivå må vi ta imot flere lærlinger. Etter læretiden må de tilbys så høy stillingsbrøk at det er attraktivt å jobbe i kommunen. Vi må samarbeide tverrfaglig om å skape et fagmiljø for lærlinger.

SAMARBEID: Samarbeid, både internt i tjenesten og mellom tjenester, gir bedre utnyttelse av ressursene, er positivt for arbeidsmiljøet og kan gi mulighet for økte stillingsbrøker. Dette vil gi kommunen et godt rennommé som i neste omgang virker positivt på rekrutteringen.

INTERESSANTE FAGSTILLINGER: Når sykehusene skriver ut pasienter tidligere for videre behandling i kommunen, gir det økte faglige utfordringer. Mange finner det interessant og utviklende. Det kan bidra til å rekruttere flinke fagfolk til kommunen. Det er også bra for pasientene å komme til hjemkommunen,

de blir gjerne fortere friske i eget hjem enn i sykehus/sykehjem, og samfunnsøkonomisk lønner det seg å ha pasienten i kommunen.

ORGANISERING OG OPPGAVEDELING: Både *Opptrappingsplan for heltid og god bemanning i omsorgstjenesten* (HOD, 2022) og NOU 2023:4 *Tid for handling* (helsepersonellkommisjonen) slår fast at det er tid for både nytenkning og ny organisering i helse- og omsorgstjenesten. Helsepersonell er en begrenset ressurs, noe som også kommer fram gjennom rekrutteringsutfordringene. Vi vil slite med å få tak i flere sykepleiere og helsefagarbeidere. Derfor må vi fordele oppgavene på en annen måte og rekruttere «nedenfra» (jfr. helsepersonellkommisjonens bemanningspyramide).

Helse- og omsorgstjenestene er arbeidsintensive arbeidsplasser. Hvilket personell som gjør hva, er avhengig av hvilke oppgaver det dreier seg om og at kvalitet og pasientsikkerhet ivaretas i oppgaveutførelsen. Hvordan oppgaver fordeles påvirker hvilken kompetanse og hvilke personellgrupper som etterspørres. Dermed gir den faktiske oppgavedelingen konsekvenser for ressursbruken i helse- og omsorgstjenestene og for framskrivninger av behovet for ulike personellgrupper.

Vi må sørge for å bruke rett kompetanse til rett oppgave. Alle oppgavene som det ikke trengs helsefaglig kompetanse til, må utføres av andre. Det betyr at systemretta oppgaver, som å ordne på kjøkken, rydde på plass lagerbeholdning, ta oppgavene på skyllerommet, osv. må utføres av andre enn helsepersonell. Ufaglært personell må læres opp til å ta disse oppgavene. Dette kaller helsepersonellkommisjonen å fylle opp kompetansepyramiden nedenfra. Dette betinger også at helsepersonell klarer å gi slipp på en del oppgaver.

KALENDERPLAN: Tjenesten er i ferd med å innføre kalenderplan (årsturnus). Rammeavtalen for kalenderplanen åpner for en høy grad av fleksibilitet og gir medarbeiderne mulighet til å jobbe mer i noen perioder mot å få lengre fri i andre. Med kalenderplan er det enklere å fordele kompetansen bedre enn med dagens rullerende turnus, samtidig som den øker muligheten for å gi ansatte høyere stillingsbrøker.

NÆRVÆRET: Tjenesten er krevende og kan slite på medarbeiderne både fysisk og mentalt. Lederne har fokus på å finne ut om fraværet er arbeidsrelatert eller ikke, ved å følge opp hver enkelt medarbeider i samarbeid med fastlegen, NAV, vernetjenesten og med individuelle samtaler. En rød tråd i dette arbeidet er å jobbe styrkebasert.

Lederne skal ha fokus på å bygge kultur for et styrkebasert arbeidsmiljø. Det kan gjøres ved å studere og reflektere over situasjoner der vi lykkes, og bruke denne kunnskapen for å skape enda bedre tjenester og arbeidsmiljø.

TEKNOLOGI: Bærekraftsperspektivet øker også behovet for alternative og mindre personalintensive løsninger, eksempelvis gjennom økt bruk av velferdsteknologi. Moderne teknologi, som eksempelvis digitalt tilsyn, effektiviserer tjenesten, gir økt pasientsikkerhet og frigjør tid til omsorg og pasientretta arbeid.

Økonomi og prioriteringer

UTFORDRINGER

ØKENDE ANTALL ELDERE: Innbyggerne i Gausdal lever generelt sett gode liv, men vi har også ulikheter når det gjelder helse og levekår. Å ha god helse har stor verdi, men er ingen selvfølge. Etter hvert som befolkningen blir eldre vil antallet innbyggere med kroniske sykdommer og kognitiv svikt/demenssykdom øke. Økt behov for personell øker kostnadene i tjenesten.

TRANGERE ØKONOMI OG FÆRRE ANSATTE: Den økonomiske situasjonen i de fleste kommunene er slik at man ikke har råd til å øke bemanningen i takt med behovsøkningen. Det må føre til strammere prioriteringer slik at terskelen for å få tjenester heves. En kan etter hvert oppleve at det blir knapphet på goder i samfunnet.

MULIGHETER

LEON-PRINSIPPET: Det blir viktig for tjenesten å bruke alle trinnene i omsorgstrappen på en mest mulig effektiv måte. LEON-prinsippet (Lavest Effektive Omsorgs-Nivå) betyr at helse- og omsorgstjenester skal ytes på det nivået som gir den beste tjenesten med lavest mulig ressursinnsats. Det blir derfor viktig å bygge ut de nederste trinnene i «trappa» ved eksempelvis å øke tilbudet innen velferdsteknologi.

PRIORITERE: Når det blir økt behov for å prioritere gir LEON-prinsippet en form for prioritering. Samtidig legger prioriteringsmeldingen (*Stortingsmelding 38 (2021) Nytte, ressurs og alvorlighet*) relativt klare føringer for hvilke tjenester som bør prioriteres. I tillegg til **alvorlighet** legger meldingens vekt på kriteriene: **Nytte** – *et tiltaks prioritet øker i tråd med den forventede nytten av tiltaket, og: Ressurs – *et tiltaks prioritet øker desto mindre ressurser det legger beslag på*. Nyttens av tiltak måles som antall gode leveår.*

TEKNOLOGI: I hjemmetjenesten har vi som prinsipp å vurdere bruk av teknologi før vi setter inn personell, der dette er hensiktsmessig og dekker det aktuelle behovet til søkeren. Velferdsteknologi er i mange tilfeller både bedre/tryggere og mer ressursbesparende enn å bruke personell på oppgaven.

Klima og beredskap

UTFORDRINGER

Det er et mål at kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Planområde 12 kan på sikt bidra til dette gjennom reduksjon av utslipp fra egen bilpark.

VEGENE: I perioder med «ekstremvær» med mye regn og stengte veger, kan det være vanskelig å nå ut til pasienter i deler av kommunen. I disse tilfellene (som vil oppstå hyppigere i framtiden) bør det være mulig å skaffe terrenggående kjøretøy for å nå fram til pasientene.

TELEFONI: Det har hendt at mobilnettet har falt ut i deler av kommunen. Det skjer gjerne i forbindelse med ekstremvær og stengte veger.

MULIGHETER

BILER: Utskifting av diesebilene er i gang. Hjemmetjenesten har to elektriske biler. Bilene som står for tur vil skiftes ut med el-biler eller hybridbiler, så langt det er praktisk fornuftig og prismessig akseptabelt.

VEGENE: Vi må se på samarbeid med interne og/eller eksterne enheter som har kjøretøy som tar seg fram i mer uveisomt terreng slik at man kan komme forbi rasområder og steder der vegen er borte.

TELEFONER: Det er to telefonnett (Telenor og Telia). Når nettet som vi bruker faller ut, har vi en telefon i reserve som går på det andre mobilnettet. Slik kan hjemmetjenesten ha en minimums-kommunikasjon med Helsevakten (som kan ha fått inn alarmer selv om nettet er ned i deler av kommunen). Satellitt-telefon kan være en løsning, selv om man heller ikke med den når fram til de stedene hvor mobilnettet er nede.

Fokusområder 2024

Forebygging

ELDRE SOM RESSURS: Vi lever lenger, så det blir flere eldre og aldringen av befolkningen endrer samfunnet. For mange vil pensjonisttilværelsen være nesten en tredjedel av livet. For å skape en bærekraftig velferdsutvikling må eldre bruke sine ressurser, delta i samfunnet, leve aktive liv og bevare sin selvstendighet så lenge som mulig.

AKTIVITET OG MESTRING: Aktivitet er et stikkord for at eldre skal få flere gode leveår der de beholder god helse og livskvalitet og mestrer eget liv. Kommunen har aktivitetstilbud både på dagsentrene i Follebu og Forset, i regi av Frivilligsentralen og på Frisklivssentralen. Eldrereformen, *St.mld. 15 (2018), Leve hele livet*, vektlegger at innbyggerne har ansvar for å planlegge sin egen alderdom. Den beskriver mange tiltak for at eldre skal kunne mestre livet lenger og ha en trygg, aktiv og verdig alderdom. Selv om hver og en har ansvar for egen helse, har alle etter en vurdering/kartlegging rett på nødvendige helsetjenester.

En effektive måte å bidra til at eldre holder seg i aktivitet er å tilby dagsenterplasser. Vi har to dagsentra: for eldre i Follebu og for personer med demens i Forset. Slik status er i dag er det mest behov for å bygge ut kapasiteten ved dagsenteret for eldre ved Follebutunet.

12-DAGERS KORTTIDSAVDELING: Tjenesten vil utrede etablering av en 12-dagers korttidsavdeling på Follebutunet (se beskrivelsen over). Hensikten med avdelingen er å kunne arbeide mer effektivt med opptrening av pasienter slik at de raskest mulig skal mestre hverdagsoppgavene og klare seg hjemme, med eller uten hjelp av hjemmetjenester. Dette vil både øke rehabiliteringsfokus og kompetansen til de som arbeider i avdelingen. Dette vil komme pasientene til gode.

PLANLEGGJE EGEN ALDERDOM: *St.mld. 24 (2023) Fellesskap og meistring – Bu trygt heime*, vektlegger: a) tilpassede botilbud b) i et aktivt fellesskap c) i et levende lokalsamfunn. I tillegg understrekes behovet for: d) lederkompetanse i helse- og omsorgstjenesten og e) kompetente og myndiggjorte medarbeidere som kan gi trygghet og gode tjenester til pasienter og pårørende.

I 2030 vil det være flere eldre enn barn i Norge. I Gausdal øker antall innbyggere over 80 år med 40 % den neste 10 årene. Den demografiske utviklingen som viser at det også blir færre innbyggere i yrkesaktiv alder, er bakgrunnen for at hovedbudskapet i stortingsmeldingen er: «**Bu trygt heime**». Det er ikke bærekraftig å fortsette å yte de kommunale tjenestene slik vi gjør i dag. Styresmaktene har gjennom mange år understreket behovet for at innbyggerne tar ansvar for egen alderdom. Det er viktig at man på et *tidlig nok* tidspunkt vurderer om det er mulig å bo i den boligen man har, om man skulle få nedsatt orienteringsevne og nedsatt fysisk funksjonsevne.

Forebyggende hjemmebesøk er et tilbud om å bidra med kartlegging og faglige råd på et tidlig tidspunkt. Et forebyggende hjemmebesøk handler om den enkeltes ressurser og strategier for å mestre hverdagen, og om å forebygge skader og ulykker for å kunne leve et selvstendig liv og fortsette å bo hjemme, også om man har redusert funksjonsnivå. Blant annet gis det råd om hvordan boligen kan tilpasses, samt trygghets- og velferdsteknologi som den enkelte kan skaffe selv. Tilbudet skal bidra til refleksjon og økt kunnskap, samt inspirere til å ta ansvar for egen helse.

Regjeringen har lansert «Program for et aldersvennlig Norge i 2030». Selv om ikke alt er like konkret, er det føringer der som stemmer godt overens med saker vi arbeider med i Gausdal. Et eksempel er boligtilpasning og planlegging. I Gausdal arbeider vi allerede med å planlegge for et aldersvennlig lokalsamfunn. Regjeringen vil bidra til å bygge kompetanse i helse- og omsorgstjenestene og særlig bidra til at «hjemmetjenesten i større grad jobber helsefremmende og forebyggende». I Gausdal har vi de

siste årene satset på å bygge opp hjemmetjenesten for nettopp å arbeide forebyggende, fordi det både er billigere for kommunen og bedre for innbyggerne at sykdom og plager forebygges framfor at de må repareres. Dette arbeidet vil ha fokus også i kommende år.

NETTVERK: I fremtiden vil nettverket til den enkelte bli enda viktigere enn i dag. Man må ta i bruk de ressursene pasientene selv har og de som finnes i deres omgivelser. Dette må skje i nært samspill med pasientene selv, deres familie og sosiale nettverk, frivillige, lokale organisasjoner og virksomheter.

Velferdsteknologi - digitale hjelpemidler

Flere eldre med mer komplekse helseutfordringer, og samtidig redusert tilgang på helse- og omsorgspersonell, utfordrer kapasiteten i tjenesten. Knappheten på kompetent personell gjør at rutineoppgaver og enkle tilsyn *må* utføres på en mer rasjonell måte enn i dag for å frigjøre tid til de oppgavene som krever tilstedeværelse av helsepersonell. Særlig gjelder dette i hjemmetjenesten hvor mye tid går med til transport.

Teknologi kan løse rutineoppgaver i tjenesten, gi bedre tid til omsorgsoppgaver og samtidig øke sikkerheten for pasientene og tryggheten for pårørende. En oppsummering fra KS og Helsedirektoratets gevinstrealiseringsrapport viser at digitale velferdsteknologiske løsninger bidrar til: a) økt trygghet, sikkerhet og mindre bekymring for sine nærmeste, b) mestring av dagliglivets oppgaver, c) mobilitet og fysisk aktivitet, d) frihet, verdighet, selvstendighet og fleksibilitet i hverdagen, e) økt mulighet for å delta i sosiale og kulturelle aktiviteter, og for ansatte: f) jevnere arbeidsmengde og redusert stress, g) bedre samhandling og roligere arbeidsmiljø, samt h) færre avvik og økt pasientsikkerhet.

MÅL OG STRATEGI FOR DIGITALISERING OG BRUK AV VELFERDSTEKNOLOGI I HELSE OG MESTRING

Det er vanskelig for hver enkelt kommune å ha en egen strategi for velferdsteknologi, fordi vi er avhengige av å samarbeide med nettverk av kommuner for å gjennomføre anbudsrunder, valg, innkjøp, implementering og drifting av teknologien. Vi er også avhengig av hvilke tilbud som faktisk finnes på markedet. Gjennom Nasjonalt velferdsteknologiprogram har Helsedirektoratet og KS et overordna samfunns mål med fem underliggende mål som gjelder for alle kommunene i landet:

- Velferdsteknologi og digital hjemmeoppfølging bidrar til god helse og mestring i befolkningen og bærekraftig samfunnsutvikling.
- 1. Pasienter og brukere opplever økt trygghet og bedre helse
- 2. Pasienter og brukere opplever økt mestring og bedre evne til å ivareta egen helse
- 3. Pasienter og brukere er mer tilfreds med oppfølgingen fra helse- og omsorgstjenestene
- 4. Det er økt kvalitet i helse- og omsorgstjenestene på tvers av tjenestenivåer
- 5. Spart tid og unngåtte kostnader i helse- og omsorgstjenestene gir samfunnsøkonomiske gevinster og økt omsorgskapasitet

Under disse overordna målene vil vi arbeide for at tjenesten, gjennom planlegging, tjenestetildeling, bruk og kontinuerlig evaluering av digitale løsninger:

- tilpasser løsningen til den enkelte brukers behov
- møter brukeren med respekt og sørger for at han/hun medvirker i valg av løsninger
- styrker den enkeltes mulighet til å klare seg selv i hverdagen, mestre egen livssituasjon og oppleve økt livskvalitet
- oppnår høy pasientsikkerhet og trygghet for brukerne og deres pårørende
- reduserer brukerens behov for personbaserte tjenester
- effektiviserer og øker kvaliteten på tjenestene

- har digitale løsninger som en integrert del av kommunens tjenestetilbud og et naturlig førstevalg i omsorgstrappen
- bidrar til tjenesteinnovasjon, organisasjonsutvikling, effektivisering og forbedring av arbeidsprosesser.

Tjenesten samarbeider med andre kommuner om anskaffelser, utprøvinger og responstjenester.

Arbeidstidsordninger

Det stilles høye kompetanse- og faglighetskrav til de kommunale tjenestene. Effektivisering i spesialisthelsetjenesten har gitt kommunen økt ansvar for mer komplekse oppgaver. For å imøtekomme krav og forventninger må vi sørge for at personell med rett kompetanse utfører de riktige oppgavene til rett tid. For en mindre kommune som Gausdal er det viktig å benytte all kompetanse best mulig, uavhengig av arbeidssted og organisering.

Mange medarbeidere i helse- og omsorgstjenestene arbeider deltid. For noen er det et bevisst valg ut fra livssituasjonen og flere godt voksne arbeidstakere ønsker å redusere arbeidsbelastningen ved å gå ned i stillingsbrøk, mens yngre medarbeidere har behov for større stillingsstørrelser for å ha en lønn det går an å leve av.

Heltid og heltidskultur – det at mange arbeidstakere går i høye stillingsbrøker – har betydning for:

- a) kapasiteten på tjenesten, b) kontinuiteten i arbeidet, c) å sikre tilstrekkelig kompetanse til enhver tid, d) å øke kvaliteten på tjenestene og e) for et trygt og godt arbeidsmiljø.

Å bygge en slik kultur innebærer å tenke nytt rundt hvordan tjenestene og arbeidstiden organiseres, samt etablering av nye arbeidstidsordninger (arbeidsplaner/turnuser). Kommunen har deltatt i KS-nettverket *Rusta for framtida, innovativ bemanningsledelse*, som var med å legge et grunnlag for innføring av nye arbeidstidsordninger.

KALENDERPLAN (ÅRSTURNUS): Mange kommuner og helseforetak har gått bort fra korte, rullerende turnusperioder (eks. 6 eller 12 uker) og har innført lengre sammenhengende perioder, som oftest over 52 uker, som har flere fordeler. I en *kalenderplan* er den enkeltes arbeidstid, ferie, fritid, eventuelle permisjoner, m.m. tilsvarende stillingsstørrelsen, lagt inn for ett år frem i tid. Dette gir god ressurs- og økonomiplanlegging og forutsigbarhet og trygghet for brukere og ansatte. En kalenderplan kan gjøre det enklere å planlegge langsiktig, innfri ansattes arbeids- og fritidsønsker og det gir bedre fordeling av ubekvem arbeidstid. Målene med en kalenderplan er at: a) flere skal jobbe 100 % stilling, b) flere skal få økt sin stillingsbrøk og c) alle får en mer helsefremmende arbeidstidsordning.

Kalenderplan forutsetter en grundig analyse av behovet for bemanning og kompetanse over døgnet, uken og gjennom hele året. Ved å overføre tidligere vikar-, innleie- og overtidsbudsjett til faste, større stillinger, oppnår man at flere får høyere stillingsbrøker og dermed redusert uønsket deltid. Små stillingsandeler slås sammen til større stillinger og/eller deltidsansatte tilbys utvidelse av sin stilling. Dette gir mer fast personale, økt kontinuitet og økt kvalitet på tjenestene.

Hovedmål

- Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.
- I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Økonomiplan for 2024-2027

- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.
- Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.
Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.	
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Oppdrag

"-" benyttes der det ikke er registrert data

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
Arbeidstidsordninger	31.12.2024	-	Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.
Bilparken	31.12.2024	At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.	Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
Kompetanse og arbeidskraft	31.12.2024	-	Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.
Mestring og forebygging: Innarbeide hverdagsrehabilitering	31.12.2024	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Økonomiplan for 2024-2027

Oppdrag	Frist	Delmål	Mål
		hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	
Mestring og forebygging: Kapasitet dagsenter Follebutunet	31.12.2024	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
Velferdsteknologi – Nye velferdsteknologiske løsninger	31.12.2024	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
Velferdsteknologi – Pilot digitalt tilsyn	31.12.2024	Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.	I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden 2024-33
	2024	2025	2026	2027		2028	2029	2030	2031	2032	2033	
Investeringsprosjekter					2024-27							
Bekkenspylere	140	0	0	0	140	0	0	0	0	0	0	140
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	850	1 050	0	0	1 900	0	1 350	1 350	1 050	0	0	5 650
Sum investeringsprosjekter	990	1 050	0	0	2 040	0	1 350	1 350	1 050	0	0	5 790

Bekkenspylere

Det er behov for å skifte ut en bekkenspyler ved Forsetunet. Det er derfor lagt inn en mindre investeringsutgift til dette i 2024.

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Det er planlagt utskifting av biler til hjemmetjenesten i 2024 og 2025. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje. De fleste av bilene må ha firehjulsdrift. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler eventuelt hybrid-biler, så langt det lar seg gjøre.

Generelle utgifter og inntekter

Om planområdet

Planområdet omfatter inntekter fra skatt og rammetilskudd samt andre generelle statstilskudd. Her føres også rente- og avdragsutgifter, samt renteinntekter fra likviditet og avkastning fra

Økonomiplan for 2024-2027

kraftsektoren. Generell bruk og avsetning til fond, driftsfinansiering av investeringer og bruk av tidligere års regnskapsmessige overskudd/inndekking av underskudd hører også hjemme på planområdet. Premieavvik pensjon og budsjettreserver som ikke er fordelt ut på de øvrige planområdene plasseres også her.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Vedtatt budsjett	-55 164	-55 164	-55 164	-55 164
Sum Tekniske justeringer	-1 716	-1 659	-3 002	-2 158
Vedtatt forrige periode				
Overføring fra drift, bil landbruk	-145	-145	-145	-145
Andre tiltak	784	661	3 033	3 033
Sum Vedtak forrige periode	639	516	2 888	2 888
Sum Budsjettendring i år	-836	-873	-873	-873
Sum Lønns- og prisvekst	10 914	10 914	10 914	10 914
Konsekvensjustert budsjett	9 001	8 898	9 928	10 771
Konsekvensjustert ramme	-46 163	-46 266	-45 236	-44 393
Nye tiltak				
Avsetning til lønnsoppgjør 2024	12 500	12 500	12 500	12 500
Sum Nye tiltak	12 500	12 500	12 500	12 500
Innsparingstiltak				
Saldering - planområde 13 Generelle utgifter og inntekter	0	-414	-883	-929
Saldering - øke eiendomsskatt næringseiendom mm med 1 promille i 2025 og ytterligere 1 promille i 2026	-770	-1 540	-1 540	-1 540
Sum Innsparingstiltak	-770	-1 954	-2 423	-2 469
Nye tiltak og realendringer budsjett	11 730	10 546	10 077	10 031
Budsjettendringer				
Andre tiltak	-1 854	-1 854	-1 854	-1 854
Sum Budsjettendringer	-1 854	-1 854	-1 854	-1 854
Budsjettendringer	-1 854	-1 854	-1 854	-1 854
Konsekvensjustert ramme	-36 287	-37 574	-37 013	-36 216
Ramme 2024-2027	-36 287	-37 574	-37 013	-36 216

Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen fra 2023 til 2024 med 18,9 mill. kr. Korreksjon av avskrivninger har sin motpost på dette planområdet, og endringen utgjør en økt utgift på 15,7 mill. kr. Motposten er i hovedsak på planområde 7 Bygg/eiendom/areal.

Planområdet inneholder avsatte budsjettposter til lønnsoppgjør, pensjon, egenandel lærlinger og formannskapetets tilleggsbevilgningspost. Det vises til obligatorisk note til Bevilgningsoversikter drift for nærmere informasjon om dette. Økte utgifter til pensjon fra 2023 til 2024 utgjør 6 mill. kr og økt avsetning til lønnsoppgjør er 2 mill. kr.

Som del av kommunedirektørens saldering av budsjettet for 2024 er det lagt inn følgende tiltak:

- Økt eiendomsskatt næringseiendom med 1 promille (opp til 6 promille), utgjør 770.000 kr i økt inntekt.
- Økt utbytte fra kraftsektoren i 2024 med 7 mill. kr.
- Økt renteinntekt i 2024 med 0,5 mill. kr.
- Ikke foreta avsetning til flyktningfond med 4,9 mill. kr.

Økonomiplan for 2024-2027

Fra 2025 lagt inn en forventet utgiftsreduksjon med 0,4 mill. kr, helårseffekt fra 2026 med 0,9 mill. kr. I tillegg er det foreslått å øke eiendomsskatten for næringseiendom med ytterligere 1 promille. Økt inntekt vil de ytterligere utgjøre 770.000 kr.

Kommunal planstrategi

Navn på plan	Status	Kommentar
Gausdal kommune		
Kommuneplanen - Samfunnsdelen 2021-2032	Vedtatt 25.02.2021	Lovpålagt, jfr. plan- og bygningsloven (pbl)
- Arealdelen 2021-2032	Vedtatt 25.03.2021-	Lovpålagt (pbl) Planarbeid knyttet til boligutvikling skal prioriteres.
Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan	Årlig rullering	Lovpålagt, jfr. kommuneloven og pbl. Innbefatter årsbudsjett og planstrategi
Kommunal planstrategi	Planbehovet vurderes og vedtas årlig	Lovpålagt. Vedtas i forbindelse med handlings- og økonomiplan
Kunnskapsgrunnlag folkehelse	Nytt kunnskapsgrunnlag vedtas høsten 2023	Lovpålagt.
Kommunedelplan for Skei	Planprogram for revisjon vedtatt 17.06.2021	Forventet vedtak i 2024.
Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) Tiltaksoversikt i Gausdal ble utarbeidet i 2022.	Vedtatt 22.06.2023	Lovpålagt. Utarbeidet sammen med Lillehammer og Øyer kommuner. Rulleres hvert 4. år, og ved behov.
Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse	Vedtatt 16.12.2021	Handlingsplan rulleres årlig
Hovedplan for vann og avløp 2021-2030	Vedtatt 17.06.2021	
Beitebruksplan	Vedtatt i 2016	Rullering pågår, skal behandles før beitesesongen 2024
Løypeplan	Vedtatt i 2015	Oppstart rulleringsarbeidet i 2023 for ferdigstillelse 2024
Kommunale retningslinjer for forvaltning av hjortevilt	Vedtatt 2018. Gjelder ut 2022	Rulleringsarbeidet pågår. Ferdigstillelse 2024.
Trafikksikkerhetsplan	Vedtatt 23.02.2023	
Rehabiliteringsplan for kommunale bygg	Vedtatt 2014	Handlingsplan rulleres årlig.
Beredskapsplan, med tilhørende vedlegg og planer	Årlig oppdatering	Lovpålagt. Detaljer oppdateres oftere når behov

Økonomiplan for 2024-2027

Naturmangfoldsplan	Vedtatt 22.06.2023	Temaplan
Frivilligstrategi for Gausdal kommune 2023-2027	Vedtatt 28.09.2023	Handlingspunktene evalueres årlig. Ved behov settes nye/videreføres handlingspunktene.
Plan for kommunens arbeid for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer.	Vedtatt i kommunestyret 15.12.2022	Lovpålagt plan, jfr. barnevernloven. Handlingsdelen er faglig
Alkoholpolitisk handlingsplan med bevilgningsreglement	Dagen plan går ut i 2024.	Lovpålagt plan som utarbeides hvert 4. år.
Eierskapsmelding	Eierskapsmelding 2021-2024	Lovpålagt. Skal rulleres, med oppstart 2023, i samarbeid mellom Gausdal, Øyer og Lillehammer
Interkommunale planer		
Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025	Vedtatt 30.09.2021	
Felles landbruksplan for de 12 kommunene i Gudbrandsdalen	Oppstart høsten 2023. Forventet vedtak januar 2025	Forankret i 12 kommunestyre via handlingsplan for «Gudbrandsdalen 2030 – Bærekraftig utvikling i Gudbrandsdalen». I Gausdal kommunestyre 27.04.2023.
Strategisk næringsplan for Lillehammer-regionen 2021-2031	Vedtatt 25.03.2021	
Digitaliseringsstrategi 2021-2025 for Lillehammer-regionen	Vedtatt 17.06.2021	
Ny plan? Strategisk plan for Lillehammer-regionen		Vurderes i 2024?

Om kommunal planstrategi:

Kravet til å utarbeide kommunal planstrategi er regulert i plan- og bygningsloven, og den skal vedtas i løpet av første året nytt kommunestyre sitter. Det er et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver i kommunen. Kommunale planstrategi er også en arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. I Gausdal kommune har vi tatt kommunal planstrategi aktivt i bruk, og setter den i sammenheng med plan- og styringssystemet ellers. Planbehovet blir derfor vurdert årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett.

Ovenfor framgår status og oversikt over planbehovet slik det vurderes nå. Reguleringsplaner og andre planer knyttet til fysiske areal går ikke fram av oversikten.

I Gausdal vil vi i hovedsak utarbeide de lovpålagte planene, og planer som vedtas utarbeidet sammen med andre kommuner, primært kommunene i Lillehammer-regionen. Mål og strategier og tiltak for tjenesteutvikling og samfunnsutvikling innarbeides derfor i kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Dette effektiviserer planarbeidet, og reduserer omfanget av de administrative oppgavene.

Kommuneplanens samfunnsdel.

I løpet av det første året nytt kommunestyret sitter skal kommunestyret i forbindelse med planstrategien ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel skal rulleres.

Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for kommunens helhetlige planlegging. Samfunnsdelen har to hovedinnretninger:

- Kommunesamfunnet som helhet
- Kommunen som organisasjon

Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel skal kommunen vektlegge viktige utfordringer knyttet til samfunnsutvikling, og synliggjøre de strategiske valg kommunen tar.

Samfunnsdelen som et godt verktøy for strategisk overordnet styring forsterkes ved å knytte samfunnsdelens handlingsdel til økonomiplan og årsbudsjett. Det har vi lang tradisjon med å gjøre i Gausdal kommune, lenge før det ble lovpålagt. Med det muliggjøres en sterkere strategisk styring og prioritering av oppgaver. Status og resultatvurderinger kommer i regnskap og årsmelding og i økonomi- og aktivitetsrapport i tertial 1 og 2.

Dagens samfunnsdel ble vedtatt i kommunestyret 25.02.2021. Kommunen har fortsatt mange planer og prosesser i gang som følger opp kommuneplanens samfunnsdel. Handlings – og økonomiplanen med årsbudsjett er sentral her. Satsingsområder, oppdrag, og finansiering forankres her.

Vi har i 2023 jobbet mye med utfordringsbildet og kunnskapsgrunnlag. Dette er viktig for god planlegging og godt utviklingsarbeid. De mest sentrale er:

- Karabinrapporten «Gausdal kommune 2042» – kobling av demografi og inntekts- system. Kommunestyret har fulgt opp denne ved vedtak om videre arbeid; med balanse, innovasjon og mobilisering. Jfr. sak i kommunestyret 03.11.2022.
- Aldersvennlig lokalsamfunn (mestring, forebyggende arbeid og boligutvikling). Sak i kommunestyret 28.09.2023.
- Videreutvikling av helse- og omsorgstjenester. Sak i kommunestyret 31.08.2023.
- Formålsbygg-utredning (dagens bruk av kommunale bygg og vurdering av framtidig behov/muligheter)
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, vedtatt i kommunestyret 22.06.2023
- Grunnlagsdokumenter for tjenester: barnehage, skole, tekniske tjenester, helse- og omsorg, habilitering og familie- og helsetjenester. Publiseres i forbindelse med handlings- og økonomiplanen 2024-2027.
- Kunnskapsgrunnlag folkehelse, planlagt til kommunestyret 14.12.2023
- Kvalitetsmelding grunnskole, i kommunestyret 02.11.2023
- Tilstandsrapport barnevern, i kommunestyret 02.11.2023
- Evaluering av dagens samfunnsdel, i kommunestyret dialogseminar (kommunestyret, ledere, rådgivere, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud), i møte 31.08.2023

Vurdering:

Kommunedirektørens vurdering er at dagens samfunnsdel vurdert opp mot utfordringsbildet og kunnskapsgrunnlag, fortsatt er aktuell og relevant. Evalueringen i dialogseminaret støtter opp under det. Vi må riktignok jobbe mer med en del tema, men det kan følges opp ved utredninger/ saker/planer /retningslinjer.

Kommunevalget viste at flertallskonstellasjonen fra forrige kommunestyret fortsetter inn i ny periode, og en kan derfor anta at det politiske landskapet ikke er så forandret at det er behov for å implementere ny politikk i samfunnsdelen.

Kommunedirektørens forslag til innstilling vil derfor være at samfunnsdelen ikke rulleres i denne kommunestyreperioden. Så lenge samfunnsdelen er et godt og framtidsrettet styringsdokument, bør vi ikke bruke tid og mye arbeidskraft på rulling nå.

Om kommunestyret likevel ønsker det, ved vedtak i forbindelse med handlings- og økonomiplan 2024-2027 med planstrategi, – så kan planprogrammet for utarbeidelse av ny samfunnsdel raskt komme på plass for behandling i januar/februar 2024. Planprogrammet er en plan for prosessen. Her bør en ha oppmerksomhet på en rask og effektiv planprosess med kommunestyret i førersetet, slik at samfunnsdelen skal bli et reelt lokalpolitisk styringsverktøy. Prosessmålet bør være at ny eller revidert samfunnsplan vedtas i løpet av det første hele året i valgperioden, slik at ny politikk kan prege kommunestyreperioden, samtidig som en trekker opp de lange linjene.

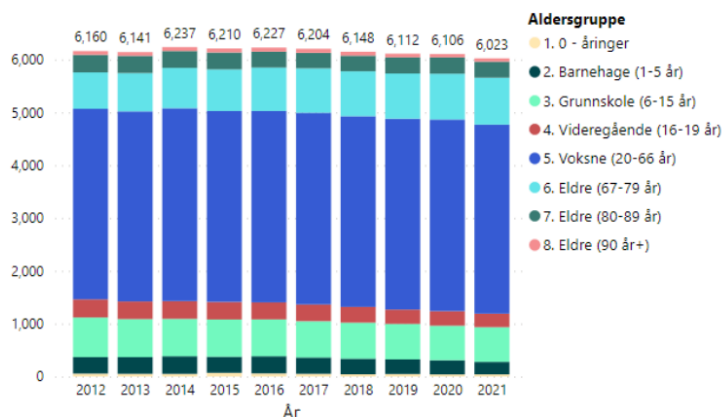
Befolkningsutvikling

Befolkningsutviklingen i Gausdal er i endring, med lavere tilflytting, synkende fødselstall og flere eldre. Det er flest unge kvinner som flytter ut av kommunen. Lavere fødselstall vil påvirke barne- og ungdomskullene i årene som kommer. Samtidig vet vi at store barnekull i etterkrigstida fører til en stor vekst i den eldre delen av befolkningen det nærmeste tiåret. Siden begynnelsen på 70-tallet er det tilflytting og innvandring som har gjort at befolkningen er relativt stabil. Særlig innvandring har bidratt positivt. Etter 2010 har netto innvandring i Gausdal vært lav, og det fører til en raskere befolkningsnedgang enn tidligere.

Historikk

Innbyggerutvikling i Gausdal 2012-2021

Historisk befolkningsutvikling fordelt på aldersgruppe

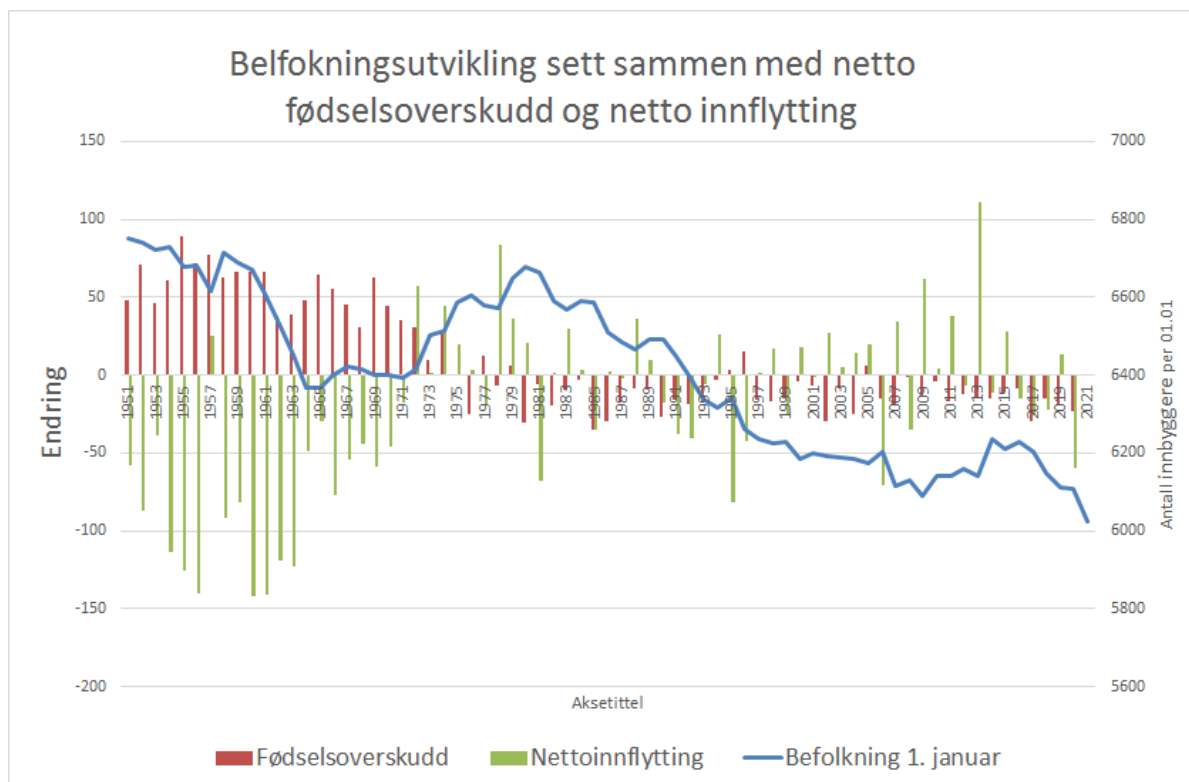

Total reduksjon på -2,2% eller 137 personer

	Endring i antall	prosent	Total Q4-21
Reduksjon	-15	-24%	41
Reduksjon	-76	-25%	236
Reduksjon	-92	-14%	658
Reduksjon	-88	-22%	255
Reduksjon	-28	-0,7%	3 579
Økning	+198	+29%	888
Reduksjon	-28	-10%	304
Reduksjon	-8	-5%	62

Befolkningsutvikling 1951-2021

Diagrammet under viser utviklingen i folketall fra 1951 og fram til i dag. Det totale folketallet vises som en blå linje. Det har hatt en relativt stabil nedgang fra begynnelsen av 1980-tallet. Røde og grønne søyler viser henholdsvis fødselsoverskudd og nettotilflytting. Vi ser at det fra begynnelsen av 1970-tallet har vært vedvarende fødselsunderskudd, og at folketallet i stor grad har blitt opprettholdt av tilflytting og innvandring.

Framskrivning

Gausdal kommune har i likhet med mange andre kommuner forholdt seg til det såkalte MMM-alternativet, som forutsetter middels fruktbarhet, levealder, inn- og utvandring. Vi ser nå at dette alternativet treffer relativt bra på total populasjon, men er mindre treffsikkert innenfor enkelte aldersgrupper. Det er i dag flere eldre over 67 år enn man antok for ti og 20 år siden. Likeledes er det færre innbyggere i aldersgruppen under 15 år. Dette kan tyde på at utvikling i levealder har gått raskere enn tidligere antatt. Det har også reduksjonen i antall fødte barn per kvinne.

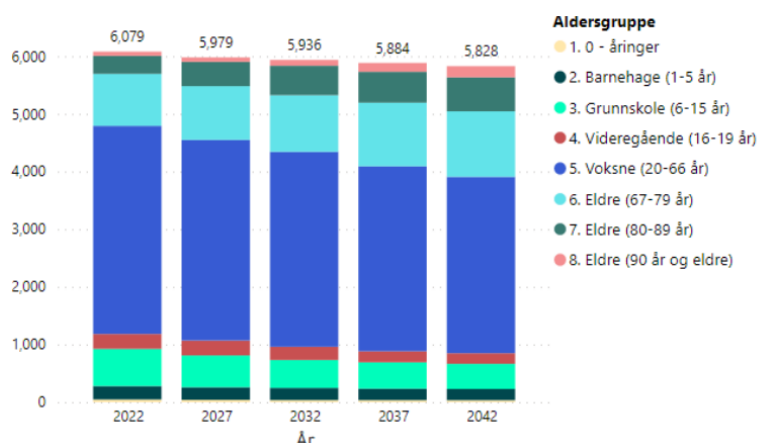
Det kan se ut til at MMM-alternativet er noe optimistisk med tanke på fruktbarhet og pessimistisk når vi ser på aldring. Gausdal kommune vil derfor benytte SSBs LHL-alternativ ved analyser for befolkningsutvikling:

- Lav fruktbarhet
- Høy aldring
- Lav inn- og utvandring

Diagrammet under viser en fremskrivning av befolkningsutviklingen i Gausdal de neste 20 årene i henhold til LHL-alternativet:

Økonomiplan for 2024-2027

Befolkningsutvikling fordelt på aldersgrupper mot 2042 (LHL)

Total reduksjon på -4,1% eller 251 personer

	Endring i antall	prosent
Reduksjon	-13	-27%
Reduksjon	-39	-17%
Reduksjon	-208	-32%
Reduksjon	-74	-29%
Reduksjon	-549	-15%
Økning	+233	+26%
Økning	+277	+89%
Økning	+122	+169%

TALLGRUNNLAG HENTET FRA FRAMSIKT 14.04.2022 1

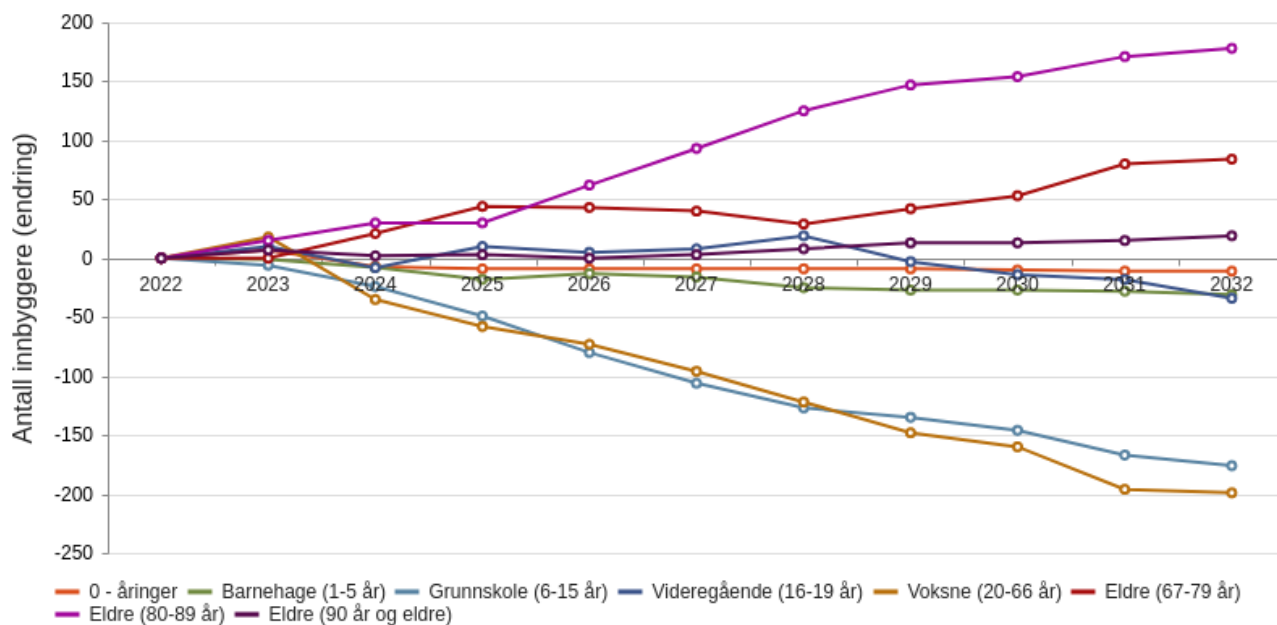
Programmet Gausdal 2042 setter søkelys på hvordan kommunen kan forberede seg på de demografiske endringene, både innen samfunnsutvikling, tjenester og som arbeidsgiver. Balanse (økonomisk), Mobilisering (innbyggerdialog) og Innovasjon er satsningsområdene. Disse videreføres inn i 2024 som et prosjekt, hhv. Bærekraft 24-25 (økonomi), Innovasjonsprosjektet «Nytt og Godt» og en politisk innbyggerdialog som skal planlegges. Se oppdrag under planområde 1 «Administrative fellestjeneste» i dette dokumentet.

Starten på dette arbeidet ble presentert i kommunestyret første gang på dialogseminaret 16.6.2022. Her finner du lenke til [Presentasjon Gausdal 2042](https://www.gausdal.kommune.no/ato/esaoff/document/presentasjon-gausdal-2042.875793.a3c4a33ec6.pdf) (<https://www.gausdal.kommune.no/ato/esaoff/document/presentasjon-gausdal-2042.875793.a3c4a33ec6.pdf>) og til kommunestyrets behandling av sak 74/2022 [Oppfølging Gausdal 2042](https://www.gausdal.kommune.no/ato/esaoff/document/oppfolging-gausdal-2042.903709.3facee3660.pdf) (<https://www.gausdal.kommune.no/ato/esaoff/document/oppfolging-gausdal-2042.903709.3facee3660.pdf>) som ble behandlet i kommunestyret 3.11.22.

Befolkningsutvikling per årsak

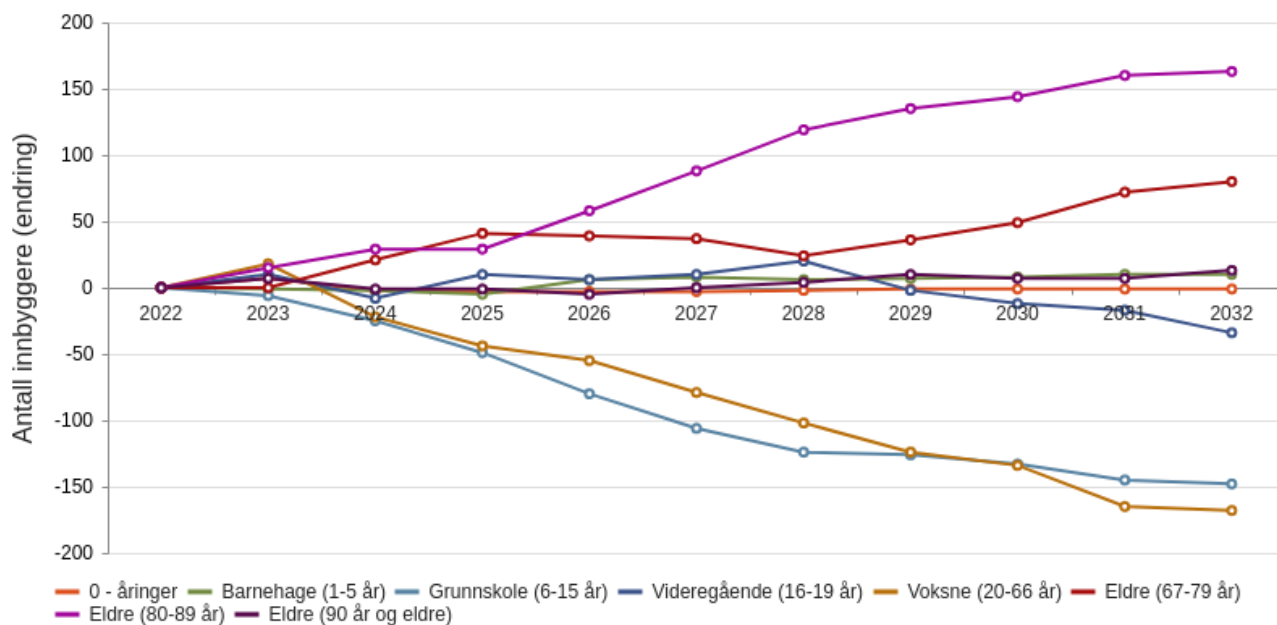
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Folketall ved inngangen av kvartalet	6 141	6 237	6 210	6 227	6 204	6 148	6 112	6 106	6 023	6 079	6 129
Fødte	51	72	58	50	45	48	45	42	49	57	27
Døde	66	87	69	59	75	63	64	65	52	63	33
Fødselsoverskudd	-15	-15	-11	-9	-30	-15	-19	-23	-3	-6	-6
Innvandring	32	28	40	38	24	16	19	14	23	23	15
Utvandring	12	9	7	14	20	20	5	13	11	20	15
Innflytting, innenlands	283	199	262	196	220	255	236	194	272	259	132
Utflytting, innenlands	192	229	267	235	250	273	239	255	226	206	94
Netto innvandring og flytting	111	-11	28	-15	-26	-22	11	-60	58	56	38
Folkevekst	96	-27	17	-23	-56	-36	-6	-83	56	50	32
Folketallet ved utgangen av kvartalet	6 237	6 210	6 227	6 204	6 148	6 112	6 106	6 023	6 079	6 129	6 161

Demografi, sterk aldring

Aldersgrupper	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0 - åring	0	7	-7	-9	-9	-9	-9	-9	-10	-11	-11
Barnehage (1-5 år)	0	-1	-8	-18	-13	-16	-25	-27	-27	-28	-31
Grunnskole (6-15 år)	0	-6	-24	-49	-80	-106	-127	-135	-146	-167	-176
Videregående (16-19 år)	0	10	-8	10	5	8	19	-3	-14	-18	-34
Voksne (20-66 år)	0	18	-35	-58	-73	-96	-122	-148	-160	-196	-199
Eldre (67-79 år)	0	0	21	44	43	40	29	42	53	80	84
Eldre (80-89 år)	0	15	30	30	62	93	125	147	154	171	178
Eldre (90 år og eldre)	0	7	2	3	0	3	8	13	13	15	19
SUM	0	50	-29	-47	-65	-83	-102	-120	-137	-154	-170

Demografi, middels vekst

Aldersgrupper	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
0 - åringar	0	7	-2	-3	-3	-3	-2	-1	-1	-1	-1
Barnehage (1-5 år)	0	-1	-2	-5	6	8	6	7	8	10	10
Grunnskole (6-15 år)	0	-6	-25	-49	-80	-106	-124	-126	-133	-145	-148
Videregående (16-19 år)	0	10	-8	10	6	10	20	-2	-12	-17	-34
Voksne (20-66 år)	0	18	-22	-44	-55	-79	-102	-124	-134	-165	-168
Eldre (67-79 år)	0	0	21	41	39	37	24	36	49	72	80
Eldre (80-89 år)	0	15	29	29	58	88	119	135	144	160	163
Eldre (90 år og eldre)	0	7	-1	-1	-5	0	4	10	7	7	13
SUM	0	50	-10	-22	-34	-45	-55	-65	-72	-79	-85

Investeringer i økonomiplanen

I økonomiplanen for 2024-2027 er det prioritert følgende investeringstiltak:

- Digitalisering
- Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse
- Vann- og avløpsinvesteringer
- Flomsikring Dørja
- Rammebevilgninger bygg/veger/omsorg
- Næringsareal
- Rehabilitering av utleieboliger
- Enkelttiltak for øvrig

I investeringsoversikten framgår det at kommunen har tatt i bruk en 10-årig investeringsplan. Det er fortsatt i en tidlig fase med dette i Gausdal og vi får se på dette som en start. Det vil bli arbeidet mer med dette framover.

Det vil etter hvert også bli gjort en knytning på investeringsprosjekter til hoved- og delmål i kommuneplanens samfunnsdel. Dette er gjort for noen av prosjektene, og framgår på de hovedmål/delmål der det er gjort en slik knytning. Dette vil bidra til å gjøre sammenhengene mellom de overordna mål enda mer tydelig.

Investeringstabell for kommunen samlet

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i plan-perioden	
	2024	2025	2026	2027		2024-27	2028	2029	2030	2031	2032		2033
Investeringsprosjekter													
Administrative fellestjenester													
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	35 000
Dørja - Reguleringsplan / prosjektoppfølgning	1 250	0	0	0	1 250	0	0	0	0	0	0	0	1 250
Flomsikring av Dørja	14 500	35 000	21 000	0	70 500	0	0	0	0	0	0	0	70 500
Sum Administrative fellestjenester	19 250	38 500	24 500	3 500	85 750	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	106 750
Skole													
iPad i skole	459	560	550	550	2 119	550	550	550	550	550	550	550	5 419
Sum Skole	459	560	550	550	2 119	550	550	550	550	550	550	550	5 419
Kultur og fritid													
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	130	0	0	0	130	0	0	0	0	0	0	0	130

Økonomiplan for 2024-2027

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i plan-perioden
Investeringsprosjekter	2024	2025	2026	2027	2024-27	2028	2029	2030	2031	2032	2033	
Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg	1 720	0	0	0	1 720	0	0	0	0	0	0	1 720
Sum Kultur og fritid	1 850	0	0	0	1 850	0	0	0	0	0	0	1 850
Teknisk drift												
Gravemaskin	3 150	0	0	0	3 150	0	0	0	0	0	0	3 150
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	1 100	400	180	100	1 780	0	0	0	0	0	0	1 780
Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan	100	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	100
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	1 700	2 500	2 500	2 500	9 200	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	24 200
Sum Teknisk drift	6 050	2 900	2 680	2 600	14 230	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	29 230
Bygg/eiendom/areal												
Alternative energikilder på større kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	1 000	0	0	0	0	0	5 000
Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelser	12 500	0	0	0	12 500	0	0	0	0	0	0	12 500
Forstudie Segalstad bru og drifts-/brannstasjon	1 000	0	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	1 000
Lekeapparater barnehagene	250	0	0	250	500	0	0	250	0	0	250	1 000
Lekeapparater skolene	0	0	250	0	250	0	250	0	0	250	0	750
Ny garasje ved ambulansestasjonen.	1 000	0	0	0	1 000	0	0	0	0	0	0	1 000
Nye biler til eiendomsforvaltningen	1 000	350	0	0	1 350	500	500	500	500	500	0	3 850
Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg	3 140	4 000	3 000	0	10 140	0	0	0	0	0	0	10 140
Næringsareal Segalstad bru	0	27 300	0	0	27 300	0	0	0	0	0	0	27 300
Rammebevilgning inv Pleie og omsorg	700	700	700	700	2 800	700	700	700	700	700	700	7 000
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	3 000	3 000	3 000	10 000	19 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	79 000
Rammebevilgning utbyggingsområder	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Rehabilitering av administrasjonshus	0	0	6 500	0	6 500	0	0	0	0	0	0	6 500
Rehabilitering av Forset barnehage	0	950	0	0	950	0	0	0	0	0	0	950
Rehabilitering av kommunale utleieboliger	750	750	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.	0	0	0	1 500	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500

Økonomiplan for 2024-2027

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2024	2025	2026	2027		2024-27	2028	2029	2030	2031	2032	
Investeringsprosjekter												
Rehabilitering Follebutunet.	0	5 900	0	0	5 900	0	0	0	0	0	0	5 900
Rehabilitering Forset tunet, innvendig	0	0	5 200	0	5 200	0	0	0	0	0	0	5 200
Rehabilitering Kornhaug barnehage.	1 350	0	0	0	1 350	0	0	0	0	0	0	1 350
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole	0	9 500	0	0	9 500	0	0	0	0	0	0	9 500
Utskifting av bil ved kart/oppmåling	0	400	0	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Sum Bygg/eiendom/areal	26 190	53 850	19 650	13 450	113 140	12 200	11 450	11 450	11 200	11 450	10 950	181 840
Helse												
Bil rehabiliteringstjenesten	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Sum Helse	500	0	0	0	500	0	0	0	0	0	0	500
Omsorg												
Bekkenspylere	140	0	0	0	140	0	0	0	0	0	0	140
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	850	1 050	0	0	1 900	0	1 350	1 350	1 050	0	0	5 650
Sum Omsorg	990	1 050	0	0	2 040	0	1 350	1 350	1 050	0	0	5 790
Generelle utgifter og inntekter												
Egenkapitalinnskudd KLP	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	15 000
Sum Generelle utgifter og inntekter	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	15 000
Sum	56 789	98 360	48 880	21 600	225 629	20 250	20 850	20 850	20 300	19 500	19 000	346 379

Avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i planperioden
	2024	2025	2026	2027		2024-27	2028	2029	2030	2031	2032	
Investeringsprosjekter												
Teknisk drift												
Rammebevilgning vann og avløp	16 300	13 100	28 000	58 100	115 500	46 000	24 100	4 500	17 100	10 500	8 100	225 800
Sum Teknisk drift	16 300	13 100	28 000	58 100	115 500	46 000	24 100	4 500	17 100	10 500	8 100	225 800
Sum	16 300	13 100	28 000	58 100	115 500	46 000	24 100	4 500	17 100	10 500	8 100	225 800

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Administrative fellestjenester

Digitalisering kommunale tjenester

Gausdal kommune skal opprettholde tjenester av god kvalitet i planperioden, og digitalisering er et viktig virkemiddel. Kommunen må følge opp de statlige føringene om å utvikle digitale innbyggertjenester, og det er en stadig økende forventning fra innbyggere og næringsliv om slike tjenester. Til grunn for arbeidet ligger en felles digitaliseringsstrategi for 3:1-kommunene Gausdal, Øyer og Lillehammer, som også har et felles Digitaliseringsstyre.

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, altså hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Eierskapet til prosessene må ligge i tjenestene, som skal løse brukernes behov. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar også inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering. Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige.

IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet og at systemer samhandler godt, samt for å oppfylle bestemmelser i lov om offentlige anskaffelser, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskiftning av systemer. Dette er ofte omfattende prosesser.

Digitaliseringsstyret for 3:1-kommunene har behandlet og iverksatt flere store digitaliseringsprosjekter, som får økonomisk konsekvens i 2024 og årene etter. De største og viktigste er nytt sak-/arkivsystem (implementering i 2024), nye nettsider, nytt fagsystem for barnevern (under implementering) og ny anbudsrunde for elektronisk pasientjournalssystem (EPJ) i kommunenes helse- og omsorgstjenester (i dag Gerica). Det er også laget en offensiv strategi for velferdsteknologi innen helse- og omsorg, som innebærer videre investeringer.

3:1-kommunene er også inne i et stort prosjekt sammen med Ikomm AS, der alle de fagsystem og applikasjoner som 3:1-kommunen i dag har liggende på Ikomm's datasenter i Fakkeldgården løftes «til sky», som det heter. Det betyr at alt skal flyttes til nye servere i et av Microsofts datasentre i Norge. Denne prosessen ble startet i 2023, og skal fullføres før tredje kvartal i 2024.

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning, midlene er lagt inn på planområde 3 Skole.

Den generelle investeringsrammen bør derfor opprettholdes. Om det skulle oppstå behov for større prosjekter og/eller aktiviteter som utfordrer budsjettammen som er avsatt i løpet av året, vil kommunedirektøren fremme dette for kommunestyret.

Flomsikring av Dørja

Kommunestyret vedtok i KST-sak 52/21 å søke NVE om tilskudd til flomsikring av Dørja innenfor en kostnadsramme på 60 mill. kr + mva, herav en egenandel på 12 mill. kr. Flomsikringsarbeidene består i hovedsak av følgende tiltak:

Økonomiplan for 2024-2027

- Etablering av bunnlastsperre (betongdam med høyde på ca. 10 meter tvers over elva for å stoppe sedimenttransport og redusere vannhastigheten før samløp med Jøra).
- Erosjonssikring av Dørja før samløpet med Jøra, og nedenfor der Dørja renner ut i Jøra.

De foreslåtte tiltakene er svært omfattende, -også økonomisk, og gjennomføring forutsetter tilskudd fra NVE. Søknad om tilskudd ble sendt NVE 25.06.21 på basis av mulighetsstudien som var utarbeidet, og kommunen mottok NVEs tilsagn om tilskudd 08.04.22. For å kunne behandle sikringstiltakene etter vannressursloven ønsket NVE en mer detaljert og helhetlig beskrivelse av tiltakene med konsekvensvurderinger og beskrivelse av avbøtende tiltak. Kommunen utarbeidet derfor «Tiltaksplan for flomsikring av Dørja» som ble sendt NVE primo januar 2023. NVE meddelte i brev av 15.05.23 at de vil konsesjonsbehandle tiltaket, da det innebærer vassdragsteknisk kompliserte tiltak i et verna vassdrag. NVE anbefalte samtidig at det benyttes 40% klimapåslag for Dørja og 20% for Jøra (mot tidligere anbefaling på 20% og 0%). Dette medførte behov for nye beregninger og utredninger, samt en tilpasning av materialet til NVEs mal for konsesjonssøknader.

Prosjektet er ut fra forannevnte ytterligere forsinket ut fra opprinnelig framdrift. Dette ble kommunestyret orientert om våren 2023. Justert framdriftsplan er nå som følger:

1. Primo november 2023: Innsending av konsesjonssøknad. Det må påregnes en behandlingstid på minimum 3-4 måneder på denne.
2. Primo mars 2024: Innsending av teknisk plan. Denne kan sendes inn først etter at svar på konsesjonssøknaden (med div. vilkår) foreligger.
3. Mars - april 2024: Innsending av miljøplan. Denne behandles delvis parallelt med teknisk plan.
4. Vår 2024: Utarbeidelse av anbudsdokumenter og gjennomføring av anbudskonkurranse.
5. Sommer/høst 2024: Oppstart av flomsikringsarbeidene (perioden det kan jobbes i vannstrengen (15. juni – 15. september) vil begrense hvor mye realistisk sett kan utføres i 2024).
6. 2025 og 2026: Gjennomføring og ferdigstilling av flomsikringsarbeidene.

Justert investeringsbudsjett er som følger:

2024: 14,5 mill. kr
2025: 35,0 mill. kr
2026: 21,0 mill. kr
2027: 0,0 mill. kr
SUM 70,5 mill. kr.

Som følge av forskyvning i utgifter, vil det bli tilsvarende forskyvning i budsjettet tilskudd fra NVE.

Skole

iPad i skole

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter, og verktøyet gir en utvidet mulighet for tilrettelegging av opplæringen. Videre har bruk av iPad som pedagogisk verktøy vist seg å være helt essensielt for å kunne sikre elevene tilfredsstillende opplæring i forbindelse med koronasituasjonen. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning.

Rammebevilgning inv Pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenstene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode.

Kultur og fritid

Investeringstilskudd kirkelig fellestråd

Det er lagt inn 130.000 kr til utskifting av varmestyringssystem i Østre Gausdal og Follebu kirker. Det vises til søknad fra Gausdal kirkelig fellestråd.

Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg

Lysrør og kompaktlysrør blir forbudt i EU/EØS fra 1. september 2023 fordi de inneholder kvikksølv og har høyt energibruk. Lysarmaturer i de fleste kommunale bygg må derfor skiftes ut. Det er i årene 2024-2026 lagt inn en bevilgning på 11,86 mill. kr til dette.

Teknisk drift

Gravemaskin

Teknisk enhet har behov for å leie inn gravemaskin mer eller mindre hele sommerhalvåret, og også deler av vinterhalvåret. Den benyttes i all hovedsak til vedlikehold og rehabilitering av kommunal infrastruktur som veg, vann- og avløpsnett. Det er vurdert som økonomisk lønnsomt for kommunen å kjøpe en gravemaskin selv, og det vil også kunne styrke beredskapen når akutte hendelser oppstår. Det er ikke lagt opp til en økning av bemanningen, men en ser at kommunens egne mannskaper og lastebiler kan utnyttes på en bedre måte ved at en del ventetid kan unngås. Det er lang leveringstid på denne type maskiner, så det er ikke lagt inn noen besparelse i 2024. Det vil kunne gi effekt både i driftsbudsjett og investeringsbudsjett fra 2025.

Investeringsmidler felles brannsamarbeid

Kommunen finansierer sin andel av innkjøp av materiell (for eksempel brannbiler) i regionalt brannvesen. Det vil si at de tre deltakerkommunene investerer i sine respektive andeler av bilene og finansierer disse innen egne budsjetter. I utgangspunktet avsettes det årlig 350.000 kr til slikt investeringsfond, men enkelte år vil det være behov for noe større beløp. Beløp som er lagt inn er i tråd med innstillingen fra brannsjefen i samarbeidet.

Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan

Med bakgrunn i gjennomført kartlegging av bekker i området rundt Segalstad Bru, der behov for oppgradering av stikkrenner etc. er avdekket, foreslås det satt av 100.000 kr årlig i perioden 2021-2024.

Rammebevilgning utbyggingsområder

Det er en rammebevilgning til utbyggingsområder.

Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg

Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens veger.

Bygg/eiendom/areal

Alternative energikilder på større kommunale bygg

I tråd med mål satt i kommuneplanens samfunnsdel om å bli en grønnere kommune, legges det inn midler til bygging av solcelleanlegg ved større kommunale bygg.

Bekkenspylere

Det er behov for å skifte ut en bekkenspyler ved Forsettunet. Det er derfor lagt inn en mindre investeringsutgift til dette i 2024.

Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse

Habiliteringstjenesten er i gang med et utredningsarbeid om framtidige tjenester til yngre mennesker med funksjonsnedsettelse. I den anledningen ønsker tjenesten å holde muligheten åpen for at eksisterende bygningsmasse kan benyttes til et slikt formål. Det vil i så fall være behov for å gjøre en del tilpasninger av eksisterende bygningsmasse som innebærer heving av den tekniske standarden gjennom bl.a. sprinkling, tilrettelegging for velferdsteknologiske løsninger, samt en generell standardheving på bad, vinduer, personalbase m.v. En del av disse tiltakene vil kunne være støtteberettiget i Husbanken.

Forstudie Segalstad bru og drifts-/brannstasjon

Det legges inn midler til å utrede muligheter og løsninger for utvikling av Segalstad Bru. Driftstasjonen tilfredsstillende ikke dagens krav i henhold til Arbeidsmiljøloven, der blant annet brannstasjonen ikke skiller på ren og uren sone, garderober for han/henne osv. Det må vurderes løsninger der alternativ plassering av en eventuell ny driftstasjon og brannstasjon inngår i utredningen. Kan en også tenke seg en samlokalisering av brannvesen og ambulanse? Tomta der driftstasjonen ligger i dag kan transformeres til forretning og boliger. Arealet rundt kommunehuset bør vurderes, spesielt med tanke på ny bussholdeplass og torgløsning. Andre utredningsbehov ved Segalstad Bru kan også inngå i dette tiltaket.

Lekeapparater barnehagene

Det avsettes jevnlig midler til utskifting av lekeapparater i barnehagene.

Lekeapparater skolene

Det avsettes jevnlig midler til nye lekeapparater ved skolene.

Ny garasje ved ambulansestasjonen.

Sykehuset Innlandet har signalisert at de ønsker å inngå en langsiktig leieavtale for leie av ambulansestasjon under forutsetning av at det bygges en ny garasje. Garasjen er gammel og trang, og er ikke tilpasset dagens kjøretøy.

Nye biler til eiendomsforvaltningen

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler innen eiendomsforvaltning, med nye el-biler.

Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg

Lysrør og kompaktlysrør blir forbudt i EU/EØS fra 1. september 2023 fordi de inneholder kvikksølv og har høyt energibruk. Lysarmaturer i de fleste kommunale bygg må derfor skiftes ut. Det er i årene 2024-2026 lagt inn en bevilgning på 11,86 mill. kr til dette.

Rammebevilgning inv Pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenestene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode.

Rammebevilgning planområde 7 for øvrig

Rammebevilgning planområde 7 knytter seg til tiltak innen rehabilitering av kommunens bygningsmasse. Beløpet har gjennom en del år vært 3 mill. kr/år, men kommunestyret justerte ned dette beløpet forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023. Det

foreslås nå å øke denne til 3 mill. igjen i kommende 4 - årsperiode. Fra 2027 er det lagt inn 10 mill. pr. år for å vise at det vil være et visst investeringsbehov i bygningsmassen fremover, men det er ikke lagt inn konkrete tiltak så langt frem i tid.

Rammebevilgning utbyggingsområder

Dette er en rammebevilgning til utbyggingsområder.

Rehabilitering av administrasjonshus

I 2023 ble det lagt inn midler til nye himlinger i deler av den eldste delen av administrasjonshuset. Samtidig med dette byttes gamle lysarmaturer ut med led-belysning.

I 2026 er det lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg.

Rehabilitering av Forset barnehage

Det er behov for rehabilitering av teknisk anlegg inkl. overgang til led belysning.

Rehabilitering av kommunale utleieboliger

Kommunale utleieboliger har ofte stor slitasje, og det er behov for rehabilitering av flere boliger.

Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.

Det er lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg i den gamle delen av Gausdal Arena.

Rehabilitering Follebutunet.

Det er lagt inn midler til rehabilitering av 20 bad, utskifting av vinduer samt oppgradering av gamle tekniske anlegg.

Rehabilitering Forsettunet, innvendig

Det er behov for oppgradering av gamle tekniske anlegg samt utskifting av gamle vinduer og branndører.

Rehabilitering Kornhaug barnehage.

Det er behov for utskifting av vinduer, ytterdører samt oppgradering av tekniske anlegg.

Det er også meldt fra tjenesten at det ønske om utbedring av uteområdet ved barnehagen.

Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole

Det ble i 2021 etablert dropzone ved Forset barneskole delfinansiert med trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen og Trygg Trafikk. Tiltaket bidro til å bedre trafikksituasjonen ved skolen, men det er fortsatt en lite tilfredsstillende trafikksituasjon rundt barneskolen, barnehagen og kirken. Det er også en dårlig trafikkløsning ved Gausdal ungdomsskole, spesielt med tanke på oppstillingsplass og av-/påstigning for bussene. Hele området bør planlegges helhetlig, og det ble derfor lagt inn midler til prosjektering i budsjettet for 2022. Det legges nå inn midler til gjennomføring av tiltak.

Utskifting av bil ved kart/oppmåling

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler med nye el-biler.

Helse

Bil habiliteringstjenesten

Rehabiliteringstjenesten (planområde 11 Helse) har også en eldre bil som en må påregne utskifting av i økonomiplanperioden.

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Det er planlagt utskifting av biler til hjemmetjenesten i 2024 og 2025. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje. De fleste av bilene må ha firehjulsdraft. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler eventuelt hybrid-biler, så langt det lar seg gjøre.

Omsorg

Bekkenspylere

Det er behov for å skifte ut en bekkenspyler ved Forsettunet. Det er derfor lagt inn en mindre investeringsutgift til dette i 2024.

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Det er planlagt utskifting av biler til hjemmetjenesten i 2024 og 2025. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje. De fleste av bilene må ha firehjulsdraft. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler eventuelt hybrid-biler, så langt det lar seg gjøre.

Generelle utgifter og inntekter

Egenkapitalinnskudd KLP

Kommunen har sin pensjonsordning hos KLP. Ettersom KLP er et gjensidig selskap, er en samtidig også eier av selskapet. KLP har plikt til å ha en viss soliditet/størrelse på egenkapitalen for å kunne garantere for framtidige pensjoner. Derfor må eierne årlig innbetale egenkapitaltilskudd til selskapet. I økonomiplanperioden ligger det årlige egenkapitaltilskuddet på 1,5 mill. kr.

Avgiftsfinansierte investeringer

Teknisk drift

Rammebevilgning vann og avløp

Rammebevilgning vann og avløp omhandler investeringer innen disse selvkostområdene. Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann- og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Investeringene er i tråd med hovedplan for vann og avløp, vedtatt i 2021. Nedenfor er investeringsanslag for investeringer innen vann- og avløpstjenesten i økonomiplanperioden. Det presiseres at beløpene er anslag på kostnader og alle tall er i tusen kr.

Investeringstiltak vannforsyning	2024	2025	2026	2027

Økonomiplan for 2024-2027

Sammenkobling vannledning fra Lillehammer Fedjevegen - Kornhaug m/trykkøker - prosjektering og utbygging			500	11500
Fornyelse av VA-ledninger og kummer	1500	2000	2000	2000
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg		1500		1500
Biler vann				600
Utbyggingsområder Skei	500	500	500	500
Vannledning Segalstad bru - Bø	7000			
Vannkilde Forset/Skei vannverk - prøvepumping/konsesjon/ledningsanlegg (vannkilderapport)	2000	2000	16000	18000
Forset/Skei vannverk utvidelse (vannkilderapport)			4000	20000
Rehabilitering hovedpumpestasjon - Steinshågågn	2000			
SUM	13000	6000	23000	54100

Investerings tiltak avløp 2024-2027	2024	2025	2026	2027
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg		1500		1500
Rehabilitering avløp Follebu			3000	
Fornyelse av VA ledninger og kummer	1500	2000	2000	2000
Bil avløp		600		
Fornyelse ledningsnett Skei	3000	3000		
Follebu høgdebasseng med tilhørende ledningsanlegg				500
Rehabilitering hovedpumpestasjon - Steinshågågn	1500			
SUM	6 700	7 100	5 000	4 000

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Investeringer i varige driftsmidler	71 459	109 960	75 380	78 200
Tilskudd til andres investeringer	130	0	0	0

Økonomiplan for 2024-2027

	Økonomiplan			
	2024	2025	2026	2027
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	73 089	111 460	76 880	79 700
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 892	-9 392	-6 168	-1 222
Tilskudd fra andre	-9 140	-22 100	-13 240	0
Salg av varige driftsmidler	-4 400	-4 840	-5 780	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-54 694	-77 442	-53 515	-80 760
Videreutlån	12 000	23 000	23 000	23 000
Bruk av lån til videreutlån	-12 000	-23 000	-23 000	-23 000
Avdrag på lån til videreutlån	7 129	7 713	8 479	9 245
Mottatte avdrag på videreutlån	-4 992	-5 649	-6 306	-6 963
Overføring fra drift	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	250	-350	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-100	0	0	0
Sum finansiering	-73 089	-111 460	-76 880	-79 700
Sum finansieringsbehov	73 089	111 460	76 880	79 700
Sum finansiering	-73 089	-111 460	-76 880	-79 700
Udekket finansiering	0	0	0	0

Gebyrliste

Tobakksgebyr

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Årlig avgift for hvert omsetningssted for tobakk	kr	1 736,0	1 811,0	75,0	4,3%	

Barnehage

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Barnehage deltid, 2 dager per uke	kr per måned	1 320,0	1 320,0	0,0	0,0%	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Fra 1. august er prisen 880 kr. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage deltid, 3 dager per uke	kr per måned	1 980,0	1 980,0	0,0	0,0%	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Fra 1. august er prisen 1320 kr. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage deltid, 4 dag per uke	kr per måned	2 640,0	2 640,0	0,0	0,0%	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Fra 1. august blir prisen 1760. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage full tid, 5 dager per uke	kr per måned	3 000,0	3 000,0	0,0	0,0%	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Maksprisen settes ned til 2000 kr fra 1. august 2024. Det betales ikke for juli måned.
Kost barnehage	kr per måned	502,0	523,0	21,0	4,2%	Det betales ikke for juli måned. Reduserte plasser betaler redusert kostpris.
Redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier.						Lavinntektsfamilier har rett til 20 timer gratis kjernetid i barnehagen per uke. Søkes om årlig elektronisk via kommunens hjemmesider.
Søskenmoderasjon foreldrebetaling barnehage, uansett antall						Moderasjon på 30% for første søsken, 100% for de neste.

Barnehage deltid, 2 dager per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Barnehage deltid, 3 dager per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Barnehage deltid, 4 dag per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Barnehage full tid, 5 dager per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Skolefritidsordning

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Blir barna hentet etter stengetid 16:30, faktureres pr. påbegynt halvtime	kr	425,0	443,0	18,0	4,2%	
Kost skolefritidsordning, 1 - 3 dager pr. uke	kr per måned	202,0	210,0	8,0	4,0%	
Kost skolefritidsordning, 4 - 5 dager pr. uke	kr per måned	336,0	350,0	14,0	4,2%	
Redusert foreldrebetaling						Lavinntekstfamilier har rett til redusert foreldrebetaling for SFO. Søkes om elektronisk årlig via kommunens hjemmeside.
Skolefritidsordning 1 - 3 dager pr. uke	kr per måned	1 993,0	2 079,0	86,0	4,3%	Barn på 1. og 2. trinn har krav på 12 timer gratis SFO per uke. Dette innebærer at barn i 1. og 2. trinn med deltids plass ikke betaler for plassen.
Skolefritidsordning 4 - 5 dager pr. uke	kr per måned	2 722,0	2 839,0	117,0	4,3%	Barn på 1. og 2. trinn har 12 timer gratis SFO per uke. For barn på 1. og 2 trinn betales det dermed kun for differansen mellom full og redusert plass.
Skolefritidsordning timesats	kr	91,0	94,9	3,9	4,3%	
Søskensmoderasjon skolefritidsordning, uansett antall		50%	50%			

Bibliotek

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Purregebyr, 1. gangs purring	kr	30	30	0	0%	
Purregebyr, 2. gangs purring	kr	50	50	0	0%	
Purregebyr, 3. gangs purring	kr	100	100	0	0%	

Kulturskole

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Dans	kr	1 779,0	1 855,0	76,0	4,3%	
Gruppeundervisning/rockeverksted	kr	2 356,0	2 457,0	101,0	4,3%	
Individuell undervisning	kr	3 277,0	3 417,0	140,0	4,3%	
Søskensmoderasjon individuell undervisning, uansett antall		25%	25%			

Leie av lokaler

Økonomiplan for 2024-2027

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Bruk av kiosken er innbakt i leieprisene. Ved samtidige arrangementer må bruk av kiosk avtales særskilt.						
Husleie for klubbrom betales kun for lukket møtevirksomhet/arrangement.						
Husleie for større arrangementer, slik som fester, messer, utstillinger, kulturarrangementer, m.v. avtales for hvert enkelt tilfelle.						
Lag og foreninger med en ikke-kommersiell aktivitet betaler ikke moms. For andre kommer moms i tillegg til oppsatt pris.						
Skytebanen leies ut til Ø. Gausdal skytterlag. Evt. utleie til andre må avtales med skytterlaget og Gausdal kommune.						

Gausdalahallen, innenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Lån av hel hall hverdager, pr. time, innenbygds	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Lån av hel hall lør/søn, pr. time, innenbygds	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3) Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time hverdager	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3). Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time lørdag/søndag	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	823,0	858,0	35,0	4,3%	

Gausdalahallen, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Leie av hel hall lør/søn, pr. time lør/søn	kr	944,0	985,0	41,0	4,3%	
Leie av hel hall, pr. time hverdager	kr	602,0	628,0	26,0	4,3%	
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time hverdager	kr	276,0	288,0	12,0	4,3%	
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time lør/søn	kr	438,0	457,0	19,0	4,3%	
Leie pr. enhet i salen (2/3) Pr. time hverdager	kr	359,0	374,0	15,0	4,2%	
Leie pr. enhet i salen (2/3). Pr. time lør/søn	kr	567,0	592,0	25,0	4,4%	
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	823,0	858,0	35,0	4,3%	

Gausdal Arena, innenbygds

Økonomiplan for 2024-2027

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Dansesal	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Flerbrukshallen, 1/2 hall, pr. time	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Flerbrukshallen, 1/2 hall, pr. time	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Klubbrom	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1 326,0	1 383,0	57,0	4,3%	
Møterom m/kjøkken, C102	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Spinningrom time	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	kr	201,0	210,0	9,0	4,5%	
Ungdomshus	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	

Gausdal Arena, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Dansesal hverdager pr. time	kr	303,0	316,0	13,0	4,3%	
Dansesal lør/søn pr. time	kr	476,0	496,0	20,0	4,2%	
Flerbrukshallen, hverdager hel hall pr. time	kr	602,0	628,0	26,0	4,3%	
Flerbrukshallen, hverdager 1/2 hall, pr. time	kr	303,0	316,0	13,0	4,3%	
Flerbrukshallen, lør/søn hel hall pr. time	kr	946,0	987,0	41,0	4,3%	
Flerbrukshallen, lør/søn 1/2 hall, pr. time	kr	476,0	497,0	21,0	4,4%	
Klubbrom, hverdager pr. time	kr	303,0	316,0	13,0	4,3%	
Klubbrom, lør/søn pr. time	kr	476,0	497,0	21,0	4,4%	
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1 326,0	1 383,0	57,0	4,3%	
Møterom m/kjøkken, hverdager pr. timeC102	kr	823,0	858,0	35,0	4,3%	
Møterom m/kjøkken, lør/søn pr. timeC102	kr	476,0	497,0	21,0	4,4%	
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	303,0	316,0	13,0	4,3%	
Skumgrop, i tillegg til hall, lør/søn	kr	476,0	497,0	21,0	4,4%	
Spinningrom hverdager, time	kr	303,0	316,0	13,0	4,3%	
Spinningrom lør/søn, time	kr	476,0	497,0	21,0	4,4%	
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	kr	201,0	210,0	9,0	4,5%	
Ungdomshus, hverdager pr. time	kr	602,0	628,0	26,0	4,3%	
Ungdomshus, lør/søn pr. time	kr	946,0	987,0	41,0	4,3%	
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, hverdager pr. time	kr	303,0	316,0	13,0	4,3%	
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, lør/søn pr. time	kr	476,0	497,0	21,0	4,4%	

Linflåa kunstgressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Barn og unge pr. time	kr	550,0	574,0	24,0	4,4%	
Kamp kunstgress, pr. økt	kr	2 344,0	2 447,0	103,0	4,4%	
Senior, pr. time	kr	916,0	955,0	39,0	4,3%	

Økonomiplan for 2024-2027

Linflåa stadion m/gressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Arrangement, friidrettsbane pr. time	kr	829,0	865,0	36,0	4,3%	
Barn og unge friidrettsbane pr. time	kr	186,0	194,0	8,0	4,3%	
Barn og unge gress pr. time	kr	363,0	379,0	16,0	4,4%	
Kamp gress, pr. økt	kr	1 658,0	1 729,0	71,0	4,3%	
Senior, friidrettsbane pr. time	kr	371,0	387,0	16,0	4,3%	
Senior, gress pr. time	kr	748,0	780,0	32,0	4,3%	

Kulturhuset, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Garderobes (betaling pr. gang/døgn)	kr	289,0	301,0	12,0	4,2%	
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	kr	1 157,0	1 207,0	50,0	4,3%	
Offentlig fest	kr	8 099,0	8 447,0	348,0	4,3%	
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	404,0	421,0	17,0	4,2%	
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	231,0	241,0	10,0	4,3%	
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	62,0	64,0	2,0	3,2%	

Kulturhuset, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Garderobes (betaling pr. gang/døgn)	kr	983,0	1 025,0	42,0	4,3%	
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	kr	2 759,0	2 878,0	119,0	4,3%	
Offentlig fest	kr	8 099,0	8 447,0	348,0	4,3%	
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	3 123,0	3 257,0	134,0	4,3%	
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	2 082,0	2 172,0	90,0	4,3%	
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	579,0	604,0	25,0	4,3%	

Kulturhuset, private næringsdrivende og privatpersoner

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Lydutstyr (betaling pr. gang)	kr	2 759,0	2 878,0	119,0	4,3%	
Mindre konserter/arrangement inntil 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang)	kr	2 546,0	2 656,0	110,0	4,3%	
Offentlig fest	kr	8 099,0	8 447,0	348,0	4,3%	
Salgsmesse (private næringsdrivende)	kr	5 091,0	5 310,0	219,0	4,3%	
Større konserter/arrangement over 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang) konsert med lett servering inkl.	kr	4 049,0	4 223,0	174,0	4,3%	

Økonomiplan for 2024-2027

Kommunestyresalen, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	289,0	302,0	13,0	4,5%	
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	231,0	241,0	10,0	4,3%	
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	63,0	65,0	2,0	3,2%	

Kommunestyresalen, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	1 736,0	1 811,0	75,0	4,3%	
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	1 389,0	1 449,0	60,0	4,3%	
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	289,0	301,0	12,0	4,2%	

Kommunestyresalen, private næringsdrivende og privatpersoner

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Inkl. piano og talelyd (pr. gang)	kr	1 967,0	2 052,0	85,0	4,3%	
Salgsmesse eller annet inntektsgivende arrangement	kr	3 818,0	3 982,0	164,0	4,3%	

Skoleanlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Leie av skolelokaler, pr. kveld	kr	332,0	346,0	14,0	4,2%	
Leie av skolelokaler, pr. semester	kr	832,0	868,0	36,0	4,3%	

Landbruk

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Forenklet jordlovsbehandling	kr	1 000	1 000	0	0%	Maksimalsats fastsatt i forskrift fra Landbruksdirektoratet.
Forenklet konsesjonsbehandling	kr	2 000	2 000	0	0%	Maksimalsats fastsatt i forskrift fra Landbruksdirektoratet.
Gebyr for skjønn ved forpakting	kr	5 000,0	5 215,0	215,0	4,3%	
Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2 000	2 000	0	0%	Maksimalsats fastsatt i forskrift fra Landbruksdirektoratet.
Ordinær konsesjonsbehandling	kr	5 000	5 000	0	0%	Maksimalsats i forskrift fastsatt av landbruksdirektoratet.

Utleie- og omsorgsboliger

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
1-roms	kr per måned	4 232,0	4 443,0	211,0	5,0%	
1-roms med strøm	kr per måned	0	5 093	5 093	0%	
2-roms	kr per måned	6 651,0	6 984,0	333,0	5,0%	
2-roms med strøm	kr per måned	0	7 734	7 734	0%	
3-roms	kr per måned	8 467,0	8 890,0	423,0	5,0%	
4-roms	kr per måned	9 675,0	10 159,0	484,0	5,0%	
5-roms	kr per måned	10 280,0	10 794,0	514,0	5,0%	
TILLEGG FELLESAREAL	kr per måned	1 813,0	1 903,0	90,0	5,0%	
TILLEGG GARASJEPLASS	kr per måned	576,0	605,0	29,0	5,0%	
Utleiesatsene er justert opp med 5 % i henhold til KPI for perioden juli 2022 – juni 2023.						

Pleie- og omsorg

Pleie og omsorg

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Behandling hos fysioterapeut for hjemmeboende pasienter (20 min)	kr	143,0	149,0	6,0	4,2%	
Behandling hos fysioterapeut. Tillegg for behandling ut over 20 min. per påbegynte 10. min. (gjelder inntil frikortgrensen)	kr	45,0	47,0	2,0	4,4%	
Dag/nattopphold sykehjem	kr	100,0	105,0	5,0	5,0%	Satsen kan bli endret i 2024. Satsen er fastsatt i §4 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester
Dagsro dagsenter for hjemmeboende (inkluderer opphold, transport, kaffe og middag)	kr	163,0	170,0	7,0	4,3%	Summen er satt sammen slik: opphold med måltider kr 108, transport kr 62.
For å se oppdaterte satser hjemlet i forskrift om betalingssatser for kommunale						https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-16-1349?q=forskrift%20om%20egenandel%20kommunale%20helsetj

Økonomiplan for 2024-2027

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
helsetjenester, nettadressen i merknadsfeltet kopieres inn i en nettleser.						
Hjemmehjelp for brukere med inntekt >5 G	kr	4 367,0	4 555,0	188,0	4,3%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 2G – 3G	kr	928,0	968,0	40,0	4,3%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 3G – 4G	kr	2 183,0	2 277,0	94,0	4,3%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 4G – 5 G	kr	3 275,0	3 416,0	141,0	4,3%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt under 2G*	kr	223,0	220,0	-3,0	-1,3%	*Sats for hjemmehjelp for brukere under 2G følger av forskrift, og kan bli endret i løpet av 2024.
Korttidsopphold sykehjem	kr	185	185	0	0%	Satsen kan bli endret i 2024. Satsen er fastsatt i §4 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester.
Kurdøgnpris	kr	3 639,0	3 608,0	-31,0	-0,9%	Kurdøgnprisen angir hvor mye en kommunal sykehjems plass koster per døgn. Kommunen kan maksimalt kreve dette beløpet i vederlag fra beboere med vedtak om langtids plass.
Langtids plass sykehjem		-	-			Satsen er avhengig av den enkeltes inntekt/utgift. Beregningen er hjemlet i § 3 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester.
Mat. Frokost/kveldsmat, pr. porsjon	kr	31,0	32,0	1,0	3,2%	
Mat. Full kost, bofelleskap m.v., pr. måned	kr	3 509,0	3 660,0	151,0	4,3%	
Mat. Middagsporsjoner til hjemmeboende, pr. porsjon	kr	89,0	92,0	3,0	3,4%	
Servicepakke HDO per mnd	kr	5 442,0	5 676,0	234,0	4,3%	
Timesats hjemmehjelp	kr	467,0	487,0	20,0	4,3%	
Trygghetsalarm etter helse- og omsorgstjenesteloven		0	0	0	0%	
Trygghetsalarm, per måned	kr	381,0	397,0	16,0	4,2%	
Vask av privattøy for hjemmeboende pasienter. Sats per maskin	kr	90,0	94,0	4,0	4,4%	

Kurdøgnpris

Ingen av beboerne ved sykehjem i Gausdal har eller har hatt så høye inntekter at de er i nærheten av å bli avkrevd en så høy vederlagsbetaling. For at det likevel ikke skal være tvil om dette, blir det beregnet og fastsatt kurdøgnpris i forbindelse med behandlingen av kommunens årsbudsjett.

Økonomiplan for 2024-2027

Rehabilitering

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Skyss dagsenter tur/retur	kr	59,0	62,0	3,0	5,1%	

Omsorgslønn

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Timesats	kr	218,0	229,0	11,0	5,0%	

Vann, avløp, slam, renovasjon, feiing

Vann

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement.	kr inkl mva	2 154	2 585	431	20 %	
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	3 225	3 870	645	20 %	
Forbruksgebyr, all bebyggelse per m3	kr inkl mva	21,57	25,88	4,31	20 %	
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	735	919	184	25%	
Tilknytningsgebyr høy sats per m2	kr inkl mva	521	651	130	25%	
Tilknytningsgebyr lav sats per m2	kr inkl mva	203	253	50	25%	

Avløp

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement	kr inkl mva	1 725,00	2 156	431	25 %	
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	2 588,00	3 235	647	25 %	
Forbruksgebyr, all bebyggelse pr m3	kr inkl mva	21,56	26,95	5,39	25 %	
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	534,00	693,87	159,87	29,94%	
Tilknytningsgebyr høy sats pr m2	kr inkl mva	534,00	693,87	159,87	29,94%	
Tilknytningsgebyr lav sats pr m2	kr inkl mva	208,00	270,03	62,03	29,82%	

Slam

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Stoppegebyr	kr inkl mva	1 037,0	1 037,0	0,0	0,0%	
Tømming av septikslam, pr m ³ .	kr inkl mva	564,0	564,0	0,0	0,0%	

Økonomiplan for 2024-2027

Renovasjon

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 140 liter	kr inkl mva	1 970,0	2 070,0	100,0	5,1%	
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 240 liter	kr inkl mva	3 365,0	3 535,0	170,0	5,1%	
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 360 liter	kr inkl mva	5 120,0	5 380,0	260,0	5,1%	
Renovasjon 240 liter hermetikk/glassemb.	kr inkl mva	335,0	350,0	15,0	4,5%	
Renovasjon 240 liter matavfall	kr inkl mva	335,0	350,0	15,0	4,5%	
Renovasjon 240 liter papir	kr inkl mva	335,0	350,0	15,0	4,5%	
Renovasjon 360 liter papir	kr inkl mva	560,0	585,0	25,0	4,5%	
Renovasjon ekstrasekk 100 liter restavfall	kr inkl mva	115,0	120,0	5,0	4,3%	
Renovasjon ekstratømming pr. 5 beholdere	kr inkl mva	595,0	625,0	30,0	5,0%	
Renovasjon ekstratømming pr. stk. fellesløsning	kr inkl mva	930,0	980,0	50,0	5,4%	
Renovasjon etableringsgebyr pr. abonnement	kr inkl mva	2 600,0	2 735,0	135,0	5,2%	
Renovasjon fellesløsning liten	kr inkl mva	2 595,0	2 720,0	125,0	4,8%	
Renovasjon fellesløsning middels	kr inkl mva	3 895,0	4 085,0	190,0	4,9%	
Renovasjon fellesløsning stor	kr inkl mva	6 970,0	7 325,0	355,0	5,1%	
Renovasjon fritid kategori I	kr inkl mva	1 095,0	1 150,0	55,0	5,0%	
Renovasjon fritid kategori II	kr inkl mva	3 085,0	3 235,0	150,0	4,9%	
Renovasjon henting 10 - 30 meter. (Forutsetning at bil kan kjøre inntil og godkjennes av GLØR).	kr inkl mva	1 040,0	1 095,0	55,0	5,3%	
Renovasjon henting 3 - 10 meter	kr inkl mva	625,0	660,0	35,0	5,6%	
Renovasjon levering restavfall gjenvinningstasjoner	kr inkl mva	3 695,0	3 880,0	185,0	5,0%	
Renovasjon liten 140 l restavfall	kr inkl mva	2 595,0	2 720,0	125,0	4,8%	
Renovasjon middels 240 l restavfall	kr inkl mva	3 895,0	4 085,0	190,0	4,9%	
Renovasjon sambruk 2 ab. 140 liter restavfall (ny i 2022)	kr inkl mva	2 460,0	2 580,0	120,0	4,9%	
Renovasjon sambruk 2 ab. 240 l. restavfall (ny i 2022)	kr inkl mva	2 570,0	2 695,0	125,0	4,9%	
Renovasjon sambruk 2 ab. 360 l. restavfall	kr inkl mva	3 320,0	3 485,0	165,0	5,0%	
Renovasjon sambruk 3 ab. 360 l restavfall	kr inkl mva	2 570,0	2 695,0	125,0	4,9%	
Renovasjon stor 360 l restavfall	kr inkl mva	6 970,0	7 325,0	355,0	5,1%	

Økonomiplan for 2024-2027

Feiing

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Feieavgift pr. pipe	kr inkl. mva	512,5	512,5	0,0	0,0%	
Gassfyringsanlegg	kr inkl. mva.	375	375	0	0%	
Øvrige tjenester utført av feiervesenet betales etter medgått tid og følgende timepris	kr inkl mva	684	684	0	0%	

Byggesaksbehandling

Pkt 1 Tiltak § 20-1 og 4, tiltaksklasse 1

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Søknad om tiltak 0 - 50 m2	kr	6 620,0	7 083,0	463,0	7,0%	
Søknad om tiltak 051- 100 m2	kr	15 298,0	16 368,0	1 070,0	7,0%	
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	22 194,0	23 747,0	1 553,0	7,0%	
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 162,0	2 313,0	151,0	7,0%	

Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 2

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Søknad om tiltak 0-50 m2	kr	10 939,0	11 705,0	766,0	7,0%	
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	28 706,0	30 715,0	2 009,0	7,0%	
Søknad om tiltak 51 - 100 m2	kr	19 734,0	21 115,0	1 381,0	7,0%	
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 162,0	2 313,0	151,0	7,0%	

Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 3

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Søknad om tiltak 0 - 50 m ²	kr	17 414,0	18 632,0	1 218,0	7,0%	
Søknad om tiltak 101 - 200 m ²	kr	32 121,0	34 369,0	2 248,0	7,0%	
Søknad om tiltak 51 - 100 m ²	kr	26 221,0	28 056,0	1 835,0	7,0%	
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 162,0	2 313,0	151,0	7,0%	

Pkt 2 Reduksjon på grunn av tiltak/sakstype

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Søknad etter § 20-4 uten ansvarsrett		-50%	-50%			
B. Kaldtlager, garasje mv		-50%	-50%			
C. Redskapshus over 100 m2		-75%	-75%			
D Bruksendring		-50%	-50%			
E. Rammetillatelse		0%	0%			
F. Igangsettingstillatelse		75%	75%			

Økonomiplan for 2024-2027

Pkt 3 Tillegg

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Oppstart før godkjenning		100%	100%			
B. Ufullstendig søknad		50%	50%			

Pkt 4 Varige konstruksjoner og anlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Tiltaksklasse 1	kr	6 619,0	7 082,0	463,0	7,0%	
Tiltaksklasse 2	kr	10 939,0	11 705,0	766,0	7,0%	
Tiltaksklasse 3	kr	17 414,0	18 633,0	1 219,0	7,0%	

Pkt 5 Tekniske installasjoner

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Tiltaksklasse 1	kr	1 074,0	1 149,0	75,0	7,0%	
Tiltaksklasse 2	kr	4 156,0	4 447,0	291,0	7,0%	
Tiltaksklasse 3	kr	8 529,0	9 126,0	597,0	7,0%	

Pkt 6 Riving

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Riving 0 - 100 m ²	kr	1 104,0	1 181,0	77,0	7,0%	
B. Riving Over 100 m ²	kr	2 760,0	2 953,0	193,0	7,0%	

Pkt 6 Andre tiltak

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Skilt	kr	2 112,0	2 260,0	148,0	7,0%	
B. Skilt i strid med vedtekter og som krever behandling i PU	kr	6 515,0	6 971,0	456,0	7,0%	
C. Innhegning mot veg	kr	1 049,0	1 122,0	73,0	7,0%	
D Endring av tillatelse	kr	2 122,0	2 270,0	148,0	7,0%	
E. Fasadeendring	kr	2 112,0	2 259,0	147,0	7,0%	
F. Bruksendring fra bolig til hytte	kr	869,0	930,0	61,0	7,0%	
G. Bruksendring mellom hytte og bolig der den omsøkte bruken har vært godkjent tidligere og alle krav åpenbart er oppfylt	kr	869,0	930,0	61,0	7,0%	
H. Forlengelse av tillatelse der plangrunnlaget ikke er endret	kr	2 112,0	2 259,0	147,0	7,0%	

Pkt 7 Dispensasjon/unntak/oversendelse

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Enkel dispensasjonsbehandling	kr	2 112,0	2 259,0	147,0	7,0%	
B. Dispensasjon middels	kr	8 509,0	9 104,0	595,0	7,0%	
C. Tyngre dispensasjon	kr	14 667,0	15 693,0	1 026,0	7,0%	

Økonomiplan for 2024-2027

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
D. Gebyr pr oversendelse til andre myndigheter	kr	2 112,0	2 260,0	148,0	7,0%	

Pkt 8 Søknad om ansvarsrett

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Første behandling pr funksjon	kr	1 380,0	1 476,0	96,0	7,0%	
B. Personlig godkjenning pr funksjon	kr	1 774,0	1 898,0	124,0	7,0%	

Pkt 9 Ferdigstillelse

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Midlertidig brukstillatelse	kr	2 281,0	2 440,0	159,0	7,0%	
B. Ferdigattest mindre tiltak §20-4	kr	956,0	1 023,0	67,0	7,0%	
C. Ferdigattest	kr	2 112,0	2 260,0	148,0	7,0%	

Pkt 10 Fradeling

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Enkelttomter i hht reg.planen	kr	2 112,0	2 259,0	147,0	7,0%	
B. Andre fradelingssaker	kr	4 461,0	4 773,0	312,0	7,0%	
C. Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2 074,0	2 000,0	-74,0	-3,6%	* Gebyret er forskriftsstyrt, og kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden
D. Forenklet jordlovsbehandling	kr	1 037,0	1 000,0	-37,0	-3,6%	* Gebyret er forskriftsstyrt, og kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden

Pkt 11 Seksjonering

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Seksjonering 2 seksjoner	kr	6 901,0	7 384,0	483,0	7,0%	
B. Tillegg pr seksjon over 2	kr	570,0	610,0	40,0	7,0%	
C. Reseksjonering	kr	6 901,0	7 384,0	483,0	7,0%	
D. Tillegg for medgått tid utover 5 t	kr per time	450,0	481,0	31,0	6,9%	
E. Tinglysingsgebyr (papirbasert innsending)	kr	585,0	585,0	0,0	0,0%	*Tinglysingsgebyr kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden.

Pkt 12 Utslippstillatelse

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Behandlingsgebyr	kr	3 295,0	3 526,0	231,0	7,0%	
B. Grunnundersøkelse	kr	4 143,0	4 433,0	290,0	7,0%	
C. Foruresningssak etter saksbehandlerforskrift	kr	42 532,0	45 509,0	2 977,0	7,0%	

Pkt 13 Fradrag

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
A. Overskridelse av 12 ukers saksbehandlingsfrist: 25 % reduksjon pr påbegynt uke.						
B. Avslag på søknad. 25 % reduksjon, og maksimalt behandlingsgebyr 8631,-.						
C. Trekking av sak før behandling: -50 %						
D. Urimelig gebyr: Fastsettes av enhetsleder.						

Arealplanlegging

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Behandling av planforslag (pbl § 12-3). Fast gebyr for planer inntil 10 daa	kr	105 119,0	109 639,0	4 520,0	4,3%	
Behandling av planforslag (pbl § 12-3). Tillegg pr. påbegynt daa for planareal over 10 daa.	kr	3 914,0	4 082,0	168,0	4,3%	
Behandling av planprogram (pbl. § 12-9 tredje ledd).	kr	7 438,0	7 757,0	319,0	4,3%	
For behandling av private forslag til endring av detaljregulering jf. pbl. § 12-14 første ledd betales 50% av satsene i plangebyret.						
For endring i medhold av pbl. § 12-14 andre og tredje ledd, samt planforslag som kun medfører endring i bestemmelsene.	kr	34 247,0	35 719,0	1 472,0	4,3%	
Framleggelse med politisk forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 første ledd)	kr	7 439,0	7 758,0	319,0	4,3%	
Framleggelse med politisk og administrativ forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 andre ledd)	kr	10 084,0	10 517,0	433,0	4,3%	
Plangebyr skal være innbetalt før saken legges ut til offentlig ettersyn/høring.						

Unntak fra arealberegningen - Følgende reguleringsformål unntas fra beregninger av gebyr:

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 3 Grønnstruktur						
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 5 Landbruks-, natur- og friluftsmål, samlet eller hver for seg						
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 6 Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone						

Skjenkebevilning

Gebyr	Enhet	Sats 2023	Sats 2024	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Arrangementer som varer 1 - 2 dager	kr	730,0	761,0	31,0	4,2%	
Behandlingsgebyr ambulerende bevilling	kr	258,0	269,0	11,0	4,3%	
Større arrangementer (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2024 hittil ikke kjent.		-	-			Denne satsen fastsettes med forskrift. Foreløpig ukjent sats for 2024. Se utdypende beskrivelse.

Større arrangementer (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2024 hittil ikke kjent.

Faktureres i henhold til gjeldende satser i alkohollovens § 6:

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-06-08-538/KAPITTEL_6#%C2%A76-2 skal fastsettes som for faste skjenkebevillinger i henhold til alkohollovens § 7-1. Gebyret blir fastsatt etter innlevering av omsetningsoppgave, med et minstegebyr.

Kart- og oppmålingsgebyrer

Satsene er økt med 4,3 % fra 2023 til 2024. I tabellen nedenfor er gebyrene for 2023 og forslag til gebyr for 2024 oppgitt.

6.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn	2023	2024
areal fra 0 – 250 m ²	4 750	4954
areal fra 251– 500 m ²	9 025	9413
areal fra 501 – 2000 m ²	13 300	13871
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da. (areal ut over 5000 m ² faktureres etter medgått tid, d.v.s. 18.500 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 18.500 kr).	1 425	1486
punktfeste med oppmålingsforretning.	3 325	3467
Grunneiendom og festegrunn uten oppmålingsforretning gjelder hvis vilkår i matrikkellovens § 10 fjerde ledd er oppfylt. Hvis deler av grense likevel må måles/merkes, faktureres evt. oppmåling av disse grensene etter medgått tid, dvs. 3.500 kr, eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 3.500 kr.		
Punktfeste uten oppmåling. Gjelder f.eks. der bygning er kartfestet.	2 850	2972
6.1.2 Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn		
areal fra 0 – 500 m ²	2 956	3083
areal fra 501 – 2000 m ²	4 437	4628

Økonomiplan for 2024-2027

areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	0	0
6.1.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon		
areal fra 0 – 250 m ²	4 750	4954
areal fra 251 – 500 m ²	9 025	9413
areal fra 251 – 2000 m ²	13 300	13872
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	1 425	1486
6.1.4 Oppretting av anleggseiendom		
Volum fra 0 -2000m ³	17 740	18503
Volum fra 2001 m ³ -økning påbegynt 1000m ³	1 480	1543
6.1.5 Registrering av jordsameie		
Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.		
Minstegebyr	3 800	3963
6.2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning		
Viser til 6.1.1, 6.1.2, 6.1.4 og 6.1.5. Tillegg for oppretting av matrikkelenhet på grunn av at oppmålingsforretning må utsettes på grunn av klimatiske forhold, opparbeidelse av veger m.m		
Matrikkelloven §6 andre ledd kr.	0	0
6.2.1 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering		
Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 6.1 og 6.2		
6.3 Grensejustering		
6.3.1 Grunneiendom, festegrund og jordsameie		
Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (Maksimalgrensen er satt til 500m ²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20%av eiendommens areal før justeringen, For grensejustering til veg eller jernbaneforhold kan andre arealklasser gjelde.		
areal fra 0 -250 m	4 750	4954

Økonomiplan for 2024-2027

areal fra 251 - 500 m2	9 025	9413
6.3.2 Anleggseiendom		
For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m ³		
volum fra 0 -250m3	5 913	6167
volum fra 251 - 500m3	8 870	9251
6.4 Arealoverføring		
6.4.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie		
Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift som kommer i tillegg. Det gjelder ikke arealoverføring til veg- eller jernbaneformål		
areal fra 0 - 250 m2	4 750	4954
areal fra 251 - 500 m3	9 025	9413
areal fra 501 - 1000 m2	13 300	13872
arealoverføring per nytt påbegynt da medfører gebyrøkning på:	1 425	1486
Areal utover 5000 m2 faktureres etter medgått tid, dvs 18.500 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 18.500 kr		
6.4.2 Anleggseiendom		
For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføyning er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.		
Volum fra 0 -250m3	4 750	4954
Volum fra 251 - 500m3	9 025	9413
Volumoverføring pr. nytt påbegynt 1000 m ³ medfører en gebyrøkning på kr	1 425	1486
6.5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning		
For inntil 2 punkter	1 900	1982
For overskytende grensepunkter, pr. punkt	285	297

Økonomiplan for 2024-2027

6.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter		
Gebyr for klarlegging av eksisterende grenser faktureres etter medgått tid.		
Minstegebyr er	1 900	1981
6.7 Privat grenseavtale		
For inntil 2 punkter eller 100 m grenselengde	2 218	2313
For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde	0	0
Billigste alternativ for rekvirent velges. Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid.		
6.8 Urimelig gebyr		
Dersom gebyret blir urimelig i forhold til det arbeidet kommunen har, kan enhetsleder teknisk enhet fastsette et passende gebyr. Vedtaket kan påklages.		
6.9 Betalingstidspunkt		
Kommunen vedtar at gebyret skal kreves etterskuddsvis.		
6.10 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken		
Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.		
6.11 Utstedelse av matrikkelbrev		
Tjeneste	2023	2024
Matrikkelbrev inntil 10 sider	0	
Matrikkelbrev over 10 sider	0	
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen		
Timesatser		
Timesats oppmålingsingeniør	950	991
Timesats for et målelag	1 710	1784
I en del saker kan det være flere matrikkelenheter som skal opprettes samtidig, f.eks. i bolig- og hyttefelt.		

Økonomiplan for 2024-2027

Her gis det rabatt under visse forutsetninger:		
-markarbeider og oppmålingsforretning med merking og måling kan utføres uten avbrudd.		
-infrastruktur som veg, vann/avløp og el. er ferdig.		
-det foreligger godkjent digital tomte- /regulerings plan og delingstillatelse.		
-matrikkelenheter som skal opprettes ligger i samme teig med samme hjemmelshaver		
Kvantumsrabatt:		
2 eller flere enheter gir følgende rabatter:		
2 enheter: 10%		
3-5 enheter: 20%		
6-9 enheter: 30%		
10 eller flere enheter: 40%		
Hvordan beregnes rabatten og når skal den gis?		
Rabatten beregnes ut fra innlevert skjema krav om matrikulering, rekvisisjon av oppmålingsforretning. Hvis ikke forutsetningene oppfylles faktureres restbeløpet før matrikkelføring eller hvis matrikkelenhetene alt er opprettet ved utsatt oppmålingsforretning faktureres restbeløpet før matrikkelføring av endelig oppmålingsforretning.		

Satsingsområder

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Hovedmål for kommunen

- Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.
- Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Mål for kommunen

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Delmål

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Oppdrag

Frivilligstrategi

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Mobilisering og innbyggerdialog

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Nye hjemmesider

Hovedmål

Oppdrag

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Utvikling av opplevelsestilbud

Sammen om bærekraftig arealbruk.

Hovedmål for kommunen

Hovedmål	Beskrivelse av langsiktig mål for kommunen	Målsetting og handlingsplan i økonomiplanen
Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.		
Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.		
Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.		

Mål for kommunen

Hovedmål

Delmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

At arealstrategiene legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandlingen.

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål

Oppdrag

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Fjerdumskogen boligfelt

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Forberede utbygging vann og avløp

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Plan, boligutvikling Follebu

Sammen for Lillehammer-regionen

Hovedmål for kommunen

- Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

Mål for kommunen

Hovedmål

Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

Delmål

Aktiv eierskapspolitikk.

At samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Samarbeid gir Lillehammer-regionen en sterkere stemme som samfunnsaktør.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål

Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

Oppdrag

Informasjonsmøte om løsdriftkravet

En organisasjon som samskaper

Hovedmål for kommunen

- Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Mål for kommunen

Hovedmål

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Delmål

Vi arbeider målrettet med likestilling i et inkluderende arbeidsmiljø som ivaretar ulike livsfaseutfordringer.

Å videreutvikle kommunen som en arbeidsplass med ansvarsbevisste, myndiggjorte og kompetente medarbeidere som er kjent med og bruker handlingsrommet.

Hovedmål

Delmål

Å arbeide aktivt med god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon i hele organisasjonen.

Ledere som arbeider styrkebasert og bygger kultur for læring, forenkling og forbedring.

Å sikre de ansattes rettigheter og fremmer et trygt arbeidsmiljø for alle. Ansatte og tillitsvalgte medvirker aktivt i utviklingsarbeid.

Godt samspill, god rolleavklaring og respekt for hverandres roller som folkevalgte/ledere/ansatte/tillitsvalgte/verneombud.

Å utvikle nye løsninger sammen med andre, ikke bare internt i kommunen, men også med innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og forsknings- og utviklingsmiljøer.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Oppdrag

Arbeidstidsordninger

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Kompetanse og arbeidskraft

Sammen om gode hverdagsliv

Hovedmål for kommunen

- I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.
- Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Mål for kommunen

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Delmål

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.

Økonomiplan for 2024-2027

Hovedmål

Delmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål

Oppdrag

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Aktivitetstilbud, personer med nedsatt funksjonsevne

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Aldersvennlig boligutvikling

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Aldersvennlig boligutvikling

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Barna først (Barnehage)

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Barna først (skole)

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Bosetting flyktninger

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Botilbud og boformer

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Botilbud og boformer

Økonomiplan for 2024-2027

Hovedmål

Oppdrag

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Deltakelse i Kompetanseløftet
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Deltakelse i Kompetanseløftet (barnehage)
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Deltakelse i Kompetanseløftet (skole)
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Fellesskap og inkludering (Barnehage)
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Fellesskapende didaktikk og inkludering (skole)
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Kulturskolen
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Mestring og forebygging: Innarbeide hverdagsrehabilitering
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Mestring og forebygging: Kapasitet dagsenter Follebutunet
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Nedleggelse Bjørkvin
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Nedleggelse Bjørkvin
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Oppfølging forebyggende plan
Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.	Rutiner for livsoverganger
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Samordning og videreutvikling av foreldrestøttende arbeid
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Universell utforming
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Velferdsteknologi – Nye velferdsteknologiske løsninger
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Velferdsteknologi – Pilot digitalt tilsyn

Sammen om en grønnere kommune

Hovedmål for kommunen

- Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
- Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.
- Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Mål for kommunen

Økonomiplan for 2024-2027

Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttrest energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At kommunen er pådriver for framtidsrettede løsninger som bidrar til lavere klimagassutslipp, bedre energieffektivitet og tilrettelegging for ny teknologi (karbonnøytral utvikling). Dette skal gjøres gjennom aktiv medvirkning fra innbyggere, næringsliv inkludert landbruk slik at de kan dra nytte av det grønne skiftet.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

At planene for næring inkludert landbruk, støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreiser og ta i bruk ny teknologi.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål	Oppdrag
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	Bilparken
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Fagdag om kantsone langs elv
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Ferdigstille beitebruksplan
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Informasjonskampanje om landbruksplast
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	Investering i solcelleanlegg på kommunale bygg
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Kurs i grønnsaksproduksjon
Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.	Landbruksplan for Gudbrandsdalen
Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Næringsareal Segalstad bru
Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Oppfølging av temaplan for naturmangfold
Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.	Overgang til el-biler

Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap

Hovedmål for kommunen

- Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Mål for kommunen

Hovedmål	Delmål
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	En godt organisert kommunal kriseledelse med psykososialt kriseteam.
	Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.
	Måltrettet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å ivareta menneskene og verdiene.
	Oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap.
	Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.
	Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentaksintervallet det er dimensjonert for.
	Å prioritere trafiksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål

Oppdrag

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Anskaffelse gravemaskin
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Avklaring vedr driftsstasjonen
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Forebyggende flomtiltak
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Informasjon om Bondens nettverk
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Oppgradering driftsovervåkningssystem
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Rapportere på eventuelle avvik knyttet til drikkevann og avløpshåndtering
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Rapportere på eventuelle avvik knyttet til overvann
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Sak - vannmålere
Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.	Veterinærvaktordning for Gausdal og Lillehammer

Bærekraftig økonomi

Hovedmål for kommunen

- Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.

Mål for kommunen

Hovedmål

Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.

Delmål

At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).

Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats .

Oppdrag for å nå mål

Hovedmål

Oppdrag

Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	Bærekraft 2024-2025
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	Implementering av nytt sak-/arkivsystem
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	Innovasjonsprosjekt "Nytt og Godt"
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	Innovasjonsprosjekt "Nytt og Godt"